

รายงานการวิจัย
เรื่อง
เกาหลีเหนือกับวิกฤตบนคาบสมุทร
North Korea and the Crisis on the Peninsula

โดย
พณฺณอร เกาเจริญญ

สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัย
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สิงหาคม 2563

สัญญาเลขที่ วจ 006/2562

รายงานการวิจัย
เรื่อง
เกาหลีเหนือกับวิกฤตบนคาบสมุทร
North Korea and the Crisis on the Peninsula

โดย
พัณณ์อร เกาเจริญ

สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัย
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง “เกาหลีเหนือกับวิกฤตบนคาบสมุทร (North Korea and the Crisis on the Peninsula)” เป็นงานวิจัยที่ต้องการศึกษาถึงปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์โดยประเทศที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยมุ่งศึกษากรณีศึกษาปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือเป็นหลัก เพื่อตอบคำถามว่า ปัจจัยที่ทำให้การเจรจาแบบทวิภาคีและพหุภาคีล้มเหลวในการลดระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐมีอะไรบ้าง รวมทั้งศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเจรจาโดยสันติเพื่อจัดการกับรัฐขนาดกลางและขนาดเล็กที่ถือครองนิวเคลียร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์โดยรัฐขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายความมั่นคงระหว่างรัฐในโลกยุคหลังสงครามเย็น และยังทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของประเทศเกาหลีเหนือ ผ่านการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเจรจากับระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐภายใต้กรอบทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยมของเกาหลีเหนือที่มีต่อวิกฤตบนคาบสมุทร

ผู้วิจัย

สิงหาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาปัญหาเรื่องการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ในยุคหลังสงครามเย็น ซึ่งก่อโดยประเทศที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก ผ่านกรณีศึกษาเรื่องปัญหานิวเคลียร์ที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือ นับตั้งแต่สงครามเย็นได้สิ้นสุดลงจนปัจจุบัน คาบสมุทรเกาหลีได้กลายมาเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาทางรัฐศาสตร์จากวิกฤตนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือ ประเทศเกาหลีเหนือซึ่งถือเป็นรัฐที่มีขนาดเล็กแต่ได้กลายมาเป็นหนึ่งในภัยคุกคามความมั่นคงที่สำคัญของประชาคมโลก และแม้ประชาคมโลกจะมีความพยายามในการแก้ปัญหานิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลี แต่ก็ไม่อาจทำให้ประเทศเกาหลีลดระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของตนเองได้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้รัฐเช่นประเทศเกาหลีเหนือไม่อาจลดระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความล้มเหลวของวิธีการใช้การเจรจาในการโน้มน้าวให้ประเทศเกาหลีเหนือละทิ้งโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของตนเอง นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยชิ้นนี้ยังต้องการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนารูปแบบการใช้การเจรจาเพื่อจัดการกับรัฐขนาดกลางและเล็กที่ถือครองนิวเคลียร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Abstract

The research aims at studying the problems of nuclear proliferation caused by small and middle powers in the post-Cold War period, with a specific focus on the case study of North Korea's nuclear proliferation problem. North Korea has become a hot spot in the study of political science with occurrence of several nuclear crises since the early start of the post-Cold War period. North Korea is not a superpower on the international political stage but it has ability to threaten international peace and stability with its nuclear development's programme. The international community perceives North Korea's nuclear development's programme as a threat and many efforts have been made to solve the problem with a hope of turning the Korean peninsula into a nuclear free zone. Despite all efforts; however, North Korea continues to maintain a high level of threat perception. The research; therefore, aims at studying the causes of North Korea's high level of threat perception and the factors that deter North Korea from lowering its threat perception, despite going through several rounds of negotiations. It is hoped that the research can offer some substantive methods in improving the negotiation format in dealing with this kind of problems in the future.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ข
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	4
2 ประเทศเกาหลีเหนือ.....	5
ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์การเมืองประเทศเกาหลีเหนือ.....	5
เกาหลีเหนือ: โครงสร้างทางการเมืองและการพัฒนานิวเคลียร์.....	14
วิกฤตินิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีครั้งที่ 1.....	19
วิกฤตินิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีครั้งที่ 2.....	25
วิกฤตินิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีครั้งที่ 3: การพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ในระหว่างปี 2012-2016.....	37
โครงการนิวเคลียร์นับตั้งแต่ปี 2016 เป็นต้นมา.....	39
3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	43
ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยม.....	42
ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายความรู้.....	47
โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็นและการใช้การป้องปรามแบบเป็นเหตุเป็นผล.....	50
4 เกาหลีเหนือกับวิกฤติบนคาบสมุทร.....	56
5 สรุป.....	68
บรรณานุกรม.....	74
ประวัติผู้วิจัย.....	86

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศ ได้มีการปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 จากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต เมื่อหนึ่งในมหาอำนาจแห่งยุคสงครามเย็นได้ล่มสลายไป การเมืองระหว่างประเทศก็ได้ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ เป็นโลกที่เหลือการเมืองแบบขั้วเดียว ซึ่งเรียกกันว่า โลกยุคหลังสงครามเย็น

การเผชิญหน้าของสองชาติมหาอำนาจในยุคสงครามเย็น ที่ถือกำเนิดมาจากการที่มหาอำนาจทั้งสองชาติ คือ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ต่างฝ่ายต่างแข่งขันกันเพื่อขยายอำนาจของตนเองบนการเมืองโลก ผ่านการขยายแนวคิดทางการเมืองของตนไปยังหลายประเทศในทวีปต่าง ๆ การเผชิญหน้ากันของชาติมหาอำนาจในช่วงเวลานั้น ได้สร้างความตึงเครียดให้กับบรรยากาศการเมืองโลกโดยรวม จากการที่มหาอำนาจทั้งสองต่างฝ่ายต่างพยายามสร้างความแข็งแกร่งให้กับตนเอง ผ่านระบบการสร้างพันธมิตรทางการเมือง เพื่อเผชิญหน้าและแข่งขันในทางการเมือง รวมถึงในทางเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน

เมื่อการเผชิญหน้าและการแข่งขันของสองมหาอำนาจได้สิ้นสุดลง และโครงสร้างทางการเมืองได้ถูกปรับเปลี่ยนจากโลกสองขั้วมาเป็นโลกขั้วเดียว เป็นโลกที่ไม่มีพรมแดนเรื่องความแตกต่างของความคิดทางการเมืองแบบสองฝ่ายมาเป็นตัวกำหนดอีกต่อไป การล่มสลายของสหภาพโซเวียต หมายถึง ชัยชนะของสหรัฐอเมริกาในสงครามเย็น ซึ่งเป็นการแข่งขันและต่อสู้กับสหภาพโซเวียตในตลอดหลายศตวรรษที่ผ่านมา ขณะเดียวกัน อีกนัยยะหนึ่งนั้น หมายถึง บทบาทอำนาจ และอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาบนเวทีการเมืองโลกแต่เพียงผู้เดียว โครงสร้างของโลกในยุคหลังสงครามเย็น จะมีได้รับแนวคิดและวิถีปฏิบัติ ตามแบบโครงสร้างทางสังคมและการเมืองของสหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งเป็นมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียวที่เหลืออยู่บนโลกนี้ ลักษณะโครงสร้างที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ ทำให้เกิดการคาดการณ์ว่า โลกในยุคหลังสงครามเย็นที่เป็นโลกที่มีมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียวคือ สหรัฐอเมริกานั้น จะเป็นโลกที่มีความมั่นคง มีเสถียรภาพ และมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูง จากการที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกสามารถทำการติดต่อ ทำธุรกิจ และทำกิจกรรมร่วมกันได้ โดยไม่มีพรมแดนในเรื่องของความแตกต่างทางโครงสร้างทางการเมืองและแนวคิดทางการเมืองมาเป็นอุปสรรคอีกต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม โครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไป จากโลกที่มีการเมืองแบบสองขั้วได้กลายมาเป็นโลกแบบขั้วอำนาจเดียว และแม้โลกในยุคหลังสงครามเย็นนี้จะเป็โลกที่ไร้การแข่งขันและไร้การสร้างพรมแดนทางการเมือง โครงสร้างระหว่างระหว่างประเทศแบบขั้วอำนาจเดียวนี้ ก็ได้ก่อให้เกิดความท้าทายแบบใหม่ขึ้นเช่นเดียวกัน ปัญหาที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกในยุคหลังสงครามเย็นได้เผชิญนี้ มีอาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ

การใช้พลังงานสะอาด ความท้าทายในประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารและน้ำ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเด็นปัญหาเหล่านี้ เป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนหลากหลาย เป็นปัญหาที่ไร้พรมแดน และเป็นปัญหาที่คนทั้งโลกต้องเผชิญร่วมกัน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น หนึ่งในความท้าทายที่ประชาคมโลกเผชิญในยุคหลังสงครามเย็น คือ ปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Proliferation) โดยประเทศที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก (Small and Middle Powers) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างทางการเมืองที่เปลี่ยนไป คือ หนึ่งในสาเหตุของปัญหานี้ ในยุคของสงครามเย็น โครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเผชิญหน้าและการแข่งขันระหว่างสองขั้วมหาอำนาจ การแข่งขันตั้งอยู่บนวัตถุประสงค์เพื่อขยายอิทธิพลทางการเมืองและเพื่อชิงอิทธิพลของตนบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศเป็นหลัก โดยหนึ่งในกลยุทธ์ที่ทางสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้ คือ การแข่งขันกันสร้างและสะสมอาวุธนิวเคลียร์ แต่กระนั้น อาจกล่าวได้ว่า การถือครองอาวุธนิวเคลียร์นั้นเป็นไปเพื่อการเพิ่มแสนยานุภาพทางทหารของตนเอง เนื่องจากนับตั้งแต่สงครามเย็นเริ่มในราว ๆ ปี 1947 และสิ้นสุดลงในปี 1991 อาวุธนิวเคลียร์ไม่เคยถูกนำมาใช้งานจริงแม้แต่ครั้งเดียว ต่างฝ่ายต่างสะสมเอาไว้ และใช้ประโยชน์จากปัจจัยการถือครองอาวุธนิวเคลียร์เพื่อการแข่งขันและข่มขู่กัน ทำให้บรรยากาศของการเมืองระหว่างประเทศในภาพรวมนั้นเต็มไปด้วยความตึงเครียดและความหวาดกลัว

เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลง จึงได้เกิดการคาดเดากันว่า โลกในยุคหลังสงครามเย็นจะเป็นโลกที่มีความสงบสุขและปราศจากความตึงเครียดจากภาวะการเผชิญหน้าและการแข่งขันทางการเมือง ดังนั้น เมื่อปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์โดยประเทศที่มีขนาดกลางและขนาดเล็กได้ถือกำเนิดเกิดขึ้น จึงได้เกิดความท้าทายขึ้นใหม่ในสาขาการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากว่า ประเทศขนาดกลางและขนาดเล็กที่ถือครองอาวุธนิวเคลียร์นั้นได้ถือครองอาวุธนิวเคลียร์ที่มีศักยภาพที่ค่อนข้างสูง มีความสมบูรณ์ที่ใกล้เคียงหรือเทียบเท่าอาวุธนิวเคลียร์ที่สหรัฐอเมริกา มหาอำนาจเดียวที่เหลืออยู่ในโลกหลังสงครามเย็นได้ถือครองอยู่ และรวมถึงว่าประเทศขนาดกลางและขนาดเล็กที่ถือครองอาวุธนิวเคลียร์นั้นไม่ได้มีแค่ประเทศเดียว แต่มีการกระจายไปในหลายประเทศในหลายทวีป ดังนั้น ตัวละครที่เป็นรัฐ (State Actor) ของโลกในยุคหลังสงครามเย็นนั้น คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นมหาอำนาจหนึ่งเดียวที่ชนะในสงครามเย็น และประเทศขนาดกลางและขนาดเล็กหลาย ๆ ประเทศที่มีศักยภาพทางทหารค่อนข้างสูงจากการถือครองอาวุธนิวเคลียร์ ทำให้โลกในยุคหลังสงครามเย็นนั้น เป็นโลกที่มีความวุ่นวายทางความมั่นคงและยากแก่การคาดเดาทิศทางทางการเมืองและการเกิดของสงคราม

งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการที่จะศึกษาถึงปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์โดยประเทศที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยมุ่งศึกษากรณีศึกษา ปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือ เป็นหลัก เพื่อหาคำตอบว่า เพราะเหตุใดการเจรจาถึงไม่สามารถลดระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐได้ และการที่ประเทศเกาหลีเหนือมีระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐที่สูงมากมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ อะไรคือ สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ของการเจรจา รวมถึงมีวิธีใดที่จะสามารถพัฒนาแบบแผนการเจรจาโดยสันติเพื่อจัดการกับรัฐขนาดกลางและขนาดเล็กที่ถือครองนิวเคลียร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ โดยประเทศที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก ผ่านประเด็นปัญหาวิกฤตนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่สำคัญในยุคหลังสงครามเย็น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การเจรจาแบบทวิภาคีและพหุภาคีล้มเหลวในการลดระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การเจรจาล้มเหลวในการลดระดับการมองเห็นภัยคุกคามของรัฐ
4. เพื่อศึกษาและหาหนทางในการพัฒนารูปแบบการเจรจาโดยสันติเพื่อจัดการกับรัฐขนาดกลางและขนาดเล็กที่ถือครองนิวเคลียร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตอยู่ที่การศึกษาประเด็นปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ โดยประเทศที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก ผ่านกรณีศึกษาวิกฤตนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลีที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือ โดยจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเจรจากับระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐ ผ่านกรอบทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยม งานวิจัยนี้จะเริ่มศึกษาปัญหาวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ นับตั้งแต่ครั้งที่ 1 ในปี 1993 เป็นต้นมา จนถึงการประกาศตัวเป็นรัฐนิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือในปี 2012 การศึกษาจะเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ผ่านวิธีการสำรวจเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับประเทศเกาหลีเหนือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. งานวิจัยฉบับนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์โดยรัฐขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายความมั่นคงระหว่างรัฐในโลกยุคหลังสงครามเย็นได้มากขึ้น
2. งานวิจัยฉบับนี้จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงพฤติกรรมของประเทศเกาหลีเหนือ ผ่านการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเจรจากับระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐภายใต้กรอบทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยม
3. งานวิจัยฉบับนี้จะช่วยบูรณาการทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยม
4. งานวิจัยฉบับนี้จะช่วยบูรณาการและพัฒน่องค์ความรู้เรื่องการใช้การเจรจาโดยสันติกับชาติที่เป็นภัยต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ
5. ผู้เขียนหวังว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเมืองระหว่างประเทศ: ทฤษฎีและแนวทางในภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ในภายภาคหน้า

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะมีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยจะใช้เอกสารขั้นต้นและชั้นรอง ดังนี้

1.1 เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญ เช่น ข้อมูลในเบื้องต้นเกี่ยวกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยม ข้อมูลและนโยบายต่างประเทศของประเทศเกาหลีเหนือนับตั้งแต่สงครามเย็นสิ้นสุดลง ระเบียบวิธีการทูตและการเจรจา เป็นต้น

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์แล้วระดับหนึ่ง และเพื่อช่วยให้วิเคราะห์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารชั้นรองเหล่านี้ที่สำคัญ เช่น ตำราวิชาการ บทความวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศของประเทศเกาหลีเหนือ เป็นต้น

2. การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูลที่ได้จากเอกสาร โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากเอกสารหลากหลายแหล่ง มีความสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้การวิพากษ์ภายนอก ซึ่งเป็นการตรวจสอบเอกสารเบื้องต้นควบคู่กับการวิพากษ์ภายใน ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลในเอกสาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นการพรรณนาที่มีการวิเคราะห์ตามกรอบความคิดควบคู่กันไปด้วย เพราะในการพรรณนาหรือบรรยายปรากฏการณ์นั้น ผู้วิจัยจะมีการจำแนกจัดระเบียบข้อมูลและวิเคราะห์เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ไปด้วย เพื่อที่จะสามารถอธิบายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น อันจะทำให้ได้ทราบสาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการเมืองนั้น ๆ มีลักษณะและสภาพทางปรากฏการณ์ทางการเมืองอย่างไร

บทที่ 2 ประเทศเกาหลีเหนือ

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์การเมืองประเทศเกาหลีเหนือ

แผนภูมิศาสตร์และวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม (Department of Geography and Environmental Engineering) ของโรงเรียนนายร้อยทหารบกสหรัฐอเมริกา (The United States Military Academy at West Point) ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลขั้นพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และรูปแบบการเมืองการปกครองของประเทศเกาหลีเหนือไว้ในรายงานข้อมูลประเทศ (Country Report) ในปี 2003 หากอ้างอิงตามเอกสารฉบับนี้ ประเทศเกาหลีเหนือเป็นประเทศที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก ในทางภูมิศาสตร์นั้นเทียบเท่าได้กับเมืองนิวยอร์กของสหรัฐอเมริกา มีประชากรทั้งสิ้นเพียงแค่ 23 ล้านคน และมีประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างสั้น โดยนับย้อนไปได้เพียงแค่ภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง และมีการแบ่งแยกคาบสมุทรเกาหลีออกเป็นสองประเทศ (Department of Geography and Environmental Engineering, United States Military Academy West Point, 2003)

อาจกล่าวได้ว่า ปัญหานิวเคลียร์ที่ก่อโดยเกาหลีเหนือ คือ หนึ่งในปัญหาที่ทำทลายความมั่นคงและเสถียรภาพของประชาคมโลกที่สุุดปัญหาหนึ่ง หากอ้างอิงตามเอกสารรายงานข้อมูลประเทศที่แผนภูมิศาสตร์และวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมแห่งโรงเรียนนายร้อยทหารบกสหรัฐอเมริกาได้จัดทำขึ้น ภูมิศาสตร์ของประเทศเกาหลีเหนือมีส่วนผลักดันให้ประเทศเกาหลีเหนือเกิดแรงจูงใจในการผลิตและครอบครองอาวุธนิวเคลียร์เป็นของตนเอง ตามภูมิศาสตร์กายภาพประเทศเกาหลีเหนือนั้นถูกล้อมด้วยประเทศหลัก ๆ ที่มีความสำคัญ 3 ประเทศ นั่นคือ ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศรัสเซียที่ประเด็นสำคัญ คือ ภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศเกาหลีเหนือนั้นอยู่ใกล้กับประเทศญี่ปุ่นมากกว่าประเทศเกาหลีใต้ ทำให้นับตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศเกาหลีเหนือ คือ ทางผ่านที่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศอื่น ๆ ใช้เพื่อผ่านเข้าออกทวีปเอเชีย (Department of Geography and Environmental Engineering, United States Military Academy West Point, 2003)

แรงจูงใจในการพัฒนานิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือนั้น สามารถมองย้อนกลับไปได้ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงได้ไม่นาน ตามหลักฐานที่ค้นพบโดยสถาบันวิจัยชั้นนำ อาทิ เช่น สถาบัน Nuclear Threat Initiative ได้กล่าวอ้างว่า ความพยายามที่จะพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือนั้นได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ในยุคทศวรรษที่ 1950 ภายใต้การสนับสนุนด้านงบประมาณและการช่วยเหลือด้านการวิจัยจากสหภาพโซเวียต ทั้งนี้ หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า สายสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศที่ประเทศเกาหลีเหนือมีต่อสหภาพโซเวียตนั้น คือ ผลผลิตของความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้เริ่มต้นขึ้นระหว่างที่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยังดำเนินอยู่

แต่เดิมนั้น คาบสมุทรเกาหลี มีประเทศเกาหลีซึ่งชื่อเดิม คือ จักรวรรดิเกาหลี เพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงในปี 1945 ความเป็นปึกแผ่นของจักรวรรดิเกาหลีบนคาบสมุทรเกาหลีก็เริ่มสิ้นสุดลง อาจกล่าวได้ว่า แถลงการณ์พอตสดัม (Potsdam Declaration) ที่บรรดาชาติสัมพันธมิตรได้กระทำขึ้น ภายหลังจากการประชุมที่เมืองพอตสดัม ประเทศเยอรมนี ในระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม 1945 สิ้นสุดลง คือ จุดเริ่มต้นของการแบ่งแยกเกาหลีออกเป็นสองส่วน แถลงการณ์พอตสดัมนั้น นอกจากจะพูดถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อญี่ปุ่นภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงแล้วนั้น ยังได้ระบุถึงการให้อำนาจแก่ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรในการเข้าไปบริหารและจัดการดินแดนต่าง ๆ ที่ตกอยู่ภายใต้การครอบครองของจักรวรรดิญี่ปุ่นในทันทีที่สงครามสิ้นสุดลง และจากข้อตกลงพอตสดัมนี้ก็ได้นำไปสู่ข้อตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตถึงวิธีการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นบนคาบสมุทรเกาหลีในรายละเอียดในภายหลัง ซึ่งชาติมหาอำนาจทั้งสองชาติได้ตกลงกันถึงการแบ่งเกาหลีออกเป็นสองส่วน โดยอาศัยเส้นขนานที่ 38 เป็นเส้นแบ่งเขตแดน โดยเกาหลีสองส่วนนี้นั้น ส่วนแรกจะอยู่ภายใต้การจัดการของสหภาพโซเวียต และส่วนที่สองอยู่ภายใต้การจัดการของสหรัฐอเมริกา โดยเป็นการแบ่งดินแดนบนคาบสมุทรเกาหลีครั้งนี้นั้นแม้จะเป็นการแบ่งเพียงในนาม แต่ก็ถือเป็นการแบ่งที่ประชาชนชาวเกาหลีไม่มีส่วนรวมในการตัดสินใจใด ๆ

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานถึงเจตนาขั้นพื้นฐานของสองมหาอำนาจ ในการเข้ามาบริหารจัดการคาบสมุทรเกาหลีภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ก็สามารถสรุปได้ว่า ทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตมิได้มีเจตนาที่จะแบ่งคาบสมุทรเกาหลีให้กลายเป็นสองประเทศเลยแม้แต่น้อย มหาอำนาจทั้งสองชาตินั้นต้องการคงไว้ซึ่งความมั่นคงของคาบสมุทรเกาหลี ต้องการเห็นดินแดนเกาหลีมีความมั่นคงและเป็นปึกแผ่น รวมถึงต้องการวางรากฐานทางการเมืองให้กับชาวเกาหลีก่อนที่เกาหลีจะได้รับเอกราชเป็นของตนเองภายหลังจากตกไปเป็นอาณานิคมของจักรวรรดิญี่ปุ่นมาเป็นเวลานาน จากเอกสารบันทึกที่รัฐสภาสหรัฐ (Congressional Record) ที่บันทึกการประชุมสภาคองเกรสครั้งที่ 80 ที่จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 13 มิถุนายน 1947 ถึง 26 กรกฎาคม 1947 นั้นได้ระบุไว้ว่า เกาหลี คือ ดินแดนที่ไร้ความสุข แม้จะไร้ซึ่งสงคราม แต่เกาหลีถือเป็นดินแดนที่อยู่ในความครอบครองของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ช่วงเวลานี้เรียกได้ว่าเป็นช่วงเวลาการพิทักษ์ (Period of Trusteeship) เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนชาวเกาหลีจะได้เรียนรู้วิธีการปกครองตนเองจากผู้พิทักษ์ทั้งสอง (Congressional Report, 1947, p. A3282) แต่กระนั้น อาจกล่าวได้ว่าการเข้ามาของมหาอำนาจทั้งสองส่งผลในทางตรงกันข้าม ชาวเกาหลีที่โหยหาอิสรภาพและเอกราชเป็นของตนเอง นับตั้งแต่ตกไปเป็นอาณานิคมของจักรวรรดิญี่ปุ่นในปี 1910 กลับพบว่าเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง อิสรภาพที่ตนเองโหยหานั้นกลับถูกแทนที่ด้วยการเข้ามาของมหาอำนาจสองชาติ ประกอบกับการที่ชาวเกาหลีไม่เคยมีส่วนร่วมในการกระบวนกรตัดสินใจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนาคตของชาติตนเอง ทำให้ชาวเกาหลีเกิดความรู้สึกเจ็บแค้น ไม่ไว้วางใจในเจตนาของการเข้ามาของมหาอำนาจทั้งสอง ซึ่งความรู้สึกนี้ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่และการทำงานของคณะกรรมการธิการร่วมที่เข้ามาปกครองเกาหลี ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แผ่นดินเกาหลีในช่วงเวลาการพิทักษ์นั้นจึงมีแต่ความสับสนวุ่นวาย ผู้พิทักษ์ทั้งสองต่างแยกออกเป็นสองฝ่าย

และในขณะเดียวกัน ชาวเกาหลีรักชาติต่างก็พากันรวมตัวและแยกออกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย เพื่อเรียกร้องเอกราชให้กับตนเอง

อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแยกชาติเกาหลีนั้นมีด้วยกัน 2 ประการ นั่นคือ ประการที่หนึ่ง คือ ความไม่ไว้วางใจในเจตนาของชาติมหาอำนาจของชาวเกาหลีจนทำให้ชาวเกาหลีขาดความเป็นปึกแผ่น แยกแยกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ หลายกลุ่ม ต่อสู้กันเองเพื่อช่วงชิงเอกราช และ ประการที่สอง คือ ความแตกต่างกันของอุดมการณ์การเมืองของชาติมหาอำนาจที่ทำให้ต่างฝ่ายต่างระแวงกันและตกลงกันไม่ได้ ในปี 1947 สองปีให้หลังจากที่ทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตได้เข้ามาในคาบสมุทรเกาหลี ความพยายามที่จะตกลงกันถึงอนาคตของเกาหลีก็มาถึงทางตัน เมื่อสหภาพโซเวียตยังคงยืนยันปฏิเสธไม่ให้กลุ่มการเมืองกลุ่มย่อยชาวเกาหลี ที่ไม่ยอมรับการสถานะและการดำรงอยู่ของผู้พิทักษ์เข้าร่วมในกระบวนการหารือและวางแผนทางการรวมชาติเกาหลี เพื่อเป็นการแก้ปัญหา สหรัฐอเมริกาจึงได้นำเรื่องเอกราชเกาหลีเข้าสู่ที่ประชุมสหประชาชาติในเดือนกันยายน 1947 และในเดือนพฤศจิกายน ปีเดียวกัน องค์การสหประชาชาติได้บรรลุข้อตกลงในการจัดการการเลือกตั้งทั่วไปในคาบสมุทรเกาหลี ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการชั่วคราวแห่งสหประชาชาติ (UN Temporary Commission on Korea) ซึ่งแผนร่างได้ระบุไว้ว่า การเลือกตั้งจะนำไปสู่การจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติ (National Assembly) ซึ่งถือเป็นก้าวแรกของการจัดตั้งรัฐบาลท้องถิ่นเป็นของตนเอง และทันทีที่เกาหลีมีรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้งเป็นของตนเองและพร้อมที่จะเข้ามาบริหารงานแล้ว ทั้งสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกาก็ถอนกำลังทหารของตนออกจากคาบสมุทรเกาหลี ถือเป็นการสิ้นสุดภาวะพิทักษ์และเป็นการคืนเอกราชให้กับชาวเกาหลี

แต่เป็นที่น่าเสียดาย ที่แผนร่างดังกล่าวไม่อาจทำได้สมบูรณ์ตามอย่างที่ได้ระบุไว้ สหภาพโซเวียตได้ปฏิเสธไม่ให้คณะกรรมการชั่วคราวแห่งสหประชาชาติก้าวล่วงเข้ามาในดินแดนเหนือเส้นขนานที่ 38 คณะกรรมการชั่วคราวแห่งสหประชาชาติ ได้ทำการเลือกตั้งในดินแดนทางตอนใต้ ในวันที่ 10 พฤษภาคม 1948 ผลของการเลือกตั้งนำไปสู่การจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติที่ได้จัดการประชุมครั้งแรกในวันที่ 31 พฤษภาคม 1948 โดยสมัชชาแห่งชาติได้ให้การรองรับนายลี ซึงมัน (Rhee Syngman) ให้ดำรงตำแหน่งผู้นำ และหลังจากนั้นไม่นานก็ได้มีการร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งชาติขึ้น และนายลี ซึงมันก็ได้รับการเลือกจากสมัชชาแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในวันที่ 20 กรกฎาคม 1948 และในเดือนสิงหาคม ปีเดียวกัน รัฐบาลนายลี ซึงมันได้ประกาศให้ดินแดนที่อยู่ใต้เส้นขนานที่ 38 คือ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea) มีเมืองหลวง คือ กรุงโซล โดยในเดือนธันวาคม 1948 องค์การสหประชาชาติก็ได้ออกประกาศให้การรับรองว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐเกาหลี คือ รัฐบาลที่ถูกต้องชอบธรรมด้วยกฎหมายเพียงรัฐบาลเดียวของดินแดนเกาหลี

ในขณะเดียวกัน ดินแดนทางตอนเหนือของเส้นขนานที่ 38 ก็มีพัฒนาการทางการเมืองเป็นของตนเอง โดยประวัติการก่อตั้งชาติเกาหลีเหนือ นั้น สามารถมองย้อนกลับไปได้นับตั้งแต่ ตอนที่สหภาพโซเวียตได้ยatraทัพของตนเข้าไปในคาบสมุทรเกาหลี ภายหลังจากได้รับสิทธิในการเข้าครอบครองดินแดนเกาหลีทางตอนเหนือของเส้นขนานที่ 38 ในการนี้กลุ่มของนายคิม อิลซุง ก็ได้ติดตามกองทัพของสหภาพโซเวียตเข้ามาในดินแดนเกาหลีทางตอนเหนือด้วยเช่นกัน นายคิม อิลซุง (Kim Il Sung) คือ ผู้นำคนแรกของประเทศเกาหลีเหนือ ซึ่งตามประวัติ นั้น นายคิม อิลซุง คือ บุคคลที่

มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักพอสมควรในกลุ่มชาวเกาหลีด้วยกัน เนื่องจากนายคิม อิลซุง คือ ผู้นำกลุ่มเกาหลีรักชาติที่รวมตัวกันในดินแดนบริเวณประเทศจีนตอนเหนือและแมนจูเลีย และทำการเรียกร้องเอกราชให้กับเกาหลีมาโดยตลอด โดยผ่านการใช้ยุทธวิธีแบบกองโจรในการเข้าโจมตีกับกองทัพของจักรวรรดิญี่ปุ่น การใช้ยุทธวิธีแบบกองโจรนี้ถือเป็นลักษณะพิเศษของกลุ่มนายคิม อิลซุง และทำให้นายคิม อิลซุง มีชื่อเป็นที่จดจำจากการเลือกใช้ยุทธวิธีนี้ วันที่นายคิม อิลซุงได้เดินทางถึงกรุงเปียงยาง นายคิม อิลซุงได้เดินทางมาพร้อมกับนายพลโรมาเนนโก (Romanenko) แห่งกองทัพของสหภาพโซเวียต นายพลโรมาเนนโกได้ทำการแนะนำนายคิม อิลซุงต่อบรรดาผู้นำกลุ่มชาตินิยมและกลุ่มคอมมิวนิสต์และรวมถึงสรรเสริญวีรกรรมของนายคิม อิลซุงที่ได้ต่อสู้กับจักรวรรดิญี่ปุ่น การที่สหภาพโซเวียตแนะนำตัวนายคิม อิลซุงต่อสาธารณชนมีนัยยะที่สำคัญ คือ สหภาพโซเวียตต้องการที่จะสนับสนุนนายคิม อิลซุงให้เป็นผู้นำเกาหลีเหนือ ทั้งนี้เนื่องจาก ประการแรก กลุ่มชาตินิยมนั้นแตกออกเป็นหลายฝ่ายและต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันเอง ทำให้สหภาพโซเวียตตัดสินใจเลือกนายคิม อิลซุง ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเพื่อป้องกันการแข่งขันแย่งชิงอำนาจกันเองที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ประการที่สอง ถึงแม้ว่านายคิม อิลซุงจะมีข้อด้อยในเรื่องของประสบการณ์ทางการเมือง แต่เขานั้นมีความใกล้ชิดกับกองทัพของสหภาพโซเวียตจากที่ได้ไปรับการฝึกอบรมในโซเวียตในปี ค.ศ. 1942 ภายใต้การปกครองของสหภาพโซเวียต กลุ่มคอมมิวนิสต์กลุ่มอื่น ๆ ในเกาหลีเหนือก็ได้ถูกอิทธิพลของโซเวียตทำให้หมดอำนาจไป รวมถึงกลุ่มชาตินิยมอื่นที่ถูกสหภาพโซเวียตกำจัดหากแกนนำมีแนวคิดหรือแนวทางที่เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับสหภาพโซเวียต ทำให้ภายในระยะเวลาไม่ถึงปี เกาหลีเหนือก็ตกอยู่ภายใต้การนำของนายคิม อิลซุงและผู้ที่ฝึกฝัสหภาพโซเวียต โดยสหภาพโซเวียตได้มีการวางรากฐานเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในเกาหลีที่อยู่ในเขตยึดครองของตนให้มีแนวทางที่เป็นไปตามแบบคอมมิวนิสต์ของตนเอง

ภาพลักษณ์ของนายคิม อิลซุงเมื่อเดินทางเข้ามาในเกาหลีนั้น ได้ถูกบรรยายเอาไว้ว่า “เขาได้สวมใส่เครื่องแบบของกองทัพแดง และเขาได้ถูกแนะนำต่อประชาชนชาวเกาหลีว่า เขา คือ ฮีโร่ของคนเกาหลีทั้งชาติ” (Lim, 2009, pp. 10-35) และภายหลังจากนั้นไม่นาน นายคิม อิลซุง ก็เริ่มมีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นของประเทศเกาหลี โดยเริ่มจากการที่นายคิมได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการอันดับหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์ (First Secretary of the North Korean Central Bureau of the Communist Party) และเมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการประชาชน (Provisional People’s Committee) ขึ้น นายคิม อิลซุงก็ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการประชาชน ซึ่งตำแหน่งนี้ถือเป็นตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายบริหารส่วนกลาง อำนาจของนายคิม อิลซุงเริ่มปรากฏเด่นชัดมากขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 1947 เมื่อมีการจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติ (Supreme People’s Assembly) เพื่อทำหน้าที่นิติบัญญัติ ในการนี้ สหภาพโซเวียตก็ได้ให้การสนับสนุนนายคิม อิลซุงให้เข้าดำรงตำแหน่งประธานของสมัชชาแห่งชาตินี้

ในระหว่างที่ดินแดนทางตอนใต้มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการชั่วคราวแห่งสหประชาชาติ ดินแดนทางตอนเหนือ นั้น ภายหลังจากมีการจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติในปี 1947 แล้ว สมัชชาแห่งชาติก็ได้ทำการเลือกคณะผู้ทำงานเพื่อทำการร่างรัฐธรรมนูญขึ้น ซึ่งสมัชชาแห่งชาติได้ประกาศยอมรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในเดือนเมษายน 1948 ก่อนจะลงสัตยาบันให้การยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างเป็นทางการในวันที่ 3 กันยายน 1948

ภายหลังจากให้สัตยาบันรับรองรัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้ว สมัชชาแห่งชาติก็ได้มีมติแต่งตั้งนายคิม อิลซุง ขึ้นเป็นผู้นำสูงสุด (Premier) และถัดมาในวันที่ 9 กันยายน 1948 สมัชชาแห่งชาติก็มีมติให้ประกาศจัดตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (Democratic People's Republic of Korea) มีเมืองหลวง คือ กรุงเปียงยาง โดยในวันที่ 12 ตุลาคม 1948 สหภาพโซเวียตได้ให้การยอมรับอย่างเป็นทางการว่า รัฐบาลของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี คือ รัฐบาลที่ต้องขอขบธรรมเนียมเพียงรัฐบาลเดียวของเกาหลี

จะเห็นได้ว่า ข้อตกลงของฝ่ายสัมพันธมิตรที่จะปกครองเกาหลีร่วมกันนั้น นำไปสู่การแบ่งแยกเกาหลีออกเป็นสองฝ่าย การตัดสินใจที่จะปกครองเกาหลีร่วมกันนั้น มาจากมุมมองที่ทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตมองกันและกันระหว่างทำข้อตกลงว่า เป็นพันธมิตร ไม่ใช่คู่แข่งทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ (Congressional Report, 1947, p. A3282) แต่เมื่อเข้ามาในคาบสมุทรเกาหลี สถานการณ์ต่าง ๆ บนคาบสมุทรเกาหลีกลับชี้ให้เห็นว่า สถานะของทั้งสองฝ่าย คือ คู่แข่ง ไม่ใช่พันธมิตร ฝ่ายต่างให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีอุดมการณ์และแนวคิดที่เหมือนกันกับตน ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลท้องถิ่นของทั้งสองดินแดนในที่สุด เมื่อทำการจัดตั้งรัฐบาลเป็นของตนเองได้สำเร็จ แรงผลักดันที่มาจากความโหยหาอิสรภาพและความต้องการเอกราชของชาติ จากที่ถูกปกครองภายใต้ระบอบอาณานิคมของจักรวรรดิญี่ปุ่นมาตั้งแต่ปี 1910 ทำให้รัฐบาลท้องถิ่นของทั้งสองดินแดนเริ่มทำการแข่งขันเพื่อให้ตนเอง คือ รัฐบาลที่ขอขบธรรมเนียมเพียงหนึ่งเดียวของชาวเกาหลี การแข่งขันท้ายที่สุด นำไปสู่การเกิดของสงครามเกาหลี โดยผู้ที่เริ่มก่อสงครามก่อน คือ ผู้ที่มีความพร้อมในทางทหารมากที่สุด

สงครามเกาหลีได้เริ่มต้นขึ้น ในตอนเช้ามีดของวันที่ 25 มิถุนายน 1950 เมื่อกองกำลังทหารของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี หรือ เกาหลีเหนือ ได้เดินเท้าข้ามเส้นขนานที่ 38 และเปิดฉากโจมตีประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้วัตถุประสงค์สำคัญ คือ การรวมชาติเกาหลีให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ การเกิดของสงครามเกาหลีนั้นเป็นสิ่งที่ชาวเกาหลีไม่ต้องการให้เกิด แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ว่าชาวเกาหลี รวมถึงสหรัฐอเมริกาคาดไม่ถึง ทั้งนี้จากบันทึกของสำนักข่าวกรองกลาง (Central Intelligence Agency) ของสหรัฐอเมริกา ได้ระบุไว้ว่า นับตั้งแต่ปี 1945 เป็นต้นมาจนถึงช่วงกลางปี 1950 สำนักข่าวกรองกลางได้ทำรายงาน ทั้งรายงานประจำวัน รายงานประจำสัปดาห์ และรายงานพิเศษเกี่ยวกับกองกำลังพลและสมรรถภาพของกองทัพเกาหลีเหนือ ซึ่งหากวิเคราะห์จากข้อมูลรายงานตลอด 5 ปีที่ผ่านมา นั้น กองทัพของเกาหลีเหนือมีกำลังพลและมีสมรรถภาพที่เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ทำให้เชื่อได้ว่า สงครามระหว่างสองเกาหลีมีแนวโน้มอย่างสูงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ (Kim, 2018, pp. 3-5)

ในช่วงต้นของสงคราม กองทัพของเกาหลีเหนือได้เปรียบในการรบ เนื่องมาจากประการแรก คือ กองทัพเกาหลีเหนือมียุทธโศปกรณ์และกำลังพลที่เข้มแข็งและประสิทธิภาพมากกว่าพลทหารของกองกำลังประชาชนชาวเกาหลี (Korean People's Army) ส่วนหนึ่ง คือ ชาวเกาหลีที่หลบหนีภัยจากการต่อสู้กับทหารของกองทัพแห่งจักรวรรดิญี่ปุ่น และเข้าไปอาศัยอยู่ในรัสเซีย ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้รับการฝึกฝนการรบแบบกองโจรจากกองทัพแดงของทั้งรัสเซียและจีน ในขณะที่ทหารส่วนใหญ่ของกองกำลังประชาชนชาวเกาหลีนั้น ได้ผ่านการเข้ารับการฝึกในหลักสูตร 3 ปีที่รัสเซีย ประการที่สอง คือ กองทัพเกาหลีเหนือมีความมั่นใจในการรบค่อนข้างมาก เพราะก่อนที่นายคิม

อิซซุงจะเคลื่อนกองกำลังเข้าบุกเกาหลีใต้ นายคิม อิซซุงได้ทำการแจ้งเจตนาที่จะก่อสงครามของตนกับสหภาพโซเวียต และสาธารณรัฐประชาชนจีนไว้ก่อน ซึ่งนัยยะของการแจ้งนี้ หมายถึง การขอสันับสนุนการทำสงครามจากชาติทั้งสองที่มีระบบการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเดียวกัน

ภายในเวลาเพียงสามวันหลังจากสงครามเริ่ม กองทัพเกาหลีเหนือก็สามารถเคลื่อนทัพเข้ายึดกรุงโซลได้อย่างเบ็ดเสร็จ และรุกคืบเข้าไปในดินแดนเกาหลีใต้ จนกองกำลังของเกาหลีใต้และสหรัฐฯ ต้องถอยร่นไปทางตอนใต้ของประเทศถึงบริเวณแม่น้ำนัคตง (Nakdong River) ทันทีที่ได้รับข่าวเรื่องการบุกของเกาหลีเหนือ ประธานาธิบดีทรูแมน (Henry S. Truman) ได้ออกคำสั่งเคลื่อนทัพเรือและทัพอากาศสหรัฐในทันที และในอีกสามวันต่อมา ประธานาธิบดีทรูแมนก็ได้ออกคำสั่งเคลื่อนพลทัพบกสหรัฐเพื่อเข้าสู่สงคราม โดยคำสั่งเคลื่อนกองกำลังพลสหรัฐของประธานาธิบดีทรูแมนนั้น ถือเป็นกรออกคำสั่งแบบเร่งด่วนที่ไม่ได้ผ่านการพิจารณาและลงมติเห็นชอบจากสภาองเกรส (Congress) แต่กระนั้น การตัดสินใจนำทหารสหรัฐเข้าสู่สงครามของประธานาธิบดีก็ไม่ได้เป็นการกระทำที่ผิดหลักรัฐธรรมนูญสหรัฐแต่อย่างใด ซึ่งอ้างอิงจากคำกล่าวของนายทอม คอนนาลลี (Tom Connally) ที่ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการฝ่ายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Democratic Chairman of the Senate Foreign Relations Committee) ที่ได้กล่าวว่า “ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐฯ มีอำนาจในการนำพาประเทศเข้าสู่สงครามโดยไม่จำเป็นต้องขอมติเห็นชอบจากสภาองเกรส ทั้งนี้ ประธานาธิบดีมีสิทธิกระทำได้ ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก (Commander in Chief) และกระทำได้ภายใต้กฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ (UN Charter)” (Ellis, 2015, p. 211)

นับย้อนกลับไปในวันแรกที่สงครามได้ถือกำเนิดขึ้น ทันทีที่ได้รับแจ้งข่าวการโจมตีเกาหลีใต้ของเกาหลีเหนือ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Security Council) ได้ออกมติสหประชาชาติที่ 82 (UN Resolution 82) เรียกร้องให้กองทัพเกาหลีเหนือยุติการโจมตีและถอยทัพของตนออกจากเกาหลีใต้ในทันที เมื่อเกาหลีเหนือเพิกเฉยต่อแถลงการณ์ดังกล่าว ประกอบกับสถานการณ์การรบที่กองทัพเกาหลีใต้เป็นรองกองทัพเกาหลีเหนือ ประธานาธิบดีทรูแมนจึงตัดสินใจใช้อำนาจการสหประชาชาติเพื่อให้เป็นเวทีในการแก้ปัญหา ประธานาธิบดีทรูแมนได้ยื่นประเด็นปัญหาของสงครามเกาหลี แต่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ และได้ขอให้ที่ประชุมฯ ประชุมกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรเกาหลีอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ การบุกเกาหลีใต้ของกองทัพเกาหลีเหนือ นั้น ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานเพื่อการรวมชาติเกาหลีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ได้มีนัยยะสำคัญที่เกี่ยวพันกับความขัดแย้งระหว่างฝ่ายประชาธิปไตยและฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยเช่นกัน

ในวันที่ 27 มิถุนายน 1950 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้ออกมติสหประชาชาติที่ 83 (UN Resolution 83) ให้การรองรับคำสั่งของประธานาธิบดีทรูแมนในการใช้กำลังทางทหารเพื่อโจมตีกองทัพเกาหลีเหนือ และเรียกร้องให้สมาชิกขององค์การสหประชาชาติส่งกองกำลังเข้าช่วยเกาหลีใต้ต่อสู้กับกองทัพของเกาหลีเหนือ ต่อมาในวันที่ 30 มิถุนายน 1950 ประธานาธิบดีทรูแมนก็ได้ออกคำสั่งให้เคลื่อนกองพลสหรัฐที่ประจำการอยู่ที่ญี่ปุ่นเพื่อเข้าไปเสริมทัพในเกาหลี สถานการณ์ของเกาหลีใต้ยังคงตกเป็นรองทัพของเกาหลีเหนือ และในที่สุด เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 1950 องค์การสหประชาชาติก็ได้ออกมติสหประชาชาติที่ 84 ที่มีใจความสำคัญ

เกี่ยวเนื่องกับการก่อตั้งกองทัพสหประชาชาติภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา (Unified Command Under the United States of America) โดยกองทัพนี้ยังได้รับสิทธิให้ใช้ธงขององค์การสหประชาชาติในระหว่างการปฏิบัติการรบเพื่อต่อต้านกองทัพของเกาหลีเหนือได้ (United Nations, 1950, pp. 4-5) กองกำลังสหประชาชาติภายใต้การนำของนายพลดักลาส แมคอาเธอร์ (Douglas MacArthur) ประกอบด้วยทหารจากประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติทั้งหมด 16 ประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม แม้กองกำลังสหประชาชาติจะได้รับความร่วมมือด้านจำนวนพลทหารจากประเทศสมาชิกที่เข้าร่วม สหรัฐอเมริกายังคงถือเป็นประเทศหลักที่ให้การสนับสนุนเรื่องยุทธโธปกรณ์ทางอากาศ จำนวนกองทัพเรือ เสบียงต่าง ๆ และงบประมาณของกองทัพ ตลอดระยะเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่เกิดสงครามเกาหลี กองทัพสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ยังคงเป็นรองในการรบเมื่อเทียบกับสมรรถภาพการรบของกองทัพเกาหลีเหนือ เมื่อวิเคราะห์จากสถานการณ์ในสมรภูมิมรบ นายพลแมคอาเธอร์ตระหนักดีว่า หนทางเดียวที่จะเอาชนะกองทัพเกาหลีเหนือในสงครามครั้งนี้ได้ คือการเข้าโจมตีศัตรูในดินแดนของศัตรู ยุทธศาสตร์การโจมตีนี้นำไปสู่การยกพลขึ้นบกของกองกำลังสหประชาชาติที่เมืองอินชอน (Incheon) ในวันที่ 15 กันยายน 1950 กองกำลังของเกาหลีเหนือไม่ได้คาดคิดมาก่อนถึงยุทธศาสตร์นี้จึงทำให้ตั้งรับการรบไม่ทัน ยุทธศาสตร์นี้ได้เปลี่ยนสถานการณ์การรบให้กับฝ่ายกองกำลังของสหรัฐอเมริกาเป็นฝ่ายได้เปรียบ และสามารถยึดกรุงโซล เมืองหลวงของเกาหลีใต้ กลับคืนจากเกาหลีเหนือได้ในวันที่ 25 กันยายน 1950 และทันทีที่นายพลแมคอาเธอร์ และนายลี ซึงมันได้เดินทางเข้ามาถึงกรุงโซลก็ได้ทำการประกาศอิสรภาพของเกาหลีใต้จากการยึดครองของเกาหลีเหนือในทันที

การแทรกแซงของกองกำลังนานาชาติแห่งสหประชาชาติทำให้สถานการณ์การรบเกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ จากที่ได้เปรียบในการรบ ประธานาธิบดีทรูแมนก็ได้ออกคำสั่งให้นายพลแมคอาเธอร์บุกเข้าไปในเกาหลีเหนือเพื่อทำลายกองทัพของเกาหลีเหนือ ต่อมาในวันที่ 7 ตุลาคม 1950 องค์การสหประชาชาติก็ลงมติอนุญาตให้กองทัพนานาชาติเดินทางเข้าไปในเกาหลีเหนือ และจัดตั้งคณะกรรมการแห่งสหประชาชาติเพื่อการรวมชาติและฟื้นฟูเกาหลี (UN Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea) กองกำลังนานาชาติสามารถบุกเข้าไปในกรุงเปียงยาง เมืองหลวงของเกาหลีเหนือได้ในวันที่ 20 ตุลาคม 1950 และสามารถตีทัพเกาหลีเหนือแตกพ่าย จนสามารถยึดตราทัพขึ้นเหนือไปจรดพรมแดนที่ติดกับประเทศจีนที่ฝั่งแม่น้ำยาลู (Yalu River) ได้ในวันที่ 26 ตุลาคม 1950

เมื่อกองทัพเกาหลีเหนือทำท่าจะพ่ายแพ้แบบเบ็ดเสร็จให้กับกองทัพนานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา รัฐบาลจีนภายใต้การนำของเหมา เจ๋อตุง (Mao Zedung) ได้แต่งตั้งนายเผ่ง เต๋อฮุย (Peng Dehuai) ให้เป็นผู้นำในการนำกองทัพจีนเข้าสู่สงครามเกาหลีเพื่อช่วยเหลือเกาหลีเหนือในเดือนพฤศจิกายน 1950 การส่งทหารเข้าร่วมรบของรัฐบาลจีนในครั้งนี้ได้รับการประมาณการคร่าว ๆ ว่ามีจำนวนถึงราว ๆ 1 ล้าน 2 แสนคนภายในปลายปี 1952 กองทัพเกาหลีเหนือที่ได้รับการช่วยเหลือจากประเทศจีน ก็รุกเข้าดินแดนเกาหลีใต้อีกครั้งจนสามารถยึดกรุงโซลกลับมาได้ในเดือนมกราคม 1951 แต่กองทัพเกาหลีเหนือไม่ได้รุกคืบลึกเข้ามาทางตอนใต้ของเกาหลีใต้ คงหยุดไว้ที่เมืองเปียงเท็ก (Pyongtaek) ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงโซลไปประมาณ 30 ไมล์ นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ทั้งสองฝ่ายต่างผลัดกันรุกผลัดกันรับ ไม่มีใครได้ชัยชนะที่เด็ดขาดในสงคราม นายพลแมคอาเธอร์จึงได้

เสนอให้ประธานาธิบดีทรูแมน ออกคำสั่งอนุญาตให้มีการทิ้งระเบิดที่ประเทศจีน และรวบรวมกำลังพลทหารจากประเทศไต้หวันให้เข้าร่วมรบและขับไล่กองทัพของจีนออกจากคาบสมุทรเกาหลี แต่ข้อเสนอนี้ของนายพลแมคอาเธอร์กลับเป็นจุดที่สร้างความริ้วฉานให้กับความสัมพันธ์ระหว่างประธานาธิบดีทรูแมนและนายพลแมคอาเธอร์ ประธานาธิบดีทรูแมน ซึ่งในขณะนั้นให้ความสำคัญกับการรักษาสันติภาพมากกว่าการก่อสงคราม ได้กล่าวถึงสถานการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีว่า “สหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะเข้าสู่การเจรจากับเกาหลีเหนือในทันทีที่มีการหยุดยิง” นอกจากนี้แล้ว ประธานาธิบดีทรูแมนยังมองว่า หากปฏิบัติตามข้อเสนอของนายพลแมคอาเธอร์ โอกาสที่สงครามเกาหลีจะนำไปสู่การเกิดของสงครามโลกครั้งที่ 3 นั้นเป็นไปได้สูง (BBC News, 1951) ความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกันต่อวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี ทำให้ประธานาธิบดีทรูแมนตัดสินใจปลดนายพลแมคอาเธอร์ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารของกองทัพนาซาชาติ และแต่งตั้งพลโทแมทธิว ริจเวย์ (Lieutenant-General Matthew Ridgway) ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารฯ แทน

สงครามที่ยืดเยื้อ โดยฝ่ายต่างผลัดกันรุกผลัดกันรับอยู่บริเวณเส้นขนานที่ 38 ทำให้สองฝ่ายตระหนักได้ว่าการเจรจา คือ วิธีเดียวที่จะสามารถยุติสงครามได้ และเป็นอีกครั้งที่อนาคตของชาติบนคาบสมุทรเกาหลีได้ถูกกำหนดโดยชาติอื่น โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของคนเกาหลี ในวันที่ 17 พฤษภาคม 1951 สภาความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ (United States National Security Council) ได้ออกนโยบายใหม่ที่ระบุให้ สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนชาติเกาหลีที่เป็นปีกแผ่นและมีความเป็นประชาธิปไตย แต่ไม่ได้หมายถึงการใช้กำลังทหารเพื่อการรวมชาติให้เกาหลีให้เป็นหนึ่ง หรือใช้กำลังทหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาลภายใต้การนำของนายคิม อิลซุง (Department of States, 1951) เพื่อให้เป็นไปตามเจตนาของการใช้การเจรจาเพื่อบรรลุสันติภาพ เจ้าหน้าที่การทูตสหรัฐอเมริกาได้เข้าพบกับเจ้าหน้าที่การทูตสหภาพโซเวียตอย่างลับ ๆ เพื่อหาหนทางยุติสงคราม กระบวนการเจรจาเริ่มขึ้นในราว ๆ เดือนต้นเดือนกรกฎาคม 1951 ที่เมืองแกซอน (Kaesong) ซึ่งเป็นเมืองที่ฝ่ายเกาหลีเหนือเป็นผู้เลือก แต่กระบวนการเจรจานั้นกินระยะเวลาร่วม 2 ปี กว่าที่ทั้งสองฝ่ายจะบรรลุข้อตกลงสันติภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากทั้งสองฝ่ายไม่อาจหาจุดร่วมร่วมกันได้ในประเด็นหลัก ๆ 3 ประเด็น นั่นคือ ประการแรก ฝ่ายรัฐบาลจีนเรียกร้องให้ กองกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาและรวมถึงกองกำลังทหารนาซาชาติถอนทัพออกจากคาบสมุทรเกาหลีโดยสมบูรณ์ ประการที่สอง เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องของพรมแดน ฝ่ายเกาหลีเหนือได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขและจัดการเรื่องการแบ่งเขตแดนที่เส้นขนานที่ 38 และประการที่สาม คือ ประเด็นเรื่องเชลยศึกของสงคราม (Prisoner of War) ซึ่งประเด็นสุดท้ายถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเจรจาสงบศึก กล่าวกันว่า เชลยสงครามที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกองทัพนาซาชาติมีจำนวนมากถึง 171,000 คน และเกินครึ่งของจำนวนดังกล่าวไม่ต้องการกลับไปยังประเทศบ้านเกิดซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ แต่ในขณะเดียวกันประเทศแม่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ไม่ต้องการเสียหน้า ได้ทำการเรียกร้องให้กองทัพนาซาชาติส่งเชลยศึกสงครามทั้งหมดกลับมายังประเทศตนเอง การเจรจาจึงอยู่ในภาวะชะงักงัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมเข้าสู่กระบวนการเจรจาอีกต่อไปจนกว่าเรื่องนี้จะหาข้อสรุปได้

การเจรจาที่หยุดชะงักไปราว ๆ 2 ปี ได้เริ่มต้นอีกครั้งในปี 1953 ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของการเมืองภายในประเทศสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ในเดือนมีนาคม 1953 ผู้นำของสหภาพโซเวียต นายโจเซฟ สตาลิน (Joseph Stalin) ได้ถึงแก่อสัญกรรม ผู้นำคนใหม่คือ นายจอร์จี้ มาเลนคอฟ (Georgy Malenkov) เมื่อมีการเปลี่ยนผู้นำคนใหม่ คณะกรรมการบริหารพรรค (Politburo) ก็ได้ลงมติเห็นชอบให้ยุติสงครามบนคาบสมุทรเกาหลี ในขณะที่เดียวกัน เมื่อต้นปี 1953 สหรัฐอเมริกาก็มีการเปลี่ยนแปลงความเห็น ประธานาธิบดีสหรัฐคนใหม่ คือ นายดไวต์ ไอเซนฮาวร์ (Dwight D. Eisenhower) ได้ตระหนักถึงงบประมาณของประเทศที่ได้สูญเสียไปจากการทำสงคราม จึงต้องการเริ่มกระบวนการเจรจาเพื่อยุติสงครามอีกครั้ง และเมื่อสหภาพโซเวียตมีการเปลี่ยนผู้นำ ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์จึงถือโอกาสนี้สานต่อการเจรจาที่ได้หยุดไป ประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตง แม้จะผิดหวังที่ทั้งสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกาเลือกวิธีการเจรจาเพื่อยุติสงครามก็ตระหนักดีว่าฝ่ายคอมมิวนิสต์ไม่อาจฝืนรบต่อไปปราศจากการช่วยเหลือทางทหารและการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสหภาพโซเวียตได้ ทางฝ่ายรัฐบาลจีนจึงได้ตอบตกลงให้มีการส่งตัวเชลยศึกแบบสมัครใจ (Voluntary Repatriation) โดยเชลยศึกคนใดต้องการกลับไปยังประเทศบ้านเกิดก็จะได้รับการปล่อยตัวในทันที และหากเชลยศึกคนใดเลือกที่จะไม่กลับประเทศบ้านเกิด เชลยศึกคนนั้นก็จะเข้าไปอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลขององค์กรกลางระหว่างประเทศเพื่อทำการคัดกรอง และในเดือนเมษายน 1953 กระบวนการแลกเปลี่ยนเชลยศึกของทั้งสองฝ่ายก็เริ่มต้นขึ้นที่เมืองปันมุนจอม (Panmunjom)

การเลือกเข้าสู่กระบวนการเจรจาของมหาอำนาจสร้างความผิดหวังให้กับนายลี ซึ่งมันเป็นอย่างมาก นายลี ซึ่งมันยังคงยึดมั่นในนโยบาย “เดินขึ้นเหนือเพื่อการรวมชาติ” (March North for Unification) ซึ่งการจะบรรลุวัตถุประสงค์นี้ได้ มีเพียงวิธีเดียวนั้น คือ การทำสงครามครั้งใหญ่อีกรอบ (Kim, 2014, pp 180-181) การเข้าสู่กระบวนการประนีประนอมและเจรจาเพื่อยุติสงครามนั้น ในนัยยะหนึ่ง หมายถึง การถ่วงไว้ซึ่งสถานะปัจจุบันที่เป็นอยู่บนคาบสมุทรเกาหลี ในที่นี้ หมายความว่า การคงไว้ซึ่งการแบ่งแยกชาติเกาหลีเป็น 2 ชาติแบบที่เป็นอยู่นั้นเอง นายลี ซึ่งมันที่ไม่พอใจการตัดสินใจของฝ่ายมหาอำนาจ จึงได้ทำการปล่อยนักโทษชาวเกาหลีเหนือจำนวนราว ๆ 27,000 คนในทันที โดยเป็นการกระทำที่ขัดต่อข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายได้กระทำไว้ และการกระทำนี้ก็สร้างความไม่พอใจให้กับฝ่ายรัฐบาลจีนและสหรัฐอเมริกา จนส่งผลต่อการเจรจาที่ต้องหยุดชะงักลงชั่วคราว เพื่อให้การเจรจาดำเนินต่อไปได้ สหรัฐอเมริกาจึงได้ยื่นข้อเสนอให้แก่ นายลี ซึ่งมัน ว่านอกเหนือจากจะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เกาหลีใต้แล้ว สหรัฐอเมริกาจะให้ความคุ้มครองทางทหารแก่เกาหลีใต้ หากในอนาคตเกาหลีใต้เผชิญหน้ากับภัยคุกคามด้านความมั่นคง แม่นายลี ซึ่งมันจะพอใจต่อข้อเสนอเรื่องความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารที่สหรัฐอเมริกาหยิบยื่นให้ แต่นายลี ซึ่งมันก็ได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่า แม้ตนเองจะเห็นด้วยต่อการเจรจาที่จะนำไปสู่การลงนามในข้อตกลงหยุดยิง (Korean Armistice Agreement) ระหว่างสองฝ่ายก็ตาม แต่เกาหลีใต้จะไม่ลงนามในข้อตกลงหยุดยิงฉบับนี้ ส่งผลให้ข้อตกลงหยุดยิงที่ได้ลงนามกันในวันที่ 27 กรกฎาคม 1953 ผู้ที่ลงนามในข้อตกลงฉบับนี้ คือ นายพลนาม อิล (General Nam Il) ซึ่งเป็นผู้แทนของฝ่ายจีนและเกาหลีเหนือ กับพลโทวิลเลียม แฮร์ริสัน (Lieutenant General William Harrison) ซึ่งดำรงตำแหน่ง

ผู้แทนระดับสูงของกองทัพนาชาชาติแห่งองค์การสหประชาชาติ (The Korean Armistice Agreement, 1953)

ผลของสงครามนี้ก็ได้นำไปสู่การแบ่งแยกเกาหลีออกเป็นสองประเทศโดยสมบูรณ์แบบความพยายามรวมชาติที่ล้มเหลวได้สร้างบาดแผลในใจให้กับผู้นำประเทศทั้งสองฝ่าย ในฝ่ายเกาหลีเหนือ นั้น ตามความเข้าใจของประธานาธิบดีคิม อิลซุงที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงหยุดยิงนั้นมีสองประการ ประการแรก หมายถึง สงครามเกาหลีนั้นยังคงดำเนินอยู่ เพียงแต่สงครามอยู่ในภาวะหยุดยิงเพียงชั่วคราวเท่านั้น ประการที่สอง การที่สหรัฐอเมริกาได้ยับยั้งความช่วยเหลือทางทหารและทางเศรษฐกิจแก่เกาหลีใต้ หมายถึง การที่เกาหลีใต้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาติตะวันตก การจะให้เกาหลีทั้งสองสามารถรวมชาติได้ เกาหลีใต้ต้องได้รับการปลดปล่อยจากการตกเป็นอาณานิคมของสหรัฐอเมริกาเสียก่อน ซึ่งวิธีที่จะทำได้ คือ การขับไล่ทหารสหรัฐออกจากคาบสมุทรเกาหลี ดังนั้น เกาหลีเหนือจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อขับไล่ทหารสหรัฐ และปลดปล่อยเกาหลีใต้จากการครอบงำของลัทธิจักรวรรดินิยมสหรัฐอเมริกา (Koh, 1986, pp. 27-29)

เกาหลีเหนือ: โครงสร้างทางการเมือง และการพัฒนานิวเคลียร์

โครงสร้างทางการเมือง

ข้อตกลงหยุดยิงที่ได้ลงนามกันส่งผลกระทบต่อภารกิจดำรงอยู่ของสถานะปัจจุบันบนคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งแปลว่า จากเดิมที่คาบสมุทรเกาหลีมีความเป็นปึกแผ่น มีเพียงประเทศเดียว แต่ก็ถูกอิทธิพลของการเมืองระหว่างประเทศเข้าแทรกแซงจนทำให้ประเทศถูกแบ่งออกมาเป็นสองประเทศ ซึ่งสองประเทศนี้มีความผูกพันกันทางวัฒนธรรม ภาษา และประวัติศาสตร์ ทันทีที่เส้นขนานที่ 38 ถูกปิดอย่างถาวร ซึ่งเป็นผลจากการลงนามในข้อตกลงหยุดยิง ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ต่างก็เริ่มมีพัฒนาการทางการเมืองเป็นของตนเองที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ทางด้านเกาหลีเหนือ นั้น ทันทีที่สงครามเกาหลีสงบลง ประธานาธิบดีคิม อิลซุงก็เริ่มกระบวนการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนภายในประเทศโดยทันที ภาพลักษณ์ของนายคิม อิลซุงในหมู่ชาวเกาหลีเหนือ นั้น คือ ฮีโร่ที่ได้เข้าต่อสู้กับลัทธิจักรวรรดินิยมสหรัฐอเมริกาและได้พยายามขับไล่ต่างชาติออกจากคาบสมุทรเกาหลีเพื่อปลดปล่อยและรวมชาติเกาหลี จากสายสัมพันธ์ที่นายคิม อิลซุงมีต่อสหภาพโซเวียต และภาพลักษณ์ของสหรัฐอเมริกาที่เป็นลบในสายตาของชาวเกาหลีเหนือ จึงทำให้ระบบการเมืองของเกาหลีเหนือโน้มเอียงไปในทางเดียวกันกับสหภาพโซเวียต นายคิม อิลซุงได้รับเอาระบบโครงสร้างการเมืองของสหภาพโซเวียตที่เรียกว่า ระบบสังคมนิยมแบบสตาลิน (Stalin-style Socialism) มาใช้ ระบบโครงสร้างทางการเมืองแบบสังคมนิยมสตาลินนี้ คือ ระบบที่เน้นผู้นำสูงสุดเป็นหลัก โครงสร้างทางการเมืองและการบริหารงานทุกอย่างจะอยู่ภายใต้อำนาจของผู้นำสูงสุดเพียงคนเดียว ถึงแม้เกาหลีเหนือจะมีโครงสร้างทางการเมืองที่ลอกเลียนแบบมาจากสหภาพโซเวียต แต่กลับกลายเป็นว่าเกาหลีเหนือมีโครงสร้างทางการเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลแนวคิดแบบขงจื้อ (Confucianism) ที่ชาวเกาหลีได้รับมาจากประเทศจีนนั้นได้ฝังรากลึกในสังคมเกาหลี ดังนั้นเมื่อมีการรับแนวคิดแบบใหม่เข้ามา

ความคิดใหม่นั้นจึงถูกนำไปรวมให้เข้ากับอิทธิพลแนวคิดแบบขงจื้อ และถูกปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นแนวคิดแบบใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับสภาพของสังคมเกาหลี

กล่าวโดยสรุป คือ การเมืองและเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือได้รับการวางแผนและถูกบริหารจากส่วนกลางตามแบบแผนของระบอบคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า โครงสร้างทางการเมืองของเกาหลีเหนือมีลักษณะพิเศษ ที่อาจสรุปได้ดังนี้ ประการแรก ระบบการเมืองเป็นแบบเผด็จการทหารนิยม (Totalitarianism) ที่มีผู้นำที่มีอำนาจสูงสุดเพียงคนเดียว มีอำนาจเหนือพรรคแรงงานเกาหลี (Workers' Party of Korea) และมีสถานะที่สูงกว่ารัฐ ซึ่งผู้นำนี้ได้รับการเรียกขานว่า ซูยอง (Suryong) ประการที่สอง โครงสร้างทางการเมืองของเกาหลีเหนือตั้งอยู่บนพื้นฐานของสังคมแบบขงจื้อ ในที่นี้ คือ ผู้นำสูงสุด หรือ ซูยอง นั้นมีสถานะเป็นผู้นำของครอบครัว และเปรียบเป็น 'พ่อของครอบครัว' โดยที่ลูก ๆ ซึ่งก็คือ ประชาชนทั่วไปต้องให้การเคารพและเชื่อฟังในคำสั่ง ประการที่สาม จากแนวคิดของขงจื้อที่เปรียบผู้นำเสมือนหัวหน้าครอบครัว ทำให้โครงสร้างทางการเมืองของเกาหลีเหนือ มีลักษณะของการถ่ายทอดอำนาจจากรุ่นไปสู่รุ่นภายในตระกูลคิม (Understanding North Korea, 2012, p. 11) ซึ่งลักษณะนี้เป็นลักษณะที่แตกต่างออกไปจากประเทศคอมมิวนิสต์อื่น

ในขณะเดียวกันกับที่พยายามสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองให้กับตนเอง ประธานาธิบดีคิม อิลซุงก็มีความพยายามพัฒนาความสามารถทางการทหารของกองทัพประชาชนเกาหลี (Korean People's Army) ไปพร้อม ๆ กัน ปัจจัยแรกที่เร่งผลักดันให้ประธานาธิบดีคิม อิลซุง คำนึงถึงความสำคัญของการมีกองทัพที่เข้มแข็งและมียุทธศาสตร์ที่ทันสมัย คือ ความต้องการที่จะแก้ไขความล้มเหลวของการรวมชาติจากสงครามเกาหลี และประการที่สอง คือ เกาหลีที่ถูกแบ่งออกเป็นสองชาติ ทำให้เกิดความรู้สึกแข่งขันระหว่งกันของชาติเกาหลีทั้งสอง ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ต่างก็ต้องการเห็นการรวมชาติเกาหลีเป็นหนึ่งเดียว แต่กระนั้น การรวมชาติเกาหลีมีนัยยะที่สำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำรงอยู่ของอีกฝ่ายด้วยเช่นกัน ดังนั้น การเสริมทัพให้มีความเข้มแข็งจึงเป็นการเสริมความมั่นใจให้กับชาติของตนเอง และยังเปิดโอกาสให้การรวมชาติเกาหลีภายใต้ระบบของตนเองเกิดและสำเร็จได้ในทันทีที่โอกาสอำนวย

การพัฒนานิวเคลียร์

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ ประธานาธิบดีคิม อิลซุงได้อาศัยสายสัมพันธ์ทางการเมืองที่ตนเองมีต่อสหภาพโซเวียต ในการเสริมสมรรถภาพทางการทหารของประเทศด้วยการริเริ่มโครงการพัฒนานิวเคลียร์ ตามหลักฐานของสถาบันวิจัย Nuclear Threat Initiative ซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันวิจัยที่ทำการวิจัยเรื่องอาวุธนิวเคลียร์ที่มีชื่อเสียงสถาบันหนึ่งของโลก ได้ระบุไว้ว่า “พัฒนาการของโครงการนิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือสามารถนับย้อนไปได้ตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1950 ซึ่งโครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือในระยะเริ่มต้นนั้นได้รับการวางรากฐานและได้รับการช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต ในช่วงระหว่างปี 1947 จนถึงกลางปี 1950 สหภาพโซเวียตได้ส่งวิศวกรและเจ้าหน้าที่ทางเทคนิค เข้ามาสำรวจแร่ยูเรเนียมในดินแดนเกาหลีเหนือ ภายหลังจากที่มีการค้นพบแร่ยูเรเนียม สหภาพโซเวียตก็ได้มีการเตรียมความพร้อมให้กับเกาหลีเหนือในโครงการพัฒนานิวเคลียร์ และในขณะเดียวกัน แร่ยูเรเนียมที่ค้นพบ ทางเกาหลีเหนือก็ได้จัดส่งให้แก่สหภาพโซเวียตในปริมาณราว ๆ 9,000 ตัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน” (Nuclear Threat Initiative, 2011)

ในปี 1956 ถือเป็นปีที่สำคัญต่อโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ เนื่องจากเกาหลีเหนือและสหภาพโซเวียตได้บรรลุการเจรจาและลงนามในข้อตกลงการทำวิจัยทางนิวเคลียร์ร่วมกัน (Joint Nuclear Research) ซึ่งภายใต้ข้อตกลงนี้ เกาหลีเหนือสามารถส่งบุคลากรของตนจำนวน 30 คนไปยังสหภาพโซเวียตเพื่อเข้ารับการอบรมเรื่องเทคโนโลยีนิวเคลียร์ นอกจากนี้แล้ว จากข้อตกลงฉบับนี้ เกาหลีเหนือก็ได้ทำการจัดตั้งสถาบันวิจัยเคมีรังสี (Radiochemistry Research Institute) ซึ่งถือเป็นก้าวแรกที่สำคัญของการทำวิจัยนิวเคลียร์อีกด้วย แต่กระนั้นการพัฒนานิวเคลียร์ในระยะเริ่มต้นนี้เป็นไปภายใต้วัตถุประสงค์ของการใช้นิวเคลียร์ในทางสันติเพื่อการผลิตพลังงาน (Peaceful Use of Nuclear Energy) ซึ่งความช่วยเหลือที่เกาหลีเหนือได้รับจากสหภาพโซเวียตในช่วงนี้นำไปสู่การก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ (Nuclear Research Complex) ที่เมืองยองเปียง (Yongbyon) จังหวัดเปียงกันเหนือ (North Pyongan Province) โดยศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ที่เมืองยองเปียงนี้ คือ ศูนย์วิจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาการแพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์บนคาบสมุทรในยุคหลังสงครามเย็น

การที่เกาหลีเหนือให้ความสนใจในโครงการนิวเคลียร์นับตั้งแต่สงครามเกาหลีสิ้นสุดใหม่ ๆ นั้น การแทรกแซงของมหาอำนาจในคาบสมุทรเกาหลี ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้เกาหลีเหนือ เกิดความกระหายที่จะเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการนิวเคลียร์ แม้การลงนามในข้อตกลงหยุดยิง (Korean Armistice Agreement) ทำให้สงครามเกาหลียุติลง แต่กระนั้น สหรัฐอเมริกาได้ตัดสินใจที่จะยังคงกองกำลังทหารของตนในดินแดนเกาหลีใต้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับความมั่นคงและความปลอดภัยให้กับเกาหลีใต้ เนื่องจากเกาหลีเหนือได้กลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์และกลายเป็นหนึ่งในรัฐบริวารของสหภาพโซเวียตภายหลังจากสงครามเกาหลีสิ้นสุดลง นอกจากจะคงกองกำลังทหารของตนเองไว้ในดินแดนเกาหลีใต้แล้ว

ในต้นปี 1958 สหรัฐอเมริกาได้ส่งอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Weapons) มายังเกาหลีใต้เป็นครั้งแรก ซึ่งสามารถจำแนกออกมาได้เป็น ปืนใหญ่ปรมาณู (Atomic Artillery) ขีปนาวุธ Honest John (Honest John Missiles) และวัตถุระเบิดปรมาณูเพื่อการรื้อถอน (Atomic Demolition Munitions) (Cumings, 1997, p. 479) และในวันที่ 29 มกราคม 1959 กองบัญชาการสหประชาชาติแห่งกรุงโซล ได้เปิดเผยอย่างเป็นทางการว่า สหรัฐอเมริกาได้ทำการติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์ในเกาหลีใต้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่า นโยบายเสริมความมั่นคงให้กับเกาหลีใต้ของสหรัฐอเมริกา ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของรัฐ (Sense of National Security) ของประเทศเกาหลีเหนืออย่างมากพอสมควร เพราะในปี 1959 ปีเดียวกันนี้ เกาหลีเหนือได้บรรลุการเจรจาและลงนามในสนธิสัญญาความร่วมมือทางนิวเคลียร์ (Nuclear Cooperation Treaty) กับสหภาพโซเวียต โดยภายใต้สนธิสัญญานี้ สหภาพโซเวียตตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคกับประเทศเกาหลีเหนือ เพื่อช่วยเกาหลีเหนือจัดตั้งศูนย์วิจัยทางนิวเคลียร์ของตนเอง (Zhebin, 2000)

ตลอดช่วงทศวรรษที่ 1960 เกาหลีเหนือได้รับความช่วยเหลือเรื่องการพัฒนานิวเคลียร์จากสหภาพโซเวียตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ที่เมืองยองเปียง ได้มีการติดตั้งเครื่องปฏิกรณ์วิจัยนิวเคลียร์รุ่น IRT-2000 (Soviet IRT-2000 Nuclear Research Reactor) และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยที่เกาหลีเหนือได้ใช้เครื่องปฏิกรณ์วิจัยที่ศูนย์วิจัยนี้ นิวเคลียร์นี้ในการผลิตสารไอโซโทปกัมมันตรังสี (Radioisotopes) และแม้ว่าเกาหลีเหนือได้มี

การจัดตั้งคณะทำงานและสถาบันวิทยาศาสตร์เพื่อทำหน้าที่บริหารและดูแลศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ แต่ในทางปฏิบัติ ผู้นำสูงสุดของประเทศ ประธานาธิบดีคิม อิลซุง คือ ผู้ที่ถืออำนาจสูงสุดในการดูแล และตัดสินใจใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวเนื่องกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของประเทศ อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงทศวรรษนี้เองที่เกาหลีเหนือเริ่มมีความสนใจที่จะพัฒนานิวเคลียร์เพื่อวัตถุประสงค์ทางความมั่นคงของชาติ มากกว่าการพัฒนานิวเคลียร์เพื่อใช้ในทางสันติภาพ ตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโครงการตามที่ได้เกริ่นไว้ในต้นทศวรรษที่ 1950 ในวันที่ 5 ตุลาคม 1963 ประธานาธิบดีคิม อิลซุง ได้กล่าวสุนทรพจน์ว่า “เกาหลีเหนือไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ แต่ประเทศเราสามารถหยุด [การโจมตี] จากอาวุธนิวเคลียร์ด้วยการขูดและการหลบไปทางใต้ดิน” (So, 1989, pp. 119-122) ในปี 1964 ถือเป็นปีที่ประเทศจีนประสบความสำเร็จในการทดลองอาวุธนิวเคลียร์เป็นครั้งแรก ประธานาธิบดีคิม อิลซุง เห็นความสำเร็จของประเทศจีน จึงได้ติดต่อประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตุง ขอให้ประเทศจีนช่วยเหลือเกาหลีเหนือพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ แต่ก็ได้รับการปฏิเสธ ซึ่งจุดนี้เองถือเป็นจุดที่สร้างความริ้วฉานให้กับความสัมพันธ์ระหว่างเกาหลีเหนือและประเทศจีนที่เคยมีมา นับตั้งแต่ประเทศจีนเข้าช่วยเกาหลีเหนือรบในสงครามเกาหลี

โครงการพัฒนานิวเคลียร์ที่ได้วางรากฐานไว้นับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1950 เริ่มส่อเค้าความเข้มแข็ง ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 ในช่วงเวลานี้เองที่เกาหลีเหนือได้ทำการขยายการวิจัยและศึกษานิวเคลียร์ จากแต่เดิมที่เน้นเพื่อวัตถุประสงค์ของการใช้นิวเคลียร์แบบสันติเพื่อการผลิตพลังงานออกไป โดยรวมการวิจัยและศึกษาเพื่อการทหารและความมั่นคงของประเทศเข้าไปด้วย ทั้งนี้อ้างอิงจากรายงานของสถาบัน Nuclear Threat Initiative ที่ได้เขียนสรุปไว้ว่า “ประธานาธิบดีคิม อิลซุง ได้ออกคำสั่งในระหว่างปี 1966-1967 ให้โครงการวิจัยนิวเคลียร์ เริ่มทำการศึกษาเพื่อพัฒนาและผลิตหัวรบนิวเคลียร์สำหรับขีปนาวุธด้วย” (Nuclear Warheads for Missiles) (Nuclear Threat Initiative, 2011, p. 616) ทำให้ในต้นทศวรรษที่ 1970 วิศวกรเกาหลีเหนือได้ใช้เทคโนโลยีที่ตนเองได้ศึกษามาทำการขยายเครื่องปฏิกรณ์วิจัยนิวเคลียร์รุ่น IRT-2000 และช่วงเวลานี้เอง คือ ช่วงเวลาที่เกาหลีเหนือเริ่มแสวงหาเทคโนโลยีการปรับกระบวนการพลูโตเนียม (Plutonium Reprocessing Technology) จากสหภาพโซเวียต เมื่อโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือเริ่มมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น ทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency หรือ IAEA) ก็เริ่มเข้ามามีบทบาท โดยในเดือนกรกฎาคม 1977 เกาหลีเหนือได้ลงนามในข้อตกลงพิทักษ์ความปลอดภัยสามฝ่าย (Trilateral Safeguards Agreement) ร่วมกับ IAEA และสหภาพโซเวียต โดยสหภาพโซเวียตจำเป็นต้องลงนามในข้อตกลงฉบับนี้ เนื่องจากสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำเครื่องปฏิกรณ์วิจัยนิวเคลียร์รุ่น IRT-2000 เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวพันและสำคัญที่สุดต่อการก่อตั้งศูนย์การวิจัยนิวเคลียร์ที่เมืองยองเปียน และที่สำคัญ คือ เป็นผู้จัดหาเชื้อเพลิงของเครื่องปฏิกรณ์ที่เมืองยองเปียน (Bermudez, 1991, p. 406)

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1980 คือ หนึ่งในช่วงเวลาที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของโครงการพัฒนานิวเคลียร์ ประการแรก เกาหลีเหนือได้ทำการก่อสร้างโรงสีแร่ยูเรเนียม (Uranium Milling Facilities) ซึ่งแร่นี้ถือเป็นหนึ่งในแร่ธาตุที่สำคัญแร่ธาตุหนึ่งที่ใช้เพื่อการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ ประการที่สอง เกาหลีเหนือได้ก่อตั้งโรงงานผลิตแท่งเชื้อเพลิงที่ซับซ้อน (Fuel Rod Fabrication Complex) และประการที่สาม เกาหลีเหนือได้ทำการจัดตั้งเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบ 5 เมกะกะ

วัตต์ (5MW(e) Nuclear Reactor) รวมถึงสถาบันวิจัยและพัฒนานิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้แล้ว ช่วงทศวรรษนี้ คือ ช่วงเวลาที่เกาหลีเหนือได้ทำการทดลองระเบิดแรงสูง (High Explosive Tests) ที่เป็นหนึ่งในกลไกในการทำให้ระเบิดนิวเคลียร์ระเบิด โครงการพัฒนานิวเคลียร์มีความก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งกลางทศวรรษที่ 1980 เกาหลีเหนือได้เริ่มทำการก่อสร้างเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบ 50 เมกกะวัตต์ (50MW(e) Nuclear Reactor) ที่เมืองยอนเปียง และเริ่มทำการขยายโรงงานผลิตแร่ยูเรเนียมในขณะเดียวกัน

นอกจากนี้แล้ว ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1980 นี้เองที่เกาหลีเหนือเริ่มทำการสำรวจถึงวิธีการที่จะได้มาซึ่งเทคโนโลยีเครื่องปฏิกรณ์น้ำแบบเบา (Light Water Reactor หรือ LWR Technology) และในทศวรรษนี้ก็คือช่วงเวลาเดียวกันกับที่เกาหลีเหนือได้พัฒนาและขยายโปรแกรมเครื่องปฏิกรณ์ที่ออกแบบมาเฉพาะ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากเครื่องปฏิกรณ์แบบแก๊ส-กราไฟท์ (Gas-graphite-moderated Reactors) ที่มีความคล้ายคลึงกับแบบของเครื่องปฏิกรณ์ Calder Hall ที่สร้างขึ้นครั้งแรกในประเทศสหราชอาณาจักรในช่วงทศวรรษที่ 1950 การพัฒนาโครงการพัฒนานิวเคลียร์มาอย่างต่อเนื่อง ซ้ำให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่เกาหลีเหนือจะพัฒนาตัวเองไปเป็นรัฐนิวเคลียร์ (Nuclear Weapon State) แต่กระนั้นด้วยโครงสร้างของการเมืองระหว่างประเทศในยุคสงครามเย็นที่ถูกกำหนดโดยการแข่งขันทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจทั้งสอง เกาหลีเหนือจึงยังคงเป็นรัฐที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครอง และในเดือนธันวาคม 1985 เกาหลีเหนือได้ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons หรือ NPT) ในฐานะรัฐที่ไม่ใช่อาวุธนิวเคลียร์ (Non-nuclear Weapon State) ซึ่งการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว จะทำให้เกาหลีเหนือได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างเครื่องปฏิกรณ์น้ำแบบเบา จำนวนทั้งสิ้น 4 เครื่อง (Oberdorfer, 1997, p. 254)

จวบจนกระทั่งสหภาพโซเวียตล่มสลาย และสงครามเย็นสิ้นสุดในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 การเปลี่ยนแปลงของการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลต่อยุทธศาสตร์การทหารและนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ในเดือนกันยายน 1991 ประธานาธิบดีจอร์จ เฮซ ดับเบิลยู บุช (President George H. W. Bush) ได้ประกาศว่า สหรัฐอเมริกาจะทำการถอนอาวุธนิวเคลียร์ออกจากประเทศเกาหลีใต้ และเพื่อเป็นตอบรับนโยบายของสหรัฐอเมริกาซึ่งถือเป็นพันธมิตรที่สำคัญของเกาหลีใต้ ประธานาธิบดีโรห์ แทวู (President Roh Tae Woo) ได้ประกาศในวันที่ 18 ธันวาคม 1991 ว่า ประเทศเกาหลีใต้จะเป็นประเทศที่ปลอดอาวุธนิวเคลียร์ (Oberdorfer, 1991) คำประกาศของประธานาธิบดีโรห์ แทวู สร้างความผ่อนคลายให้กับความสัมพันธ์เหนือ-ใต้ จากที่โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศในช่วงสงครามเย็นสร้างแรงกดดันให้กับเกาหลีทั้งสองประเทศ จนเกิดการแข่งขันและหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุด และประกอบกับประธานาธิบดีบุช และประธานาธิบดีโรห์ แทวู ออกคำประกาศในประเด็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนที่ปลอดอาวุธนิวเคลียร์ บรรยากาศบนคาบสมุทรเกาหลีโดยรวมจึงมีความผ่อนคลายและส่อเค้าเป็นมิตร สถานการณ์ที่เปลี่ยนไปทำให้เกาหลีทั้งสองหันหน้าเข้าสู่กระบวนการเจรจาและพูดคุยระหว่างกัน เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนที่ปลอดอาวุธนิวเคลียร์ การเจรจาของทั้งคู่ในนำไปสู่การลงนามในปฏิญญาร่วมว่าด้วยการลดอาวุธนิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลี (Joint Declaration on the Denuclearization of the Korean Peninsula)

ในเดือนมกราคม 1992 โดยเนื้อหาสำคัญที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญา อาทิเช่น เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ เห็นพร้อมที่จะ “ไม่ทดลอง ไม่ผลิต ไม่รับ ไม่ครอบครอง ไม่เก็บกัก ไม่ปรับใช้หรือใช้อาวุธนิวเคลียร์” (Not Test, Manufacture, Produce, Receive, Possess, Store, Deploy or Use Nuclear Weapons) ปฏิญญานี้ยังผูกมัดให้ทั้งสองเกาหลีละเลิกการครอบครองโรงงานผลิตนิวเคลียร์และโรงงานเสริมสมรรถนะยูเรเนียม (Nuclear Reprocessing and Uranium Enrichment Facilities) เพื่อให้การลดอาวุธนิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีบรรลุผลตามที่ได้ตั้งปณิธานไว้ ปฏิญญานี้ยังระบุให้มีการจัดตั้งระบบตรวจสอบแบบทวิภาคีในทั้งสองประเทศ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่า ทั้งสองฝ่ายไม่อาจตกลงในรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานได้ ข้อตกลงนี้จึงไม่สามารถจัดทำขึ้นได้ (Joint Declaration of South and North Korea on the Denuclearization of the Korean Peninsula, 1992)

วิกฤตินิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีครั้งที่ 1

โครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงของสงครามเย็นได้กลายมาเป็นปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 เหตุการณ์เริ่มต้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 1990 หนังสือพิมพ์ Sankei Shimbun ของญี่ปุ่นได้รายงานข่าวว่า ศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ที่เมืองยองเบียน (Yongbyon) นั้นมีไว้เพื่อการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ (Bermudez, 2001, p. 227) การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ สร้างความวิตกกังวลให้กับประชาคมโลก เนื่องจากหากเป็นจริงตามคำรายงาน สถานะรัฐของเกาหลีเหนือ คือ รัฐนิวเคลียร์ (Nuclear Weapon State) ซึ่งต่างไปจากสถานะของเกาหลีเหนือในปี 1985 ตอนลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ นอกจากนี้แล้ว เกาหลีเหนือเองได้ปฏิเสธที่จะลงนามใน “ความตกลงว่าด้วยการพิทักษ์ความปลอดภัยของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ” (IAEA Safeguards Agreement) ความตกลงฉบับนี้ คือ ความตกลงที่จะให้อำนาจและสิทธิกับทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ หรือ IAEA (International Atomic Energy Agency) ในการเข้ามาตรวจสอบว่า วัตถุประสงค์ที่นำมาใช้ในโครงการนิวเคลียร์นั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ หรือเพื่อการผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ที่สามารถนำมาประกอบเป็นอาวุธนิวเคลียร์ได้ ทั้งนี้ เกาหลีเหนือได้ยืนยันเงื่อนไขว่า เกาหลีเหนือจะยอมรับและลงนามใน ความตกลงว่าด้วยการพิทักษ์ความปลอดภัยของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ ก็ต่อเมื่อคาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนที่ปลอดอาวุธนิวเคลียร์ สหรัฐอเมริกาได้ถอนอาวุธนิวเคลียร์ของตนเองออกไปจากภูมิภาค และสหรัฐอเมริกาให้ความเชื่อมั่นทางกฎหมายต่อเกาหลีเหนือว่า จะไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์กับเกาหลีเหนือ (Spector & Smith, 1991, p. 10) โดยในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 เกาหลีเหนือได้แสดงเจตจำนงสามข้อนี้มาโดยตลอด ซึ่งได้สร้างความวิตกกังวลให้กับสหภาพโซเวียตและเกาหลีใต้ต่อท่าทีแข็งขันของเกาหลีเหนือที่จะลงนามในสนธิสัญญานิวเคลียร์ แต่กระนั้น ท่าทีของเกาหลีเหนือก็อ่อนลง เพราะในวันที่ 30 มกราคม 1992 เกาหลีเหนือก็ได้ทำตกลงและทำการลงนามในความตกลงว่าด้วยการพิทักษ์ความปลอดภัยของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศฉบับนี้ ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกาหลีเหนือยอมลงนามในความตกลงฉบับนี้ คือ การที่ข้อเรียกร้องเรื่องหลักประกันด้านความมั่นคงของเกาหลีเหนือนั้นได้รับการตอบสนอง โดยย้อนกลับไปในเดือนมกราคม 1990 ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช แห่ง

สหรัฐอเมริกา และประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน แห่งเกาหลีใต้ ได้ยื่นข้อเสนอแก่เกาหลีเหนือว่า สหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้จะยกเลิกการฝึกทหารร่วมที่มสปีริต (Team Spirit joint Military Exercises) หากเกาหลีเหนือบรรลุในการปฏิบัติตามข้อบังคับของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ เพื่อการตรวจสอบสิ่งปลูกสร้างทางนิวเคลียร์ในประเทศ

ภายหลังการลงนามในความตกลงว่าด้วยการพิทักษ์ความปลอดภัยของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศในเดือนมกราคม 1990 สมัชชาแห่งชาติ (Supreme People's Assembly) ของเกาหลีเหนือก็ประกาศให้การรองรับความตกลง (Ratified the Agreement) ฉบับนี้ในวันที่ 9 เมษายน 1992 ซึ่งส่งผลให้เกาหลีเหนือต้องออกรายงานเบื้องต้นที่เกี่ยวกับโรงงานผลิตนิวเคลียร์ และวัตถุที่ใช้ในโรงงานผลิตนิวเคลียร์ ก่อนที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า เป็นไปตามที่ได้เขียนระบุเอาไว้ในรายงานหรือไม่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศได้เข้าตรวจสอบโรงงานนิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือในช่วงเวลาระหว่างเดือนพฤษภาคม 1992 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 1993 ในจำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง โดยผลการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ก็ได้พบความผิดปกติที่ซึ่งผิดแปลกไปจากเนื้อหาในรายงานเบื้องต้นที่ออกโดยเกาหลีเหนือ โดยในรายงานเบื้องต้นนั้น เกาหลีเหนือได้ส่งมอบตัวอย่างพลูโตเนียมขนาดเล็กในปริมาณที่น้อยกว่า 100 กรัม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของเกาหลีเหนือได้ระบุว่า ตัวอย่างพลูโตเนียมนี้ มาจากแท่งเชื้อเพลิงที่ใช้แล้วของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ขนาด 5 เมกะวัตต์ (Damaged Spent Fuel Rods That Were Removed from the 5MW(e) Reactor) ในเมืองยองเปียง แต่ผลการสำรวจของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ กลับพบว่า เจ้าหน้าที่เทคนิคชาวเกาหลีเหนือไม่ได้ทำการแยกกากพลูโตเนียมเพียงแค่ครั้งเดียวในปี 1990 ตามที่ได้เขียนไว้ในรายงาน แต่ได้ทำการแยกกากพลูโตเนียมไปแล้วถึง 3 ครั้งด้วยกัน คือ ในปี 1989 ปี 1990 และปี 1991 (Hibbs, 1993, pp. 8-9) และเมื่อเจ้าหน้าที่ขอทางการเกาหลีเหนือเข้าไปตรวจสอบสถานที่ที่โรงกลั่นนิวเคลียร์ที่นำส่งสาย 2 แห่ง เกาหลีเหนือก็ให้การปฏิเสธโดยอ้างว่า สถานที่ดังกล่าว คือ สถานที่ของกองทัพซึ่งไม่อาจอนุญาตให้เข้าทำการตรวจสอบได้ (Oberdorfer, 1997, p 279)

ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 1993 แหล่งข่าวการทูตของชาติตะวันตก (Western Diplomatic Sources) ได้ประกาศว่า หน่วยข่าวกรองของสหรัฐ (US Intelligence) ให้ความเห็นโน้มเอียงไปทางความเชื่อที่ว่า สถานที่ต้องสงสัยสองแห่งที่เกาหลีเหนือไม่ได้แจ้งไว้ และที่เจ้าหน้าที่ทบวงฯ ได้เจอสถานที่สองแห่งดังกล่าวในระหว่างการเข้าตรวจสอบในปี 1992 นั้นเป็นสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับโครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ นอกจากนี้ก็เกี่ยวเนื่องกับการที่เจ้าหน้าที่ทบวงฯ ได้ยื่นคำร้องต่อเกาหลีเหนือเพื่อขอเข้าไปทำการตรวจสอบ แต่เกาหลีเหนือให้การปฏิเสธนั้น หน่วยข่าวกรองของสหรัฐได้ประกาศว่า ในภายหน้าหากทีมตรวจสอบของหน่วยงานทบวงฯ ไม่สามารถรายงานข้อมูลใหม่ใด ๆ ที่เหมาะสม และเกี่ยวเนื่องเพียงพอกับสถานที่ต้องสงสัยทั้งสองแห่งได้ สหรัฐอเมริกาจะใช้นโยบายการคว่ำบาตรที่เหมาะสมเพื่อใช้จัดการกับพฤติกรรมที่คลุมเครือของเกาหลีเหนือในครั้งนี้ โดยทางสหรัฐให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องแปลกและไม่อาจหาเหตุผลใด ๆ มาอธิบายพฤติกรรมของเกาหลีเหนือในเรื่องนี้ได้เลย เนื่องจากประเทศที่ถูกต้องสงสัยว่าได้ทำการพัฒนานิวเคลียร์แบบลับ ๆ และส่อไปในทางที่ไม่ใช่เพื่อสันติวิธี กลับไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ทบวงฯ เข้าทำการตรวจสอบสถานที่ต้องสงสัยเพื่อลบล้างข้อกล่าวหาดังกล่าว นอกเสียจากว่าประเทศนั้น ๆ ได้กระทำความผิดจริง (Hibbs & Usui,

1993, p. 18) สหรัฐอเมริกามีความเคลือบแคลงสงสัยต่อเจตนาที่เกาหลีเหนือมีต่อโครงการพัฒนา นิวเคลียร์มาโดยตลอด โดยสหรัฐอเมริกา มักจะใช้หลักฐานภาพถ่ายทางดาวเทียมขึ้นมาประกอบการพิจารณา ซึ่งจากหลักฐานทางภาพถ่ายดาวเทียมที่สหรัฐอเมริกาใช้อ้างอิงหลายต่อหลายครั้งนั้น ทำให้สหรัฐอเมริกาโอนเอียงไปทางที่เชื่อว่าเกาหลีเหนือมีพัฒนาการทางนิวเคลียร์ที่ไม่ได้เป็นไปได้ไปเพื่อการใช้ในทางสันติ (Gertz, 1992, p. A9)

ท่าทีที่ไม่เป็นมิตรและการยืนกรานปฏิเสธอย่างแข็งขันของเกาหลีเหนือ สร้างความกังวลใจให้กับหน่วยงานทบวงการประมาณระหว่างประเทศ เนื่องจากไม่มีใครรู้ถึงสมรรถภาพทางนิวเคลียร์ที่แท้จริงของประเทศเกาหลีเหนือแม้แต่สหภาพโซเวียต ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับเกาหลีเหนือเองมาเป็นระยะเวลานาน นับตั้งแต่ยุคสงครามเย็นจนโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต นอกจากนี้แล้ว ประเทศหลาย ๆ ประเทศที่มีการปกครองแบบคอมมิวนิสต์และเป็นบริวารของสหภาพโซเวียต ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ หลายประเทศที่เคยปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ก็มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปเป็นระบอบประชาธิปไตยและมีเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม แต่กระนั้น ประเทศเกาหลีเหนือ กลับยังคงยึดระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์เช่นเดิม การปกครองแบบคอมมิวนิสต์มีส่วนสำคัญที่ทำให้โลกเสรีเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภายในประเทศเกาหลีเหนือได้ยาก ประเทศเกาหลีเหนือกลายเป็นประเทศปิดที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารใด ๆ กับประเทศโลกเสรีอื่น ๆ จนทำให้ประเทศนี้ได้รับการขนานนามว่า ประเทศฤาษี หรือ Hermit Kingdom ความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนา นิวเคลียร์ที่เจ้าหน้าที่ทบวงฯ ได้ตรวจพบในปี 1992 จึงกลายมาเป็นประเด็นที่กระตุ้นความใคร่รู้ของประชาคมโลกถึงสมรรถภาพทางนิวเคลียร์ที่แท้จริงของประเทศเกาหลีเหนือ

เพื่อให้การเข้าตรวจสอบโครงการนิวเคลียร์ในประเทศเกาหลีเหนือบรรลุผล หน่วยงานทบวงการประมาณระหว่างประเทศ ได้ตัดสินใจส่งเรื่องเข้าคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council) เพื่อพิจารณาขออำนาจจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ออกคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของทบวงฯ เข้าทำการตรวจสอบสถานที่ต้องสงสัย 2 แห่งในเกาหลีเหนือเป็นกรณีเฉพาะ การส่งเรื่องเข้าคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของหน่วยงานทบวงการประมาณระหว่างประเทศสร้างความไม่พอใจให้กับเกาหลีเหนือเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกาหลีเหนือถือว่าเป็นการรุกรานอธิปไตยของชาติตนเอง และในเดือนพฤศจิกายน 1992 เกาหลีเหนือได้กล่าวพาดพิงถึงนายวิลลี เตอิส (Willi Theis) ซึ่งเป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของทบวงฯ ว่านายเตอิส คือ เจ้าหน้าที่ของสำนักข่าวกรองกลางสหรัฐ (Central Intelligence Agency) ดังนั้น การเข้ามาตรวจสอบของทบวงฯ นั้นเป็นการกระทำตามคำสั่งของกระทรวงต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นการปกป้องความมั่นคงของประเทศ เกาหลีเหนือจึงจำเป็นต้องปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับนายเตอิสในการเข้าตรวจสอบสองสถานที่ต้องสงสัย 2 แห่งที่นายเตอิสต้องการ (Oberdorfer, 1997, p. 275) นอกจากนี้ เพื่อเป็นการตอบโต้หน่วยงานฯ เกาหลีเหนือได้ประกาศเจตนาที่จะถอนตัวออกจากสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ หรือ NPT ด้วย

สถานการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีก็ได้ทวีความตึงเครียดมากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่าในช่วงราว ๆ ปี 1993 ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทบวงฯ และเกาหลีเหนือมาถึงจุดชะงักงัน หาทางแก้ไขไม่ได้ แม้เงื่อนไขที่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ จะอนุญาตให้รัฐสมาชิกถอนตัวได้ ภายใต้เงื่อนไขว่า การถอนตัวจะเสร็จสมบูรณ์ภายใน 90 วันนับจากวันแรกที่ได้ทำการประกาศถอนตัวก็ตาม การประกาศถอนตัวของเกาหลีเหนือ ท่ามกลางความล้มเหลวของหน่วยงานทบวงฯ ในการเข้าตรวจสอบสถานที่ตั้งโรงงานนิวเคลียร์ ทำให้ประชาคมโลกเกิดความระแวงและไม่เชื่อใจในเจตนาของเกาหลีเหนือ อีกทั้งหากการถอนตัวออกจากสนธิสัญญาฉบับดังกล่าวประสบความสำเร็จ เกาหลีเหนือจะมีอิสระโดยสมบูรณ์แบบในการพัฒนานิวเคลียร์โดยปราศจากการผูกมัดตามกฎระเบียบใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนานิวเคลียร์เพื่อสันติ และเจ้าหน้าที่ของทบวงฯ ก็จะไปปราศจากสิทธิโดยสมบูรณ์แบบในการเข้าตรวจสอบสถานที่ตั้งโรงงานนิวเคลียร์ในประเทศเกาหลีเหนือในพื้นที่ที่การถอนตัวประสบความสำเร็จ

ในช่วงเวลาที่ความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีเดินทางมาถึงจุดชะงักงันนี้เอง สหรัฐอเมริกาก็ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อคลี่คลายภาวะชะงักงันดังกล่าว การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาคาบสมุทรเกาหลีนั้น อาจสรุปได้ว่ามีด้วยกันสองประการ โดยประการแรกนั้น คือ สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องให้ความเชื่อมั่นทางความมั่นคงกับพันธมิตรในเอเชีย 2 ชาติ คือ ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ที่รู้สึกถึงภัยคุกคามทางความมั่นคงจากการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ (Agence France Presse, 1993) และประการที่สอง เกาหลีเหนือแสดงเจตจำนงค์ของตนเองมาโดยตลอดว่า สหรัฐอเมริกา คือ ภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ จากการที่สหรัฐอเมริกาได้มาติดตั้งหัวรบนิวเคลียร์ในเกาหลีใต้ และจากการซ้อมรบร่วมทางทหารระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ที่ได้กระทำกันเป็นประจำทุกปี สหรัฐอเมริกาได้เข้าสู่กระบวนการเจรจาแบบทวิภาคีกับเกาหลีเหนือ การเจรจากับสหรัฐอเมริกาทำให้เกาหลีเหนือทำการระงับการถอนตัวออกจากสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ในที่สุดท้ายก่อนที่ประกาศถอนตัวจะมีผลบังคับใช้ แต่กระนั้นเกาหลีเหนือได้กล่าวอ้าง ถึงสถานะพิเศษที่ประเทศตนเองมีภายใต้ข้อบังคับที่ระบุเอาไว้ในความตกลงว่าด้วยการพิทักษ์ความปลอดภัยของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ ซึ่งการกล่าวอ้างของเกาหลีเหนือนี้มีใจความดังนี้ เกาหลีเหนือจะยินยอมทำตามข้อบังคับเรื่องการพิทักษ์ความปลอดภัยของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนานิวเคลียร์ในปัจจุบัน แต่เกาหลีเหนือจะถือสิทธิ์ในการปฏิเสธไม่ให้เจ้าหน้าที่ของทบวงฯ เดินทางเข้ามาตรวจสอบกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนานิวเคลียร์ที่ได้กระทำมาแล้วในอดีต (Smith, 1993)

แม้ว่าการเจรจาแบบทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกา จะมีส่วนทำให้เกาหลีเหนือเปลี่ยนท่าทีของตนเกี่ยวกับการถอนตัวออกจากสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ก็ตาม แต่กระนั้น การเจรจากับสหรัฐอเมริกาไม่อาจสร้างแรงผลักดันใด ๆ ที่ทำให้เกาหลีเหนือละทิ้งโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของตนเองได้ ในระหว่างที่การเจรจาแบบทวิภาคีดำเนินอยู่นั้น เกาหลีเหนือยังคงทำการเดินเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ขนาด 5 เมกะวัตต์ในเมืองยองเปียง และในวันที่ 14 พฤษภาคม 1994 ช่างเทคนิคนิวเคลียร์ชาวเกาหลีเหนือได้ทำการถอดแท่งเชื้อเพลิงที่ใช้แล้วของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ออกจากเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ โดยปราศจากการดูแลและควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ของ

ทบวงๆ การกระทำดังกล่าวของช่างเทคนิคนิวเคลียร์ชาวเกาหลีเหนือ ผลักความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีให้ยกระดับขึ้นอีกระดับหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการถอดแท่งเชื้อเพลิงออกแล้วนำไปจัดเก็บเองโดยปราศจากการเข้าไปมีส่วนร่วมจากผู้เชี่ยวชาญของทบวงฯ นั้น ในอนาคตหากเจ้าหน้าที่ของทบวงฯ ทำการตรวจสอบแท่งเชื้อเพลิงดังกล่าว ผลการตรวจสอบประวัติการใช้งานเครื่องปฏิกรณ์และสมรรถภาพการผลิตโดยรวมของเครื่องปฏิกรณ์อาจมีความผิดเพี้ยนได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การตรวจสอบข้อเท็จจริงในรายงานฉบับที่เกาหลีเหนือได้ส่งมาก่อนหน้า (Lewis, 1994) เพื่อเป็นการตอบโต้การกระทำของเกาหลีเหนือในครั้งนี้ ประธานาธิบดีบิล คลินตัน (President Bill Clinton) ได้ประกาศจะขออำนาจจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติในการออกประกาศคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจกับประเทศเกาหลีเหนือ และในทันทีที่เกาหลีเหนือทราบจากข่าวนี้ เกาหลีเหนือก็ได้ประกาศว่า เมื่อใดที่สหประชาชาติและสหรัฐอเมริกาทำการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจกับเกาหลีเหนือ เกาหลีเหนือจะถือว่าสิ่งนี้ คือ การประกาศสงคราม (An Act of War) (Korean Central News Agency, 1994)

อาจกล่าวได้ว่า ภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นมานับตั้งแต่ปี 1992 ค่อย ๆ ทวีความรุนแรงขึ้นจนกระทั่งในช่วงปี 1994 นั้น ภาวะความตึงเครียดมีความใกล้เคียงกับจุดที่ทำให้เกิดสงครามบนคาบสมุทรเกาหลีได้อีกครั้ง และหากเกิดสงครามขึ้นจริง สงครามในช่วงเวลานี้จะมีความรุนแรงที่แตกต่างไปจากสงครามเกาหลีโดยสิ้นเชิง เนื่องจากมีประเด็นเรื่องอาวุธนิวเคลียร์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ภาวะความตึงเครียดไม่ได้นำไปสู่การเกิดของสงครามทีเดียว เมื่ออดีตประธานาธิบดีจิมมี่ คาร์เตอร์ (President Jimmy Carter) ได้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าไกล่เกลี่ยและคลี่คลายสถานการณ์ ในเดือนมิถุนายน 1994 ประธานาธิบดีคาร์เตอร์ได้เดินทางไปยังเกาหลีเหนือและได้เข้าพบกับประธานาธิบดีคิม อิลซุง การเดินทางมากรุงเปียงยางของอดีตประธานาธิบดีคาร์เตอร์ได้สร้างความเชื่อมั่นเรื่องความมั่นคงให้กับเกาหลีเหนือ และสร้างบรรยากาศฉันทมิตรให้กับเกาหลีเหนือ จนทำให้ประธานาธิบดีคิม อิลซุงประกาศยอมรับข้อเสนอสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาเรื่องโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือที่มีปัญหาซึ่งนำไปสู่การลงนามในข้อตกลงเจนีวา (Geneva Agreed Framework) ในเวลาต่อมา

ตามการรายงานของหนังสือพิมพ์โตเกียว ชิมบุน (Tokyo Shimbun) ที่อ้างว่า เลขาธิการพรรคแรงงานเกาหลี (Korean Workers' Party) นายคิม ยองซัน (Kim Yong Sun) ได้เดินทางไปเยือนยุโรป ซึ่งจุดมุ่งหมายของการเดินทางในครั้งนี้ คือ เพื่อให้เกิดการพบปะกับฝ่ายสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ (BBC Summary of World Broadcasts, 1993) การเจรจาค่อย ๆ ยกระดับขึ้นไปเรื่อย ๆ ก่อนที่ทั้งคู่จะบรรลุข้อตกลงและลงนามในข้อตกลงเจนีวา (Geneva Agreed Framework) ในวันที่ 21 ตุลาคม 1994 ซึ่งสาระสำคัญของข้อตกลงเจนีวานั้น สามารถสรุปออกเป็นประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา จะมีการจัดตั้งสมาคมระหว่างประเทศ (International Consortium) ขึ้น สมาคมนี้จะทำการชดเชยให้กับเกาหลีเหนือที่หยุดเดินเครื่องปฏิกรณ์ชนิดทวนวงความเร็วนิวตรอนด้วยกราไฟท์ (Graphite-moderated Reactors) ด้วยการส่งมอบน้ำมันดิบในปริมาณ 5 แสนตันทุกปีให้กับเกาหลีเหนือจนกว่าเครื่องปฏิกรณ์ชนิดใหม่จะเปิดใช้

2. สหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือจะร่วมมือกันปรับความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการเมืองให้มาอยู่ในระดับปกติ (Normalize Their Economic and Political Relations) ด้วยการลดกำแพงการค้าและการลงทุน

3. สหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือจะร่วมมือกันเพื่อให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์

4. เกาหลีเหนือจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาคมไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Nonproliferation Regime) ด้วยการคงความเป็นภาคีในสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Korean Peninsula Energy Development Organization, 1994)

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงเจนีวานี้ไม่สามารถทำให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ได้ นับตั้งแต่ปี 1994 เป็นต้นมา ก็มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย จนท้ายที่สุดได้นำไปสู่ความล้มเหลวของข้อตกลงเจนีวา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ อาจสรุปได้เป็นดังนี้

1. ตามข้อตกลงเจนีวา ภายใต้การควบคุมของสมาคมระหว่างประเทศ (International Consortium) จะต้องมีการก่อสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบน้ำเบา (Light-water Reactors) เพื่อเป็นการชดเชยให้กับเกาหลีเหนือ แต่การก่อสร้างดังกล่าวกลับไม่เคยเกิดขึ้นเลย ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาคมระหว่างประเทศนั้นอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนขาดเงินทุน วุฒิสภาของสหรัฐกล่าวโทษประธานาธิบดีบิล คลินตันอย่างหนักว่า ประเมินค่าใช้จ่ายต่ำเกินไป ในขณะที่คาดการณ์ว่าพันธมิตรของสหรัฐจะให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในวงเงินที่มาก นอกจากนี้แล้ว สมาชิกสายแข็งของพรรครีพับลิกัน (Hawkish Republicans) ในวุฒิสภาสหรัฐก็ได้กล่าวโจมตีว่า ข้อตกลงเจนีวาเสมือนเป็นการให้รางวัลเพื่อตอบแทนพฤติกรรมก้าวร้าว (Rewarding Aggressive Behavior)

2. ข้อสัญญาเรื่องการส่งมอบน้ำมันดิบในปริมาณ 5 แสนตันทุกปี ให้กับเกาหลีเหนือมีความล่าช้ามาโดยตลอด ไม่สามารถส่งมอบได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ได้

3. วุฒิสภาของสหรัฐได้แสดงความตะขิดตะขวงใจต่อข้อตกลงเจนีวาโดยตลอด ซึ่งปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างมากต่อการตีความเพื่อยกเลิกการคว่ำบาตรเกาหลีเหนือของสหรัฐ และเสริมสร้างการสานสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ตัวอย่างเช่น หนึ่งใน การปรับความสัมพันธ์ให้มาอยู่ในระดับปกติ คือ การให้หลักประกันอย่างเป็นทางการว่า สหรัฐจะไม่โจมตีเกาหลีเหนือ ซึ่งสิ่งนี้ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีหลังจากการลงนามในข้อตกลงเจนีวา แต่การคว่ำบาตรต่าง ๆ จากสหรัฐเริ่มจะมีการผ่อนคลายในปี 2000 และปีนี้อีกก็เป็นปีที่สหรัฐให้หลักประกันทางความมั่นคงให้กับเกาหลีเหนือ

4. ตลอดช่วงทศวรรษที่ 1990 รัฐบาลคลินตันได้เรียกเกาหลีเหนือว่าเป็นรัฐนอกกรีต โดยใช้คำว่า Backlash หรือ Rogue ในการกล่าวถึงเกาหลีเหนือโดยตลอด และนอกจากนี้ที่สำคัญ คือ สหรัฐยังได้วางนโยบายทางการทหารบนแนวคิดของการทำสงครามเพื่อต่อต้านอิรักและเกาหลีเหนือ (Ryan, 2017)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า บรรยากาศบนคาบสมุทรเกาหลีไม่ได้มีความผ่อนคลายเท่าที่ควรจะเป็น และข้อตกลงเจนีวาไม่ได้ก่อให้เกิดความไว้นับเชื่อใจระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือ ซึ่งท้ายที่สุดได้นำไปสู่การเกิดของวิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 2 ในเวลาต่อมา

วิกฤตนิเวศวิทยาระบบนิเวศเกษตรเกาหลีครั้งที่ 2

แม้ข้อผูกมัดที่ระบุไว้ในข้อตกลงเจนีวาจะทำให้เกาหลีเหนือยุติการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์แบบพลูโตเนียมไปได้เกือบทศวรรษ แต่กระนั้น การเกิดของวิกฤตนิเวศวิทยาระบบนิเวศครั้งที่ 2 นั้นได้ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวในกระบวนการบังคับใช้ข้อผูกพันที่ได้ระบุเอาไว้ในสัญญา ในขณะที่เกาหลีเหนือไม่พอใจที่การก่อสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบน้ำเบาเกิดความล่าช้ากว่าที่ได้ระบุไว้ในสัญญา สหรัฐอเมริกาเองก็ไม่พอใจที่การตรวจสอบเพื่อพิทักษ์ความปลอดภัยในการใช้นิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือในอดีตเกิดความล่าช้าเช่นเดียวกัน ความไม่พอใจที่ทั้งคู่ต่อกระบวนการบังคับใช้ข้อผูกพันนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งนำไปสู่ความล้มเหลวของการใช้การเจรจาเพื่อยุติปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ระบบนิเวศเกษตรเกาหลีในที่สุด

ปัจจัยสำคัญประเด็นถัดมา คือ ประเด็นเรื่องการเมืองภายในของสหรัฐอเมริกา โดยในปี 2001 ประธานาธิบดีบิล คลินตัน ได้ครบวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี 2 สมัย ผลการเลือกตั้งทั่วไปในสหรัฐอเมริกาในปี 2001 นำมาซึ่งผู้นำคนใหม่ที่สังกัดพรรครีพับลิกัน คือ ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (President George W. Bush) ซึ่งการเปลี่ยนผู้นำใหม่ของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสมาชิกที่มาจากพรรคคนละพรรคกับประธานาธิบดีคลินตัน จึงนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของนโยบายหลาย ๆ นโยบาย และหนึ่งในนั้น คือ นโยบายต่างประเทศ นับจากเริ่มเข้ารับตำแหน่งในต้นปี 2001 ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ก็ได้ทำการทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเกาหลีเหนือ โดยกระบวนการทบทวนนโยบายนั้นกินระยะเวลาไม่กี่เดือนและสิ้นสุดลงในราว ๆ ต้นเดือนมิถุนายน 2001 ซึ่งผลของการทบทวนนโยบายนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ สหรัฐอเมริกาจะหาวิธีเพื่อปรับปรุงการดำเนินการตามกรอบข้อตกลงเจนีวา หาวิธีการเพื่อจำกัดการพัฒนาซีปนาวุธของเกาหลีเหนือ หาวิธีการเพื่อห้ามการส่งออกซีปนาวุธของเกาหลีเหนือ และลดระดับภัยคุกคามทางทหารของเกาหลีเหนือ (Uemura, 1999) ในทัศนคติของรัฐบาลอเมริกันภายใต้การนำของประธานาธิบดีบุชนั้น การปรับปรุงการดำเนินการตามกรอบข้อตกลงเจนีวา จะทำให้การตรวจสอบเพื่อพิทักษ์ความปลอดภัยในการใช้นิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ เป็นไปได้เร็วมากขึ้นเท่านั้น แม้ว่าข้อตกลงเจนีวาจะไม่ได้ระบุเอาไว้ว่า เกาหลีเหนือต้องส่งรายงานฉบับเต็มที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ความปลอดภัยในโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือในอดีต ก่อนการก่อสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบน้ำเบาจะเสร็จสมบูรณ์ก็ตาม แต่ในทัศนคติของสหรัฐอเมริกา คือ เกาหลีเหนือควรส่งรายงานฉบับเต็มที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ความปลอดภัยในโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ ก่อนการส่งมอบส่วนประกอบสำคัญที่ใช้สำหรับการก่อสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์

นับตั้งแต่การเกิดของวิกฤตนิเวศวิทยาระบบนิเวศครั้งที่ 1 ในช่วงทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา ประชาคมโลกได้เห็นศักยภาพของประเทศเล็ก ๆ แบบเกาหลีเหนือที่มีความก้าวหน้าเป็นอย่างมากในการพัฒนานิวเคลียร์ และแม้โครงการนิวเคลียร์จะหยุดชะงักลงจากผลของการบังคับใช้ข้อตกลงเจนีวา แต่ในช่วงทศวรรษที่ 2000 นี้เองที่ประชาคมโลกเริ่มเกิดความวิตกกังวลครั้งใหม่เกี่ยวกับศักยภาพทางการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ ประชาคมโลกเริ่มมีความโน้มเอียงไปในทางที่เชื่อว่า โครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือไม่ได้มีแค่แร่พลูโตเนียมอย่างเดียว แต่ยังรวมการใช้แร่ยูเรเนียมเพื่อการพัฒนานิวเคลียร์ด้วย ในช่วงราว ๆ ปี 2002 หน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกา ได้รายงาน

การค้นพบหลักฐานสำคัญของการพัฒนานิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือ ซึ่งจากหลักฐานที่ได้ โครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่ใช้แร่ยูเรเนียมสมรรถนะสูง (Highly Enriched Uranium) และเกาหลีเหนือได้มีการก่อสร้างโรงงานนิวเคลียร์ที่ใช้แร่ยูเรเนียมสมรรถนะสูงในเขตกังซอน (Kangson) ซึ่งอยู่ชานกรุงเปียงยาง นอกจากนี้ หน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกายังรายงานอีกด้วยว่า เกาหลีเหนือได้มีการติดต่อกับปากีสถานและทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลเทคโนโลยีซีปนาวุธกับวัตถุติดต่าง ๆ ระหว่างกัน (Fidler & Luce, 2001) โดยรายงานของหน่วยข่าวกรองสหรัฐที่ออกมาในปี 2002 ฉบับนี้ ก็ได้รับการยืนยันจากการรายงานข่าวของหลายสำนักข่าวในปี 2004 ที่ระบุว่า นักวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์ชาวปากีสถานที่ชื่อว่า ดอกเตอร์ เอ เค ข่าน (Dr. A. Khan) ได้ขายเทคโนโลยีการปั่นแยกด้วยก๊าซ (Gas-centrifuge Technology) ให้กับหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ ประเทศเกาหลีเหนือ (Kyodo News Service, 2004)

ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเผชิญกับความตึงเครียดอีกครั้งในเดือนตุลาคมปี 2002 เมื่อนายเจมส์ เคลลี (James Kelly) ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้ช่วยกระทรวงการต่างประเทศฝ่ายเอเชียตะวันออกและกิจการภาคพื้นแปซิฟิก (US Assistant Secretary of State for East Asia and Pacific Affairs) ได้นำคณะทำงานเดินทางไปเยือนกรุงเปียงยาง และได้เข้าพบปะกับนายคังซอกจู (Kang Song Ju) รองรัฐมนตรีต่างประเทศอันดับหนึ่ง (First Vice Foreign Minister) และนายคิม ยีกวาน (Kim Gye Kwan) รองรัฐมนตรีต่างประเทศของเกาหลีเหนือ การพบปะกินระยะเวลา 3 วัน ระหว่างวันที่ 3-5 ตุลาคม 2002 และในระหว่างการเจรจา นายเคลลีได้กล่าวอ้างว่า สหรัฐอเมริกาได้รับรายงานมาว่า ประเทศเกาหลีเหนือได้ทำการวิจัยโครงการที่จะเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียมสำหรับอาวุธนิวเคลียร์ (Clandestine Programme to Enrich Uranium for Nuclear Weapons) มาโดยตลอด ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ ได้กล่าวอ้างในเวลาต่อมาว่า แมตตอนแรกทางผู้แทนของเกาหลีเหนือจะให้การปฏิเสธ แต่ในวันที่สองของการเจรจาก็ได้ให้การยอมรับในข้อกล่าวหาของสหรัฐอเมริกา (US Department of State, 2002) ในวันที่ 7 ตุลาคม 2002 กระทรวงการต่างประเทศเกาหลีเหนือได้ออกแถลงการณ์อย่างเป็นทางการที่ระบุถึงความไม่พอใจที่ประเทศเกาหลีเหนือมีต่อนายเคลลี โดยเกาหลีเหนือได้ชี้แจงว่า นายเคลลีมีท่าทีที่ข่มขู่และมีทัศนคติที่ยะโส (High-handed and Arrogant Attitude) ในระหว่างที่หยิบบกประเด็นเรื่องความวิตกกังวลเกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ขึ้นมา นอกจากนี้แล้ว ทางเกาหลีเหนือได้กล่าวอ้างถึงคำพูดของนายเคลลีว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเกาหลีเหนือกับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ จะพัฒนาจนมาอยู่ในระดับปกติได้ ก็ต่อเมื่อเกาหลีเหนือได้ทำตามความต้องการของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์และซีปนาวุธ แต่ฝ่ายเดียวจนเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งประเด็นนี้ทางการเกาหลีเหนือเห็นว่า รัฐบาลของประธานาธิบดีบุชไม่ได้ดำเนินนโยบายเพื่อสานสัมพันธ์ แต่เป็นการดำเนินนโยบายเชิงกร้าว แสดงความเป็นศัตรู และใช้กำลังเพื่อล้มประเทศเกาหลีเหนือ ดังนั้น เกาหลีเหนือจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำทุกวิถีทางเพื่อตอบโต้ ซึ่งสมเหตุสมผลกับการใช้นโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสมรรถภาพทางการทหาร (Korean Central News Agency, 2002)

ภายหลังจากแถลงการณ์ของกระทรวงต่างประเทศเกาหลีเหนือ นายริชาร์ด บุชเชอร์ (Richard Boucher) โฆษกกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ออกแถลงการณ์ในวันที่ 16 ตุลาคม 2002 ว่า การที่เจ้าหน้าที่เกาหลีเหนือยอมรับในระหว่างการพบปะระดับสูงของเจ้าหน้าที่ทั้งสองประเทศระหว่างวันที่ 3-5 ตุลาคมที่ผ่านมาว่า เกาหลีเหนือมีโครงการเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียมนั้น ถือเป็นการละเมิดข้อตกลงเงินว่า ละเมิดข้อตกลงภายใต้สนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ละเมิดข้อตกลงในความตกลงว่าด้วยการพิทักษ์ความปลอดภัยแบบครอบคลุมของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ และรวมถึงละเมิดคำแถลงการณ์ร่วมเหนือ-ใต้เรื่องเขตปลอดนิวเคลียร์คาบสมุทรเกาหลี นอกจากนี้ นายบุชเชอร์ยังได้อ้างว่า ที่ผ่านมาประธานาธิบดีบุชได้ทำการหารือกับประเทศที่เป็นพันธมิตรและประเทศที่มีความสัมพันธ์อันดีเพื่อนกับสหรัฐอเมริกา ถึงแนวทางที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเกาหลีเหนือ แต่เนื่องจากสถานการณ์ที่नावิตกกังวลที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ ทำให้สหรัฐไม่สามารถที่จะดำเนินการตามแนวทางที่วางไว้ได้ (US Department of State, 2002)

การยอมรับของประเทศเกาหลีเหนือต่อข้อกล่าวหาของสหรัฐเรื่อง การทำวิจัยโครงการที่จะเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียมสำหรับอาวุธนิวเคลียร์นั้นได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ข้อตกลงเงินว่า ทั้งนี้อ้างอิงจากคำแถลงการณ์ของนายริชาร์ด บุชเชอร์ ที่ได้ระบุว่า การกระทำของเกาหลีเหนือเป็นการละเมิดข้อตกลงเงินว่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อตรงต่อการดำเนินงานขององค์กรเพื่อการพัฒนาพลังงานในคาบสมุทรเกาหลี (Korean Peninsula Energy Development Organization) หรือ KEDO องค์กร KEDO นี้เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ก่อตั้งขึ้นมาตามข้อตกลงเงินว่า เพื่อทำหน้าที่ดูแลและดำเนินการตามข้อผูกพันต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในข้อตกลงเงินว่าให้สัมฤทธิ์ผล โดยสมาชิกหลักผู้ก่อตั้งองค์กร KEDO นั้นมีด้วยกัน 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ แม้ในภายหลังองค์กรนี้จะรับสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจำแนกจำนวนสมาชิกใหม่ได้ดังต่อไปนี้ในปี 1995 องค์กร ได้รับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดาเข้ามาเป็นสมาชิก ในปี 1996 รับอินโดนีเซีย ซิลี และอาร์เจนตินา ในปี 1997 รับสหภาพยุโรป และโปรแลนด์ ในปี 1999 รับสาธารณรัฐเชก และในปี 2000 รับอุซเบกิสถาน แม้องค์กร KEDO จะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความหลากหลาย แต่จากกล่าวได้ว่า อำนาจการตัดสินใจขององค์กรนี้อยู่ที่สหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นชาติมหาอำนาจหลักบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ และเป็นประเทศที่ลงนามข้อผูกพันในข้อตกลงเงินว่า

จากทัศนคติที่ว่าเกาหลีเหนือได้ทำการละเมิดข้อตกลงเงินว่า ในช่วงปลายปี 2002 ผู้บริหารองค์กร KEDO จึงได้มีมติยุติการจัดส่งน้ำมันที่มีกำหนดในเดือนธันวาคมปีเดียวกันให้กับประเทศเกาหลีเหนือ เพื่อเป็นการตอบโต้ ประเทศเกาหลีเหนือจึงได้กระทำการดังต่อไปนี้ ประกาศแรก เกาหลีเหนือได้ประกาศว่า ปัญหานิวเคลียร์เป็นปัญหาระหว่างประเทศเกาหลีเหนือและประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ใช่กิจการของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศหรือผู้ใด ประการที่สอง เกาหลีเหนือได้ทำการขับไล่คณะผู้ตรวจสอบนิวเคลียร์ของทบวงฯ ออกนอกประเทศ ประการที่สาม เกาหลีเหนือได้ประกาศถอนตัวออกจากการเป็นภาคีในสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ในวันที่ 10 มกราคม 2003 และประการสุดท้าย คือ เกาหลีเหนือทำการเดินเครื่องปฏิบัติการที่โรงงานในเมืองยองเปียงอีก ครั้งภายหลังจากที่หยุดไปจากการทำตามข้อผูกพันที่ระบุในข้อตกลงเงินว่า

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการถอนตัวออกจากการเป็นภาคีในสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์นั้น เกาหลีเหนือได้กล่าวอ้างว่า ปัจจัยที่ทำให้เกาหลีเหนือประกาศถอนตัวออกจากการเป็นภาคีในสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ทั้งนี้เป็นเพราะทั้งสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ หรือ NPT และทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ หรือ IAEA ต่างตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น และสหรัฐอเมริกาได้ใช้อำนาจการบังคับการนี้เพื่อบีบบังคับเกาหลีเหนือให้ทำตามอย่างที่ตนเองต้องการ ทำให้เกาหลีเหนืออยู่ด้วยบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว (Korean Central News Agency, 2003)

อาจกล่าวได้ว่า ภายหลังจากการเปลี่ยนรัฐบาลมาเป็นรัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีบุชแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือก็ส่อเค้าที่ย่ำแย่ลง นอกจากจะไม่มีควมคืบหน้าเกี่ยวกับการปรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกา (Normalization of Relations) แล้ว สหรัฐอเมริกายังได้ประกาศถึงความเป็นไปได้ในการใช้กำลังทหารเพื่อแก้ไขปัญหานิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีอีกด้วย แม้กระทั่งในช่วงเวลาที่คาบสมุทรเกาหลีตกอยู่ในภาวะตึงเครียดก็ตาม รัฐบาลของประธานาธิบดีบุชก็ยังคงยึดมั่นในนโยบายที่จะใช้กำลังทหารเพื่อแก้ไขปัญหาคาบสมุทรเกาหลี ตัวอย่างเช่น ในวันที่ 19 มกราคม 2003 นายโดนัลด์ ทรัมส์เฟล (Donald Trumfeld) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแห่งสหรัฐอเมริกาได้กล่าวว่า แม้รัฐบาลของประธานาธิบดีบุชมีความต้องการที่จะแก้ไขการเผชิญหน้าทางนิวเคลียร์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนืออย่างสันติวิธี แต่กระนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่าสหรัฐอเมริกาจะยกเลิกไม่ใช้กำลังทางทหารเข้าแก้ไขปัญหากในภายหน้าวิกฤตการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีย่ำแย่ลงไปกว่าเดิม สหรัฐอเมริกาอาจเลือกที่จะใช้กำลังทางทหารเข้าแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้นคาบสมุทรเกาหลีแทรกการเจรจา (Hoskinson, 2003)

เหตุการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีที่มีความตึงเครียดจนกลายมาเป็นวิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 2 นั้น ในครั้งนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกามีวิธีรับมือกับปัญหาต่างไปจากวิกฤตในครั้งที่ 1 รัฐบาลของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W Bush) ปฏิเสธการเจรจาแบบทวิภาคีกับประเทศเกาหลีเหนือ ทั้งนี้จากบทสัมภาษณ์ของนางคอนโดลีซซา ไรซ์ (Condoleezza Rice) ซึ่งดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาด้านความมั่นคงแห่งชาติแห่งทำเนียบขาว (White House National Security Advisor) ในขณะนั้นมีต่อสำนักข่าว Fox News มีใจความโดยสรุปว่า สิ่งที่เกาหลีเหนือต้องการ คือ การทำให้ปัญหานิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาระหว่างสองชาติ คือ สหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือเท่านั้น ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงไม่อาจทำให้การเจรจาในแบบทวิภาคีระหว่างชาติเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการนี้ได้ (Xinhua News Agency, 2003) นอกจากนี้แล้ว รัฐบาลของประธานาธิบดีบุชยังมีทัศนคติต่อประเทศเกาหลีเหนือว่าเป็นประเทศที่ไว้ใจไม่ได้ ไม่มีความจริงใจในการปลดอาวุธนิวเคลียร์ และได้ใช้นิวเคลียร์เป็นยุทธวิธีแบล็คเมล (Blackmail) ประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการ (Usinfo.org, 2003)

การแสดงความไม่พอใจและความหวาดระแวงซึ่งกันและกันผ่านสื่อ ทำให้สถานการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีนับตั้งแต่กลางปี 2002 จนถึงช่วงครึ่งแรกของปี 2003 ได้ดำเนินมาถึงจุดชะงักงัน แม้ในช่วงเวลานี้ จะไม่มีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือในรูปแบบทวิภาคีเกิดขึ้นก็ตาม แต่กระนั้น ก็ได้มีการเจรจาในรูปแบบอื่นเกิดขึ้นแทน ตัวอย่างแรก คือ การเจรจาแบบทวิภาคีระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ในระดับรัฐมนตรีครั้งที่ 10 ที่ได้จัดขึ้นในเดือนเมษายน 2003 ที่กรุงเปียงยาง ซึ่งหนึ่งในวาระของการประชุม ก็คือ เรื่องปัญหานิวเคลียร์ที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือ แม้ผลสรุปของการประชุมจะสรุปว่า ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้จะร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการเผชิญหน้าทางนิวเคลียร์ด้วยสันติวิธี แต่กระนั้น ท่าทีของเกาหลีเหนือนั้นก็ได้ประกาศอย่างชัดเจนว่า ปัญหานิวเคลียร์นี้เป็นปัญหาที่จะต้องมีการพูดคุยหารือกับสหรัฐอเมริกาบนหลักทวิภาคีเท่านั้น (Facts on File World News Digest, 2003, p. 324B323) หรือ ตัวอย่างที่สอง คือ การเจรจาของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา นิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลี โดยในวันที่ 10 เมษายน 2003 ก่อนที่การเจรจาในระดับรัฐมนตรีของประเทศเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ครั้งที่ 10 จะถูกจัดขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเกาหลีใต้ นายยุน ยง ควัน (Yun Yong Kwan) ได้พบกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศจีน นายหลี่ เจาซิง (Li Zhaoxing) ที่กรุงปักกิ่ง โดยทั้งคู่ได้พูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและเห็นพ้องกันว่า ทั้งสองชาติ จะร่วมมือกันเพื่อโน้มน้าวให้เกาหลีเหนือเข้าสู่การเจรจาในรูปแบบพหุภาคีเพื่อแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น (FBIS, 2003) ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การเจรจาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างเกาหลีเหนือกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ เกาหลีใต้ หรือแม้แต่วาระการประชุมในภูมิภาคเดียวกันเองก็ไม่สามารถทำให้สภาพความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากปัญหานิวเคลียร์นี้ลดระดับลงได้ เกาหลีเหนือยังคงยืนกรานที่จะแก้ไขปัญหาผ่านการเจรจาในระดับทวิภาคี ในขณะที่สหรัฐอเมริกาเองก็ไม่ต้องการที่จะเข้าสู่การเจรจากับเกาหลีเหนือตามแบบที่รัฐบาลคลินตันได้ทำไว้ก่อนหน้านี้

ท่ามกลางสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความตึงเครียด ประเทศจีนได้เข้ามาเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาจนนำไปสู่การจัดตั้งการเจรจา 3 ฝ่าย ที่กรุงปักกิ่งในวันที่ 23-24 เมษายน 2003 ซึ่งในการพบปะกันครั้งนี้ ตัวแทนของประเทศเกาหลีเหนือ นายลี กัน (Li Gun) ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสหรัฐแห่งกระทรวงการต่างประเทศเกาหลีเหนือ (Deputy Director General of the American Affairs Bureau of the Foreign Ministry) ได้กล่าวกับนายเจมส์ เคลลี ว่าเกาหลีเหนือได้ทำการบรรจุนิวเคลียร์ที่ใช้แล้วให้อยู่ในรูปแท่งเชื้อเพลิงในปริมาณ 8,000 แท่งใกล้สำเร็จแล้ว (Has Almost Completed Reprocessing 8,000 Spent Nuclear Fuel Rods) นายลียังได้ยืนยันอีกด้วยว่าแท่งเชื้อเพลิงทั้งหมดนี้ ทางเกาหลีเหนือไม่สามารถทำลายได้ และในอนาคต เกาหลีเหนือจะดำเนินการต่อแท่งเชื้อเพลิงนี้ในรูปของการทดลองทางกายภาพ หรือจะใช้ในรูปแบบอื่นก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับท่าทีของสหรัฐอเมริกาเพียงอย่างเดียว (Kessler, 2003, p. A1) การเจรจาสายสามฝ่ายในครั้งนี้จบลงด้วยการที่เกาหลีเหนือเรียกร้องให้สหรัฐให้การยอมรับทางการทูตต่อเกาหลีเหนือ ให้หลักประกันด้านความมั่นคง และให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ (Diplomatic Recognition and Provide Security Assurances and Economic Assistance) เป็นการแลกเปลี่ยนต่อการที่เกาหลีเหนือจะยุติโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของตนเอง สิ่งที่สำคัญนอกจากนี้ คือ

เกาหลีเหนือจะยอมเข้าสู่การเจรจาในระดับพหุภาคีตามที่สหรัฐต้องการ บนข้อแม้ที่ว่า การเจรจาในระดับพหุภาคีจะต้องมีการเจรจาในระดับทวิภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือควบคู่ไปด้วย

การเจรจาสามฝ่ายนี้ ได้วางรากฐานของการเจรจาในระดับพหุภาคีที่พัฒนาจนกลายมาเป็นการเจรจา 6 ฝ่าย (Six-Party Talks) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศเกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย ญี่ปุ่น และจีน โดยการเจรจา 6 ฝ่ายนี้ได้ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนสิงหาคม 2003 ที่กรุงปักกิ่ง ซึ่งในที่ประชุม 6 ฝ่ายครั้งนี้ ประเทศเกาหลีเหนือได้ประกาศยอมรับว่า เกาหลีเหนือมีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองและได้ทำการทดลองอาวุธนิวเคลียร์จริง นักการทูตเกาหลีเหนือยังได้กล่าวต่อที่ประชุมถึงความจำเป็นที่บีบให้เกาหลีเหนือต้องมีอาวุธนิวเคลียร์ไว้ครอบครอง ซึ่งสิ่งนั้นก็คือ นโยบายที่เป็นศัตรูที่สหรัฐอเมริกาได้ใช้ต่อเกาหลีเหนือมาโดยตลอด แต่กระนั้นเกาหลีเหนือพร้อมที่จะยุติโครงการพัฒนานิวเคลียร์ หากสหรัฐทำการเปลี่ยนนโยบายที่เป็นศัตรูที่ใช้ต่อเกาหลีเหนือ หยุดขัดขวางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือ และให้ความช่วยเหลือทางด้านพลังงานแก่เกาหลีเหนือ (Slevin & Pomfret, 2003) ทั้งนี้ที่การประชุม 6 ฝ่ายครั้งแรกได้สิ้นสุดลง เกาหลีเหนือได้ประกาศเรียกร้องให้มีการจัดการประชุม 6 ฝ่ายครั้งที่ 2 ต่อทันที ซึ่งการประชุมครั้งที่ 2 ก็ได้จัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2004 และการประชุมก็ได้จัดอย่างต่อเนื่องนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยภาพรวมแล้ว การเจรจา 6 ฝ่ายถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งในความพยายามปลดอาวุธนิวเคลียร์ประเทศเกาหลีเหนือ เนื่องจากที่ประชุมได้บรรลุข้อตกลงและประเทศเกาหลีเหนือได้ยินยอมลงนามใน “ข้อตกลงร่วม 19 กันยายน” (September 19 Joint Statement) ซึ่งเป็นผลจากการเจรจา 6 ฝ่ายที่จัดขึ้นในเดือนกันยายน 2005 โดยสาระสำคัญของข้อตกลงร่วม 19 กันยายน คือ การระบุดังขั้นตอนการปลดอาวุธนิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือ การกลับเข้ามาเป็นภาคีของสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ และการปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยการพิทักษ์ความปลอดภัยแบบครอบคลุม (U.S. Fed News, 2005)

การลงนามในข้อตกลงร่วม 19 กันยายนของเกาหลีเหนือ ได้สร้างความหวังให้กับประชาคมโลกว่า การทำให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนปลดอาวุธนิวเคลียร์นั้นไม่ใช่สิ่งที่ยากเกินไปนัก และการเจรจาแบบพหุภาคี แม้จะไม่ใช่ที่ถูกต้องใจของเกาหลีเหนือสักเท่าใด แต่การเจรจาแบบพหุภาคีถือว่าเป็นการเจรจาที่มีประสิทธิภาพที่สามารถเข้าแก้ไขปัญหานิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีได้ไม่ต่างจากการเจรจาแบบทวิภาคี แต่กระนั้น ความหวังของประชาคมโลกที่จะเห็นคาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนปลดอาวุธนิวเคลียร์ก็สลายลง เมื่อเกาหลีเหนือได้ทำการทดลองอาวุธนิวเคลียร์เป็นครั้งแรกที่เมืองเปียงเก-รี (Punggye-ri) ในเดือนตุลาคม 2006 ทางเกาหลีเหนือได้ทำการประกาศอย่างเป็นทางการผ่านสำนักข่าวเกาหลีเหนือ (Korean Central News Agency) เกี่ยวกับการทดลองนิวเคลียร์ในครั้งนี้ โดยมีใจความสำคัญดังนี้ การทดลองนิวเคลียร์นั้นได้กระทำในช่วงเวลาที่ประชาชนชาวเกาหลีเหนือทุกคนได้ให้ความสำคัญกับการสร้างประเทศแบบก้าวกระโดดเพื่อให้เป็นประเทศสังคมนิยมที่มีอำนาจ มีความรุ่งเรือง มีความยิ่งใหญ่เกรียงไกร (Korean Central News Agency, 2006) แต่กระนั้นจากรายงานของสำนักงานผู้อำนวยการหน่วยข่าวกรองแห่งชาติ (Office of the Director of National Intelligence) และจากรายงานของศูนย์ความมั่นคงและความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Center for International Security and Cooperation, Stanford University) ที่ได้เขียนรายงานเกี่ยวกับการทดลองนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือไว้ ซึ่งมีเนื้อหา

โดยสรุป คือ ผลของการทดลองนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือในปี 2006 นั้นไม่ได้ถือว่าประสบความสำเร็จเสียทีเดียว เนื่องจากแรงระเบิดมีปริมาณเพียงแค่ 1 กิโลตัน ซึ่งตัวเลขที่ได้ค่อนข้างน้อย และต่างไปจากที่เกาหลีเหนือคาดการณ์ไว้ค่อนข้างมาก ก่อนทำการทดลองนั้น ทางเกาหลีเหนือได้คาดการณ์ไว้ว่าแรงระเบิดจะมีปริมาณ 4 กิโลตัน ผลลัพธ์ที่ได้นี้สะท้อนว่า โครงการนิวเคลียร์ที่ใช้แร่พลูโตเนียมของเกาหลีเหนือยังมีปัญหาทางเทคนิคที่ต้องแก้ไขให้ได้ ก่อนที่จะสามารถนำเทคโนโลยีดังกล่าวไปพัฒนาเป็นหัวรบนิวเคลียร์ (Office of the Director of National Intelligence, 2009; Hecker, 2006)

การทดลองนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือสร้างความกังวลให้กับประชาคมโลกค่อนข้างมาก เพราะการทดลองนิวเคลียร์นี้ นอกจากจะหมายถึง โครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือมีความก้าวหน้าขึ้นไปในอีกระดับหนึ่งแล้ว ยังก่อให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเจรจาแบบพหุภาคี ซึ่งเป็นยุทธวิธีที่รัฐบาลของประธานาธิบดีบุชเลือกใช้ไว้ว่า การเจรจาในรูปแบบนี้จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำให้เกาหลีเหนือปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเองได้จริงหรือไม่ และในทันทีที่รัฐบาลเกาหลีเหนือประกาศความสำเร็จในการทดลองนิวเคลียร์ องค์การสหประชาชาติก็ได้ออกมติองค์การสหประชาชาติที่ 1718 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการลงโทษเกาหลีเหนือด้วยวิธีการคว่ำบาตร (Hoge, 2006) ผลของการออกมติองค์การสหประชาชาติฉบับนี้ทำให้คาบสมุทรเกาหลีตกอยู่ในภาวะความตึงเครียดอีกครั้งหนึ่ง รัฐบาลเกาหลีเหนือมีความคิดว่าองค์การสหประชาชาติ คือ องค์การที่อยู่ภายใต้การควบคุมของสหรัฐอเมริกาและการคว่ำบาตรเกาหลีเหนือ คือ การกระทำที่ไม่ต่างใด ๆ กับการประกาศสงคราม ภาวะตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีส่งผลต่อทิศทางและอนาคตของการเจรจา 6 ฝ่าย เนื่องจากเกาหลีเหนือเริ่มแสดงออกถึงทัศนคติที่เป็นลบต่อการเข้าสู่การเจรจาแบบพหุภาคี แต่อย่างไรก็ดี การเจรจา 6 ฝ่าย ถือเป็น การเจรจารูปแบบเดียวที่ยังคงอยู่ เป็นความพยายามแบบสันติวิธีที่จะโน้มน้าวให้เกาหลีเหนือปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเอง และถือเป็นความพยายามที่จะดึงเกาหลีเหนือให้ยังคงมีปฏิสัมพันธ์และยังคงเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกได้ ดังนั้น รัฐบาลจีนและชาติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจรจา 6 ฝ่ายจึงได้พยายามผลักดันให้การเจรจา 6 ฝ่ายยังคงดำเนินต่อไปได้ และท้ายที่สุดความพยายามก็ประสบความสำเร็จ เมื่อการเจรจา 6 ฝ่ายได้ถูกจัดขึ้นอีกครั้งในเดือนธันวาคม 2006 ภายหลังจากการทดลองนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 ไม่กี่เดือน และแม้การเจรจา 6 ฝ่ายในครั้งนี้จะจบลงโดยปราศจากผลลัพธ์ใด ๆ ที่เป็นรูปธรรม แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการต่ออายุการเจรจาแบบพหุภาคีให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

การเจรจา 6 ฝ่ายได้ดำเนินมาถึงจุดสำคัญในเดือนกุมภาพันธ์ 2007 เมื่อที่ประชุมบรรลุการเจรจาและได้ร่วมลงนามในเอกสาร “การดำเนินการเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติตามแถลงการณ์ร่วม” (Initial Actions for the Implementation of the Joint Statement) ซึ่งถือเป็นเอกสารที่ออกมาเพื่อให้ข้อผูกพันที่ระบุไว้ในข้อตกลง 19 กันยายนได้รับการปฏิบัติจริง โดยสาระสำคัญของเอกสารการดำเนินการเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติตามแถลงการณ์ร่วมฉบับนี้ มีดังต่อไปนี้ ประการแรก เกาหลีเหนือตกลงที่จะละทิ้งอาวุธนิวเคลียร์และโครงการพัฒนานิวเคลียร์ที่มีอยู่ทั้งหมด ประการที่สอง เกาหลีเหนือให้คำมั่นว่าจะกลับเข้ามาเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ประการที่สาม เกาหลีเหนือจะยังคงอยู่ภายใต้การพิทักษ์ด้านความปลอดภัยของทบวงการปรมาณู

ระหว่างประเทศ โดยประการที่สองและประการที่สามนั้น หากเกาหลีเหนือทำได้สำเร็จ เกาหลีเหนือจะได้รับความช่วยเหลือด้านพลังงานจากชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Ang, 2005)

นอกจากนี้แล้ว เอกสารการดำเนินการเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติตามแถลงการณ์ร่วมฉบับนี้ยังได้กำหนดช่วงระยะเวลาที่เกาหลีเหนือต้องปฏิบัติตามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเอง โดยช่วงระยะเวลาที่ได้รับระบุไว้ในเอกสาร คือ ภายใน 60 วัน นับวันที่ออกเอกสารฉบับนี้ โดยภายใน 60 วันนี้ เกาหลีเหนือจะต้องทำการปิดตัวและปิดผนึกโรงงานนิวเคลียร์ที่เมืองยองเปียงภายใต้การดูแลและควบคุมของผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์จากทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ หากเกาหลีเหนือทำได้สำเร็จ สหรัฐอเมริกาจะอนุญาตให้ธนาคารบังโก เดลต้า (Banco Delta Bank) ในมาเก๊าปล่อยเงินจำนวน 25 ล้านดอลลาร์ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ของเกาหลีเหนือที่ได้ฝากไว้ที่ธนาคารบังโก เดลต้า และสหรัฐอเมริกาได้ออกคำสั่งให้กักเอาไว้ก่อนหน้านี้ โดยสหรัฐอเมริกาจะออกคำสั่งให้ปล่อยในทันที (Bodeen, 2007) แต่อย่างไรก็ดี ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องสินทรัพย์ของเกาหลีเหนือในธนาคารบังโก เดลต่านี้ กลับกลายมาเป็นจุดที่สร้างความยุ่งยากให้กับกระบวนการเจรจาเพื่อปลดอาวุธนิวเคลียร์ เนื่องมาจากว่าประชาคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมการเงินระหว่างประเทศได้แสดงความวิตกกังวลต่อข้อจำกัดทางกฎหมายในการติดต่อธนาคารบังโก เดลต้า ซึ่งเป็นธนาคารที่อยู่ภายใต้การคว่ำบาตรจากสหรัฐอเมริกา ดังนั้น ประชาคมการเงินระหว่างประเทศจึงต่างพากันปฏิเสธที่จะเข้าไปอยู่ในกระบวนการโอนสินทรัพย์ของธนาคารบังโก เดลต้าตามที่สหรัฐอเมริกาได้ประกาศเอาไว้จนทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการโอนสินทรัพย์ดังกล่าว แต่ท้ายที่สุด ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขและสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือจากธนาคารแห่งรัสเซีย ซึ่งได้เสนอให้ความช่วยเหลือในการโอนสินทรัพย์ทั้งหมดคืนให้กับเกาหลีเหนือในเดือนมิถุนายน 2007 (Associated Press, 2007)

เอกสารการดำเนินการเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติตามแถลงการณ์ร่วม หรือมักเรียกกันอย่างไม่เป็นทางการว่า “ข้อตกลงเดือนกุมภาพันธ์ 2007” คือ เป็นอีกหนึ่งความสำเร็จของการใช้วิธีการเจรจาแบบพหุภาคีในการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลี หลังจากการลงนามในข้อตกลงเดือนกุมภาพันธ์ 2007 เกาหลีเหนือก็ได้เริ่มปฏิบัติตามข้อผูกพันที่ได้ลงนามไว้ในข้อตกลงฉบับดังกล่าวทันที โดยเริ่มจากการเชิญเจ้าหน้าที่ของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศให้เข้ามาเยือนเกาหลีเหนือ และเริ่มฟื้นฟูความสัมพันธ์ครั้งใหม่กับทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทบวงฯ และเกาหลีเหนือมีพัฒนาการไปในเชิงบวก ในเดือนกรกฎาคม 2007 เกาหลีเหนือก็ทำการปิดตัวและปิดผนึกโรงงานนิวเคลียร์ที่เมืองยองเปียงภายใต้การดูแลและควบคุมของผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์จากทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศ เมื่อเกาหลีเหนือได้กระทำตามข้อผูกพันที่ได้รับระบุไว้ในข้อตกลง การเจรจา 6 ฝ่ายก็สื่อเค้าลางแห่งความสำเร็จมากขึ้นตามไปด้วย ในเดือนตุลาคม 2007 ที่ประชุมการเจรจา 6 ฝ่ายได้ลงมติให้การรับรองและบังคับใช้ “แผนปฏิบัติการฉบับที่ 2” (Second Phase Actions for the Implementation of the Joint Statement) ซึ่งเอกสารฉบับนี้ได้ลงรายละเอียดสำคัญเรียกร้องให้เกาหลีเหนือยุติการใช้โรงงานนิวเคลียร์ และเขียนคำแถลงการณ์ที่สมบูรณ์และถูกต้องเกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของประเทศทั้งหมดก่อนจัดส่งให้กับทบวงฯ ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2007 (Korea Herald, 2007)

แม้เกาหลีเหนือจะปฏิบัติตามข้อผูกพันที่ได้ระบุไว้ในข้อตกลงทั้งสองฉบับ คือ ข้อตกลง 19 กันยายน และเอกสารการดำเนินการเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติตามแถลงการณ์ร่วม ซึ่งนำไปสู่การยกเลิกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนิวเคลียร์ที่ใช้แร่ธาตุพลูโตเนียมในโรงงานผลิตนิวเคลียร์ทั้งหมด 3 แห่งในเมืองยองเปียง ซึ่งกิจกรรมที่ได้กล่าวไว้ เกี่ยวข้องกับเครื่องปฏิกรณ์ทดลองขนาด 5 เมกกะวัตต์ ห้องทดลองเคมีรังสี และโรงงานผลิตเชื้อเพลิง แต่กระนั้นเกาหลีเหนือไม่อาจส่งคำแถลงการณ์ฉบับสมบูรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์ทั้งหมดของประเทศได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ คือ วันที่ 31 ธันวาคม 2007 ได้ (Richter, 2008) ซึ่งการที่เกาหลีเหนือไม่สามารถส่งเอกสารที่อธิบายถึงโครงการพัฒนานิวเคลียร์ทั้งหมดของตนเองได้ ซึ่งส่งผลให้ประชาคมโลกเกิดความไม่ไว้วางใจในเจตนาการปลดอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนืออีกครั้ง

แต่ท้ายที่สุด ในวันที่ 26 มิถุนายน 2008 เกาหลีเหนือก็ได้ส่งมอบคำแถลงการณ์ฉบับสมบูรณ์ให้กับทบวงฯ ซึ่งช้าจากกำหนดการเดิมไปราว ๆ 6 เดือน เนื้อหาในคำแถลงการณ์ดังกล่าวแม้จะไม่เคยถูกเปิดเผยในสาธารณะ แต่สำนักข่าวหลายสำนัก ยกตัวอย่างเช่น The Washington Post ก็ได้กล่าวอ้างว่า คำแถลงการณ์ฉบับดังกล่าว ไม่ได้กล่าวถึงโครงการพัฒนานิวเคลียร์ที่ใช้แร่ยูเรเนียม และไม่ได้มีคำอธิบายหรือข้อแก้ต่างใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อสงสัยของประชาคมโลกที่มีต่อเกาหลีเหนือ เรื่องความสัมพันธ์ด้านนิวเคลียร์เกาหลีเหนือมีกับประเทศซีเรีย (Kessler, 2008) แต่อย่างไรก็ตาม คำแถลงการณ์ฉบับดังกล่าวก็ช่วยผ่อนคลายความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างเกาหลีเหนือกับสหรัฐอเมริกาได้ในระดับหนึ่ง รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้แจ้งว่า สหรัฐอเมริกาจะทำการถอดเกาหลีเหนือออกจากรายชื่อประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้าย (U.S. List of State Sponsors of Terrorism) และจะออกประกาศยกเลิกการคว่ำบาตรเกาหลีเหนือที่ได้กระทำไว้ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าขายกับศัตรู (Trading with the Enemy Act) (Onishi & Wong, 2008) ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาประกาศเจตนาดังกล่าว เกาหลีเหนือก็ได้แสดงความจริงใจของตนในการปลดอาวุธนิวเคลียร์ของประเทศ ด้วยการใช้ระเบิดเพื่อทำลายหอหล่อเย็นเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ขนาด 5 เมกกะวัตต์ที่เมืองยองเปียง ซึ่งการระเบิดหอหล่อเย็นนี้ได้มีการถ่ายทอดสดออกไปทั่วโลกด้วย (Korea Times, 2008)

การประกาศถอดเกาหลีเหนือออกจากรายชื่อประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกานั้น คือ สิ่งที่เกาหลีเหนือมองว่าสหรัฐอเมริกาได้ลดทัศนคติความเป็นศัตรูที่เคยมีกับเกาหลีเหนือลง ทั้งนี้เกาหลีเหนือเองได้ปฏิเสธมาโดยตลอดว่า ประเทศของตนนั้นไม่เคยมีส่วนร่วมหรือให้การสนับสนุนการก่อการร้ายใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ 9/11 ที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้เมื่อข้อเรียกร้องของเกาหลีเหนือที่เคยเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาถอดประเทศตนเองออกจากรายชื่อประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายได้รับการตอบสนอง เกาหลีเหนือจึงเดินทางทำลายหอหล่อเย็นเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ขนาด 5 เมกกะวัตต์ที่เมืองยองเปียง เพื่อชี้ให้เห็นว่าเกาหลีเหนือเองก็มีความจริงใจในการปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเองเช่นกัน แต่การถอดเกาหลีเหนือออกจากรายชื่อประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในทันที กระบวนการกินระยะเวลายาวนานและล่าช้า ซึ่งความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกาหลีเหนือเกิดความระแวงในเจตนาของสหรัฐอเมริกาอีกรอบ จนท้ายที่สุด เกาหลีเหนือก็ประกาศในปลายเดือนสิงหาคม 2008 ว่า ตนเองได้กลับมาติดตั้งเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์และเดินทางใช้งานโรงงานนิวเคลียร์ในเมืองยองเปียงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เกาหลีเหนือยังได้ใช้โอกาสนี้ประกาศอีกด้วยว่า เกาหลีเหนือไม่อนุญาตให้ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเดินทางเข้าไปในประเทศเพื่อตรวจสอบโรงงานนิวเคลียร์อีกต่อไป (Choe, 2008)

ในวันที่ 11 ตุลาคม 2008 สหรัฐอเมริกาก็ได้ถอดประเทศเกาหลีออกจากรายชื่อประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายเป็นผลสำเร็จ แต่การถอดเกาหลีเหนือออกจากรายชื่อฯ ที่เป็นผลสำเร็จในเดือนตุลาคมนี้เป็นผลมาจากการที่ทั้งคู่บรรลุข้อตกลงที่จะแลกเปลี่ยนกัน ในที่นี้คือ หากสหรัฐอเมริกาทำการถอดประเทศเกาหลีออกจากรายชื่อประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้าย เกาหลีเหนือจะต้องทำการปิดโรงงานนิวเคลียร์และยินยอมให้ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้าไปตรวจสอบโรงงานนิวเคลียร์ (Kessler, 2008) เมื่อความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีระหว่างเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกาอ่อนแอลงในทางที่ดีขึ้น การเจรจา 6 ฝ่ายก็ถูกจัดขึ้นอีกครั้งที่กรุงปักกิ่ง ในเดือนธันวาคม 2008 โดยการเจรจา 6 ฝ่ายในรอบนี้ได้เน้นการพูดคุยเพื่อหาวิธีการตรวจสอบการยกเลิกโครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ รวมถึงการเข้าเก็บตัวอย่างนิวเคลียร์ซึ่งที่ประชุมเห็นว่า คือ หนึ่งในกระบวนการของการยกเลิกโครงการนิวเคลียร์ แต่ท้ายที่สุด การประชุม 6 ฝ่ายในรอบนี้ก็พบกับความล้มเหลว เมื่อที่ประชุมไม่อาจบรรลุข้อตกลงที่เกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบในกระบวนการยกเลิกโครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือได้ (Jin, 2008)

คาบสมุทรเกาหลีก็เผชิญกับความตึงเครียดอีกครั้งในเดือนมีนาคม 2009 เมื่อเกาหลีเหนือได้ทำการทดลองขีปนาวุธ ขีปนาวุธนำวิถีของทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศออกจากเกาหลีเหนือ และเดินทางใช้เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ขนาด 5 เมกกะวัตต์ เพื่อทำการแปรรูปพลูโตเนียมอีกครั้งจากแท่งเชื้อเพลิงที่ใช้แล้ว ความตึงเครียดพุ่งขึ้นอีกระดับหนึ่งเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2009 เกาหลีเหนือได้ทำการทดลองนิวเคลียร์เป็นครั้งที่ 2 ซึ่งทางการเกาหลีเหนือได้ออกประกาศว่า การทดลองนิวเคลียร์ในครั้งนี้เป็นการทดลองที่แตกต่างไปจากครั้งก่อน เพราะการทดลองในครั้งนี้มีพลังระเบิดที่รุนแรงกว่าและมีเทคโนโลยีในการควบคุมที่ดีมากขึ้นกว่าเดิม (Korean Central News Agency, 2009)

ประชาคมโลกรับฟังคำประกาศอย่างเป็นทางการของรัฐบาลเกาหลีเหนือด้วยความวิตกกังวล ในทัศนคติของประชาคมโลก คือ การเจรจา 6 ฝ่ายที่ดำรงอยู่นั้นไม่อาจทำให้เกาหลีเหนือปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเองได้ การทดลองนิวเคลียร์ในครั้งที่ 2 นี้ได้ชี้ให้เห็นว่า เกาหลีเหนือมีสานต่อโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของตนมาโดยตลอด แม้ว่าเกาหลีเหนือจะเข้าสู่การเจรจาเป็นระยะ ๆ และได้มีการลงนามในข้อตกลงที่ผูกพันให้เกาหลีต้องปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนก็ตาม ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาได้ทราบข่าวการทดลองนิวเคลียร์ครั้งที่ 2 ของเกาหลีเหนือ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ก็ได้เร่งทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนแสดงความคิดเห็นว่า การทดลองนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ นั้นก่อให้เกิดแผ่นดินไหวขนาด 4.7 มาตรฐานริกเตอร์ ซึ่งจากการสำรวจจุดศูนย์กลางการสั่นสะเทือน ก็พบว่า จุดที่เกิดแผ่นดินไหวนั้นใกล้เคียงกับจุดที่เกิดการทดลองนิวเคลียร์ครั้งแรกเมื่อปี 2006 (U.S. Geological Survey, 2009) และในครั้งนี้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกายังได้ประมาณการณ์อีกด้วยว่า แรงระเบิดมีปริมาณทั้งสิ้นราว ๆ 4 กิโลตัน องค์การสหประชาชาติได้ออกแถลงการณ์ประณามการกระทำของเกาหลีเหนือ และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติก็ได้ออกมติบังคับการสหประชาชาติที่ 1874 ที่มีใจความสำคัญเกี่ยวกับการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและการค้ากับเกาหลีเหนือ และครั้งนี้ก็เป็นอีกครั้งที่ มติขององค์การสหประชาชาติสร้างความไม่พอใจให้กับเกาหลีเหนือ

เพื่อเป็นการตอบโต้ รัฐบาลเกาหลีเหนือได้ประกาศว่า เกาหลีเหนือจะเริ่มกระบวนการเสริมสมรรถนะ แร่ธาตุยูเรเนียม (Processing of Uranium Enrichment) และนับจากบัดนี้เป็นต้นไป เกาหลีเหนือจะไม่กลับเข้าสู่การเจรจา 6 ฝ่าย และเกาหลีเหนือจะไม่ปฏิบัติตามข้อผูกมัดใด ๆ ที่ระบุไว้ในข้อตกลงที่เคยได้ลงนามผ่านเวทีการเจรจา 6 ฝ่าย (Asia Pulse, 2009)

คำประกาศของเกาหลีเหนือส่งผลให้การเจรจา 6 ฝ่ายที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี 2003 สิ้นสุดลงทันที เมื่อไม่มีเวทีการเจรจาเกิดขึ้น เกาหลีเหนือก็กลายเป็นประเทศโดดเดี่ยวและมีความห่างไกลจากประชาคมโลกมากขึ้นกว่าเดิม คาบสมุทรเกาหลีเมื่อปราศจากเวทีการเจรจาก็เผชิญหน้ากับความตึงเครียดที่เพิ่มระดับขึ้นมาเรื่อย ๆ แม้ว่าภายหลังจากที่การเจรจา 6 ฝ่าย จะยุติลงจากการประกาศไม่เข้าร่วมในเวทีการเจรจาของเกาหลีเหนือ แต่กระนั้น ประธานาธิบดีคิม จอง อิล (President Kim Jong Il) ผู้ซึ่งเดินทางไปเยือนประเทศจีน และพบปะผู้นำจีนบ่อยครั้งนับตั้งแต่การเจรจา 6 ฝ่ายยุติลง โดยอย่างยิ่ง ในปี 2010 ปีเดียว ประธานาธิบดีคิม จอง อิลได้เดินทางไปเยือนประเทศจีนถึงสามครั้งด้วยกัน โดยในแต่ละครั้งก็ไปเยือนประเทศจีน ประธานาธิบดีคิม จอง อิล ได้แสดงเจตจำนงต่อผู้นำประเทศจีนถึงความต้องการที่จะปลดอาวุธนิวเคลียร์ให้สำเร็จผ่านการเจรจาก็ตาม (Agence France Presse, 2010)

แม้ประธานาธิบดีคิม อิล ซุงจะแสดงเจตจำนงว่าประเทศเกาหลีเหนือเป็นประเทศสันติที่ต้องการปลดอาวุธนิวเคลียร์ แต่ทั้งนี้ความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีหลังจากการเจรจา 6 ฝ่ายได้ยุติลง ก็มีให้เห็นเป็นครั้งคราว แต่อาจกล่าวได้ว่า โดยมากมักจะเป็นความตึงเครียดที่เกิดจากการเผชิญหน้ากันระหว่างประเทศเกาหลีเหนือและประเทศเกาหลีใต้ด้วยตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนมีนาคม 2010 ฝ่ายเกาหลีเหนือได้ยิงขีปนาวุธไปยังเรือรบของเกาหลีใต้ ส่งผลให้ทหารเรือของเกาหลีใต้เสียชีวิตทั้งสิ้น 46 นาย และในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน เกาหลีเหนือก็ได้อิงขีปนาวุธไปตกที่เกาะเยียนเปียง (Yeonpyeong) ซึ่งอยู่ในดินแดนของเกาหลีใต้ ส่งผลให้ชาวเกาหลีใต้เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้ 4 นาย ซึ่งในจำนวนผู้ที่เสียชีวิตนี้มีพลเรือนรวมอยู่ด้วย (Seo & Richburg, 2010)

นอกเหนือจากการเผชิญหน้ากันระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้แล้ว ความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลียังมีสาเหตุมาจากโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ ในเดือนมีนาคม 2010 รัฐบาลเกาหลีเหนือได้ประกาศผ่านสำนักข่าวประจำชาติของตนว่า เกาหลีเหนือเดินหน้าเพื่อก่อสร้างเครื่องปฏิกรณ์น้ำแบบเบาที่เมืองยองเปียง (Korean Central News Agency, 2010) ซึ่งข้อเท็จจริงของประกาศฉบับนี้ได้รับการยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญนิวเคลียร์ชาวอเมริกัน นายซิกฟรีด เฮกเกอร์ (Siegfried Hecker) ผู้ซึ่งได้รับคำเชิญจากรัฐบาลเกาหลีเหนือให้ไปเยือนเกาหลีเหนือในเดือนพฤศจิกายน 2010 โดยนายเฮกเกอร์ได้กล่าวว่า เป็นความจริงที่เกาหลีเหนือได้เดินหน้าเพื่อก่อสร้างเครื่องปฏิกรณ์น้ำแบบเบาที่เมืองยองเปียง โดยเครื่องปฏิกรณ์น้ำแบบเบาที่มีขนาดราว ๆ 25-30 เมกะวัตต์ แต่นายเฮกเกอร์คาดการณ์ว่า เครื่องปฏิกรณ์น้ำเบาเครื่องนี้ยังไม่สามารถใช้งานได้ในขณะนี้ และจะสามารถใช้งานได้จริงในอีกราว ๆ 2-3 ปีข้างหน้า เนื่องจาก ณ ขณะนี้ เครื่องปฏิกรณ์น้ำเบายังขาดการติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์สำคัญบางส่วน (Hecker, 2011) นอกจากนี้แล้ว นายเฮกเกอร์ยังได้กล่าวอีกว่า เกาหลีเหนือได้ทำการก่อสร้างโรงงานเสริมสมรรถนะยูเรเนียมที่มีแรงขนาด 2,000 P-2 แบบมีปฏิริยาลดหลั่นต่อเนื่องกันไป 6 หน (2,000 P-2 Centrifuges in Six Cascades) ที่เมืองยองเปียงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (Hecker, 2010) และจากการใช้ภาพถ่ายดาวเทียม

เพื่อติดตามพัฒนาการของโครงการนิวเคลียร์ในประเทศเกาหลีเหนือ โดยสถาบันวิจัย 38 North และสถาบันวิทยาศาสตร์และความมั่นคงระหว่างประเทศ (Institute for Science and International Security) นั้นสามารถสรุปได้ว่า โครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือได้หยุดไปช่วงขณะในราว ๆ เดือนเมษายน 2014 เป็นต้นมา โดยไม่ทราบถึงสาเหตุที่แน่ชัด แต่ประมาณเดือนกันยายน 2015 เกาหลีเหนือก็เริ่มเดินหน้าโครงการพัฒนานิวเคลียร์ต่อ โดยจากการอ่านภาพถ่ายดาวเทียมนั้น สามารถสรุปได้ว่า เกาหลีเหนือทำการพัฒนานิวเคลียร์โดยใช้แร่ยูเรเนียมเป็นหลัก (Lewis, 2015; Institute for Science and International Security, 2012)

การเจรจา 6 ฝ่ายที่ยุติลงไปในช่วงปี 2009 จากการประกาศคว่ำบาตรเข้าร่วมในเวทีการเจรจาของเกาหลีเหนือ เริ่มส่อเค้าไปในทิศทางบวกเมื่อเกาหลีเหนือได้ประกาศในวันที่ 15 มีนาคม 2011 ว่าเกาหลีเหนือต้องการกลับเข้าสู่การเจรจา 6 ฝ่ายอีกครั้ง โดยการกลับเข้าร่วมในการเจรจา 6 ฝ่ายนั้น จะเป็นการเข้าร่วมแบบปราศจากเงื่อนไข และเกาหลีเหนือเองก็พร้อมที่จะทำการพูดคุยกับชาติสมาชิกถึงโครงการพัฒนานิวเคลียร์ที่ใช้แร่ยูเรเนียม (BBC News, 2011) แต่กระนั้น การเจรจา 6 ฝ่ายก็ไม่ได้ถูกจัดขึ้นตามอย่างที่เกาหลีเหนือต้องการ ประกอบกับในปี 2011 นั้น เกาหลีเหนือพบกับการเปลี่ยนแปลงการเมืองครั้งใหญ่ นั่นคือ การเสียชีวิตของประธานาธิบดีคิม จอง อิล ในเดือนธันวาคม 2011 ที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนผู้นำของเกาหลีเหนือ ผู้นำคนใหม่ คือ นายคิม จอง อึน (Kim Jong Un) ผู้ซึ่งเป็นบุตรชายของคิม จอง อิล และการเปลี่ยนผู้นำในครั้งนี้ มีนัยยะที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนของนโยบายและท่าทีของเกาหลีเหนือด้วยเช่นเดียวกัน ภายหลังจากการเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีของนายคิม จอง อึนได้ไม่นาน เกาหลีเหนือได้เข้าสู่กระบวนการเจรจาแบบทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาหลายครั้ง โดยการเจรจานั้นได้จบลงด้วยการลงนามในข้อตกลงวันอธิกวาร (Leap Day Agreement) ตามชื่อเรียกวันอธิกวาร ซึ่งเป็นวันลงนามในข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2012 นั่นเอง โดยข้อตกลงฉบับนี้มีสาระสำคัญที่ว่าด้วยเกาหลีเหนือจะหยุดการทดลองนิวเคลียร์ หยุดการทดลองขีปนาวุธพิสัยไกล และหยุดโครงการเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียม โดยเกาหลีเหนือจะได้รับความช่วยเหลือด้านอาหารเป็นการแลกเปลี่ยน (Myers & Choe, 2012) แต่กระนั้น ข้อตกลงฉบับนี้ก็มิอาจอยู่ได้ไม่นาน เมื่อสหรัฐอเมริกาตัดสินใจถอนความช่วยเหลือด้านอาหารแก่เกาหลีเหนือ ภายหลังจากที่เกาหลีเหนือได้พยายามส่งดาวเทียมขึ้นไปสู่วงโคจรด้วยการใช้จรวดอันฮา (Unha Rocket) ในวันที่ 12 เมษายน 2012 ในทัศนคติของสหรัฐอเมริกานั้น การพยายามส่งดาวเทียมขึ้นสู่วงโคจรของเกาหลีเหนือ คือ การละเมิดหนึ่งในข้อตกลงอธิกวาร ในส่วนของเกาหลีเหนือนั้นก็ได้มองว่าการส่งดาวเทียมขึ้นสู่วงโคจร คือ สิทธิที่พึงกระทำได้ของรัฐ และการส่งดาวเทียมนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องประการใดกับการทดลองขีปนาวุธ แม้การส่งดาวเทียมในเดือนเมษายนจะล้มเหลว แต่เกาหลีเหนือได้พยายามอีกครั้งและประสบความสำเร็จในการส่งจรวดอันฮาขึ้นสู่วงโคจรในเดือนธันวาคม 2012 ซึ่งในครั้งนี้ องค์การสหประชาชาติได้กล่าวประณามการกระทำของเกาหลีเหนือ และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้ยึดระยะมติสหประชาชาติที่ 2087 เพื่อเรียกร้องให้เกาหลีเหนือหยุดโครงการพัฒนานิวเคลียร์และขีปนาวุธในทันที (Ramstad & Meckler, 2012)

วิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 3: การพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ในระหว่างปี 2012-2016

ปัญหานิวเคลียร์ในช่วงระหว่างปี 2012 จนถึงปี 2016 นั้น ถือว่ามีความน่าสนใจค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเกาหลีเหนืออยู่ภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีคนใหม่ ประธานาธิบดีคิม จอง อึน ผู้ซึ่งมีประวัติค่อนข้างน่าสนใจ นักวิชาการที่เชี่ยวชาญเรื่องความมั่นคงบนคาบสมุทรเกาหลีคาดเดาว่า เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี นายคิม จอง อึน มีอายุเพียงแค่ 20 ปีปลาย ๆ เท่านั้น และค่อนข้างเป็นที่แน่ชัดว่านายคิม จอง อึน คือ บุตรชายคนที่สามของประธานาธิบดีคิม จอง อิล ที่เกิดกับนางโก ยอง ฮี (Ko Young Hee) ภรรยาคนที่ 3 อดีตนักร้องโอเปร่าและเป็นภรรยาคนที่นายคิม อิล ซุงโปรดปรานที่สุด นายคิม จอง อึน ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนในสวิสเซอร์แลนด์ แต่ไม่เป็นที่แน่ชัดว่ากลับมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยการทหารคิม อิล ซุง (Kim Il Sung Military University) ที่เกาหลีเหนือเมื่อปีใด (BBC News, 2020) ทั้งนี้ที่ได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจ

นายคิม จอง อึน ก็ได้ประกาศใช้นโยบายการเมืองทหารอันดับหนึ่ง (Military-first Politics) ซึ่งเป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญอย่างที่สุดกับความแข็งแกร่งของกองทัพ และประธานาธิบดีคิม จอง อึนยังได้กล่าวไว้ว่า ช่วงเวลาที่เกาหลีเหนือต้องอยู่ด้วยความหวาดกลัวนั้นได้จบสิ้นลงแล้ว (Park, 2007, p. 5) และผลจากการเน้นย้ำนโยบายการเมืองทหารอันดับหนึ่งนี้เองที่ทำให้นับตั้งแต่ปี 2011 เป็นต้นมา เกาหลีเหนือได้ผลักดันโครงการพัฒนานิวเคลียร์และขีปนาวุธอย่างเต็มที่ จนอาจกล่าวได้ว่า โครงการพัฒนานิวเคลียร์และขีปนาวุธมีความก้าวหน้ากว่ายุคสมัยของประธานาธิบดีคิม จอง อิล หลายเท่าตัวนัก ซึ่งบางครั้งนักวิชาการที่เชี่ยวชาญเรื่องความมั่นคงบนคาบสมุทรเกาหลีจะเรียกช่วงเวลาดังแต่ประธานาธิบดีคิม จอง อึนขึ้นมาดำรงตำแหน่งจนถึงปี 2016 ว่า “วิกฤตนิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีครั้งที่ 3”

ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2013 เกาหลีเหนือได้ทำการทดลองนิวเคลียร์เป็นครั้งที่ 3 ในครั้งนี้สถาบันวิจัยธรณีวิทยาของสหรัฐอเมริกา (U.S. Geological Survey) ได้รายงานว่า แรงระเบิดจากการทดลองนิวเคลียร์ทำให้เกิดแผ่นดินไหวราว ๆ 5.1 เมกานิวตัน ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ทดสอบ (U.S. Geological Survey, 2013) ซึ่งการทดลองหนนี้ เกาหลีเหนือได้กล่าวอ้างว่า เป็นการทดลองที่ประสบความสำเร็จด้วยการใช้ระเบิดปรมาณูที่มีขนาดเบาและเล็ก (Korean Central News Agency, 2013) ถัดมาในเดือนเมษายน 2013 รัฐบาลเกาหลีเหนือได้ทำการประกาศผ่านสำนักข่าวประจำชาติของตนว่า เกาหลีเหนือได้เดินเครื่องปฏิกรณ์กราฟไฟต์ขนาด 5 เมกกะวัตต์ (5MW Graphite-moderated Reactor) และเปิดโรงงานเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียมที่เมืองยองเปียงอีกครั้ง (Korean Central News Agency, 2013) แม้หอหล่อเย็นถูกระเบิดไปแล้วเมื่อปี 2008 แต่จากการสำรวจด้วยดาวเทียมของสถาบันวิจัย 38 North ของสหรัฐอเมริกาก็พบว่า ทางเกาหลีเหนือได้ทำการก่อสร้างท่อหล่อเย็นจากเครื่องปฏิกรณ์ขนาด 5 เมกกะวัตต์ ที่เชื่อมต่อระหว่างเครื่องปฏิกรณ์ไปยังแม่น้ำที่อยู่ข้าง ๆ โรงงานนิวเคลียร์ (Hansen & Lewis, 2013) และในเดือนสิงหาคม 2013 สถาบันวิจัย 38 North ของสหรัฐอเมริกาก็รายงานว่า จากการศึกษากล้องถ่ายภาพดาวเทียม ก็พบว่า มีไอน้ำขนาดใหญ่พุ่งออกมาจากกังหันของเครื่องปฏิกรณ์และอาคารที่ตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า (Hansen & Lewis, 2013) นอกจากนี้แล้ว จากหลักฐานภาพถ่ายดาวเทียม สถาบันวิจัย 38 North ของสหรัฐอเมริกา ยังค้นพบว่า สิ่งก่อสร้างที่อยู่ภายนอกเครื่องปฏิกรณ์แบบน้ำเบาที่อยู่ในขั้นทดลองนั้นเหมือนจะก่อสร้างเสร็จสิ้นแล้วในราว ๆ เดือนมกราคม 2014 แต่อย่างไรก็ดี จากภาพถ่ายดาวเทียม ก็สามารถสรุปได้ว่า

ตัวเครื่องปฏิกรณ์นั้นเหมือนจะยังไม่ได้ถูกเดินเครื่องแบบเต็มกำลัง (Bermudez, Eley, Liu & Pabian, 2017) ต่อมาในเดือนมีนาคม 2014 รัฐบาลเกาหลีเหนือได้ประกาศว่า เกาหลีเหนือตั้งใจที่จะทำการทดลองนิวเคลียร์อีกครั้ง ซึ่งจากคำกล่าวของรัฐบาลเกาหลีเหนือครั้งนี้ ทำให้สถาบันวิจัยหลายแห่งต่างพากันจับตามองพฤติกรรมของเกาหลีเหนืออย่างใกล้ชิด และท้ายที่สุด ในเดือนกันยายน 2015 จากการศึกษาภาพถ่ายดาวเทียมก็พบ สถานที่ทดลองนิวเคลียร์ที่เมืองเปียงเก-รี (Punggye-ri) มีความคึกคักเพิ่มมากขึ้น (Liu & Bermudez, 2014)

ในเดือนธันวาคม 2015 หนังสือพิมพ์ของรัฐบาลเกาหลีเหนือที่ชื่อ โรดง ซิมมุน (Rodong Sinmun) ได้รายงานว่ ประธานาธิบดีคิม จอง อึน ได้กล่าวในระหว่างไปเยือนเมืองเปียงชอน (Pyongchon) ว่าโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือได้รับการพัฒนา จนในขณะนี้เกาหลีเหนือมีความสามารถด้านเทอร์โมนิวเคลียร์ (Thermonuclear) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (Rodong Sinmun, 2015) ต่อมาในวันที่ 6 มกราคม 2016 เกาหลีเหนือก็ได้ประกาศถึงความสำเร็จของการทดลองอุปกรณ์เทอร์โมนิวเคลียร์ที่สถานที่ทดลองนิวเคลียร์ที่เมืองเปียงเก-รี (Punggye-ri) (Sanger & Choe, 2016) แต่กระนั้น จากการสำรวจของสถาบันวิจัยธรณีวิทยาของสหรัฐอเมริกา (U.S. Geological Survey) ก็พบว่า แรงแส้สะเทือนของแผ่นดินไหวจากการทดลองดังกล่าวนั้นวัดได้ที่ 5.1 เมกานิวต ซึ่งเป็นแรงแส้สะเทือนที่ไม่ต่างจากการทดลองนิวเคลียร์ เมื่อปี 2013 ผลจากการรายงานของสถาบันวิจัยธรณีวิทยาของสหรัฐอเมริกา ทำให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์เชื่อว่า เกาหลีเหนือทำการทดลองอุปกรณ์ฟิวชัน (Fusion Device) มากกว่าการทดลองเทอร์โมนิวเคลียร์ตามที่ได้กล่าวอ้าง (BBC News, 2016) แม้ประชาคมโลกจะให้ความไว้วางใจกับการคาดเดาของผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์ชาวตะวันตกที่กล่าวอ้างว่า การทดลองครั้งนี้ไม่ใช่การทดลองนิวเคลียร์แบบที่เกาหลีเหนือกล่าวอ้าง แต่กระนั้น องค์การสหประชาชาติก็ได้เดินหน้าทำโทษเกาหลีเหนือจากการกระทำดังกล่าว ด้วยการประกาศคว่ำบาตรเกาหลีเหนือในเดือนมีนาคม 2016 และเพื่อเป็นการตอบโต้ เกาหลีเหนือจึงได้ปล่อยหลักฐานภาพถ่ายประธานาธิบดีคิม จอง อึน ในขณะที่ไปตรวจสอบอุปกรณ์ระเบิดนิวเคลียร์ขนาดเล็กที่อยู่ด้านหน้าซีปนารูรุ่น KN-08 Mod 1 และ Mod 2 ที่ประกอบขึ้นบางส่วน (Schmerler, 2015) และอีก 6 วันถัดมา เกาหลีเหนือได้ประกาศว่า จะมีการทดลองนิวเคลียร์อีกครั้งในเร็ว ๆ นี้ และในเดือนสิงหาคม 2016 เกาหลีเหนือก็ได้ประกาศถึงความก้าวหน้าในการเดินหน้าผลิตพลูโตเนียมจากแท่งเชื้อเพลิงที่ใช้แล้ว เพื่อให้เพียงพอต่อการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ (Lies, 2016) ซึ่งการประกาศของรัฐบาลเกาหลีเหนือในครั้งนี้ ได้คลายความเคลือบแคลงสงสัยของผู้เชี่ยวชาญชาวตะวันตกที่มีต่อความก้าวหน้าในโครงการพัฒนานิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้เชี่ยวชาญต่างพากันคาดเดาว่า เกาหลีเหนือได้มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ด้วยแร่ธาตุพลูโตเนียมไปค่อนข้างมากแล้ว

ในวันที่ 9 กันยายน 2016 เกาหลีเหนือได้ทำการทดลองนิวเคลียร์เป็นครั้งที่ 5 ซึ่งการทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองที่ตรงกับวัครบรอบ 68 ปีของการก่อตั้งประเทศเกาหลีเหนือ จากการตรวจสอบของสถาบันวิจัยธรณีวิทยาของสหรัฐอเมริกา (U.S. Geological Survey) ก็พบ แรงแส้สะเทือนของแผ่นดินไหวที่อยู่ที่ 5.3 เมกานิวต โดยในครั้งนี้ รัฐบาลเกาหลีเหนือได้ออกคำแถลงการณ์อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นแถลงการณ์ที่ออกแนวทำทนาย มีใจความโดยย่อว่า เกาหลีเหนือขอเตือน “ศัตรูทั้งหลาย” ว่า บัดนี้เกาหลีเหนือสามารถผลิตหัวรบที่มีขนาดเล็กพอที่จะบรรจุลง

ในซีปนาวุธ ซึ่งซีปนาวุธดังกล่าวมีความสามารถมากพอที่จะตอบโต้การโจมตีจากศัตรูได้ (Fifield, 2016) แม้ผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์จะยังคงแสดงความไม่มั่นใจต่อผลลัพธ์ที่แท้จริงของการทดลองนิวเคลียร์ว่า แรงระเบิดที่แท้จริงนั้นมีปริมาณเท่าใดกันแน่ แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์ต่างพากันลงความเห็นว่า แรงระเบิดนั้นมีแนวโน้มอยู่ที่ราว ๆ 10 ถึง 20 กิโลตัน ซึ่งมีปริมาณที่ค่อนข้างจะแรงกว่าการทดลองในครั้งที่ผ่านมา ซึ่งจากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์ทำให้ประชาคมโลกต่างพากันประณามการกระทำของเกาหลีเหนือในทันทีอีกครั้ง ซึ่งในคราวนี้ นอกจากองค์การสหประชาชาติแล้ว สหรัฐอเมริกาและประเทศจีนก็ได้ออกแถลงการณ์กล่าวประณามด้วยเช่นกัน เริ่มจากสหรัฐอเมริกา โดยในปี 2016 นั้นสหรัฐอเมริกาอยู่ภายใต้การนำของประธานาธิบดีบารัค โอบามา (Barack Obama) ผู้ซึ่งได้ออกแถลงการณ์ประณามการทดลองนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ และได้กล่าวอีกด้วยว่า การกระทำของเกาหลีเหนือนั้นมีแต่จะสร้างความไร้เสถียรภาพให้กับภูมิภาคโดยรวม ในส่วนของประเทศจีนนั้น ก็ได้ประณามการทดลองนิวเคลียร์ครั้งนี้ และได้ทำการเรียกร้องให้เกาหลีเหนือหยุดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวของตนเอง (Byrnes, 2016) และท้ายที่สุด ภายหลังจากที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้จัดการประชุมแบบฉุกเฉิน ก็ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ในการออกมติองค์การสหประชาชาติที่ 2321 ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2016 ที่มีเนื้อหาว่าด้วยการประณามการทดลองนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ (Davenport, 2017)

โครงการนิวเคลียร์นับตั้งแต่ปี 2016 เป็นต้นมา

นับจากเกาหลีเหนือได้ทดลองนิวเคลียร์เป็นครั้งที่ 5 ในปี 2016 เกาหลีเหนือก็ผลักดันโครงการพัฒนานิวเคลียร์และซีปนาวุธของตนมาเรื่อย ๆ ปี 2017 จึงถือเป็นปีที่เกาหลีเหนือมีพัฒนาที่สำคัญเกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์และซีปนาวุธของประเทศที่ค่อนข้างมาก เริ่มจากประธานาธิบดีคิม จอง อึน ได้กล่าวสุนทรพจน์ในวันขึ้นปีใหม่ปี 2017 เน้นย้ำการให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์และซีปนาวุธของประเทศให้มีความก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้นว่าเป็นหนึ่งในนโยบายแห่งชาติ (The National Committee on North Korea, 2017) นอกจากนี้แล้ว ประธานาธิบดีคิม จอง อึนยังได้กล่าวถึงการทดลองนิวเคลียร์ในปี 2016 ว่าเป็นการทดลองระเบิดนิวเคลียร์แบบไฮโดรเจน (Hydrogen Bomb Test) และเกาหลีเหนืออยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมขั้นสุดท้ายที่จำเป็นต่อการทดสอบยิงซีปนาวุธข้ามทวีป (An International Ballistic Missile (ICBM)) (The National Committee on North Korea, 2017) และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี 2017 ก็เป็นไปตามที่ประธานาธิบดีคิม จอง อึนได้กล่าวไว้ ในเดือนกรกฎาคม 2017 เกาหลีเหนือได้ทำการทดสอบซีปนาวุธนำวิถีฮวาซอง-14 (Hwasong-14 Ballistic Missile) ซึ่งการทดสอบครั้งนี้ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญชาวสหรัฐอเมริกาว่าเป็นซีปนาวุธข้ามประเทศ (Intercontinental Ballistic Missile หรือ ICBM) (Choe, 2017) ต่อมา ในวันที่ 8 สิงหาคม 2017 มีรายงานจากหน่วยงานข่าวกรองกลาโหมของสหรัฐอเมริกา (U.S. Defense Intelligence Agency) รั่วไหลออกมา โดยรายงานฉบับนี้ได้เขียนพาดพิงว่า เกาหลีเหนือได้ผลิตหัวรบนิวเคลียร์ขนาดเล็กที่สามารถนำไปใส่ในบนหัวรบของซีปนาวุธข้ามประเทศได้ (Warrich, Nakashima & Fifield, 2017)

และในวันที่ 3 กันยายน 2017 เกาหลีเหนือก็ได้ทดลองนิวเคลียร์อีกครั้งที่เมืองเปียงเก-ริ (Punggye-ri) ซึ่งครั้งนี้ถือเป็นครั้งที่ 6 นับตั้งแต่การทดลองนิวเคลียร์ครั้งแรกในปี 2006 ก่อนการทดลองนิวเคลียร์ครั้งที่ 6 นี้ เกาหลีเหนือได้ตีพิมพ์ภาพถ่ายของประธานาธิบดีคิม จอง อึน ผ่านสื่อประจำชาติ พร้อมคำบรรยายใต้ภาพว่า ประธานาธิบดีคิม จอง อึนได้มาเยือนเพื่อตรวจสอบอุปกรณ์นิวเคลียร์ที่มีรูปร่างถั่วลิสง (Peanut-shaped Nuclear Device) ที่ใช้เพื่อประกอบระเบิดนิวเคลียร์ ความร้อนแบบสามสเตจ (Teller-Ulam) ที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาให้เป็นระเบิดไฮโดรเจน และภายหลังที่การทดลองนิวเคลียร์เสร็จสิ้นลง รัฐบาลเกาหลีเหนือก็ทำการประกาศอย่างเป็นทางการว่า การทดลองในครั้งนี้ คือ การทดลองหัวรบแบบนิวเคลียร์ความร้อน (The Test of a Thermonuclear Warhead) (Reuters News, 2017)

จากการประเมินของหน่วยข่าวกรองสหรัฐอเมริกา ผลจากการทดลองในครั้งนี้ 6 นี้ ได้มีการปล่อยพลังงานระเบิดที่มีค่าสมมูลที่เอ็นทีราว ๆ 140 กิโลตัน (140 Kilotons of TNT Equivalent) ซึ่งถือได้ว่ามีปริมาณที่มากกว่าการทดลองนิวเคลียร์ที่ผ่านมาทั้งหมด 5 ครั้งรวมกัน (O'Connor, 2017) นอกจากนี้แล้ว สถาบันวิจัย 38 North ได้เขียนรายงานวิเคราะห์ผ่านการศึกษาภาพถ่ายดาวเทียมและข้อมูลแผ่นดินไหวในพื้นที่ประเทศเกาหลีเหนือ โดยรายงานที่เขียนขึ้นของสถาบันวิจัย 38 North ในเดือนกันยายน 2017 ได้ระบุว่า แรงระเบิดจากการทดลองนิวเคลียร์ครั้งที่ 6 นั้นมีปริมาณเทียบเท่าได้กับ 250 กิโลตัน (Bermudez, Eley, Liu & Pabian, 2017) ไม่นานหลังจากที่สถาบันวิจัย 38 North ได้ตีพิมพ์รายงานการวิเคราะห์การทดลองนิวเคลียร์ครั้งที่ 6 หน่วยข่าวกรองสหรัฐอเมริกาได้จัดประเภทของการทดลองนิวเคลียร์ในครั้งนี้ว่า เป็นการทดลองนิวเคลียร์ขั้นสูง (Advanced Nuclear Device) (Jung, 2017) และไม่นานหลังจากการทดลองนิวเคลียร์ครั้งที่ 6 เสร็จสิ้นลง เกาหลีเหนือได้ทำการทดลองขีปนาวุธข้ามประเทศแบบนำวิถีฮวาซอง-15 (Hwasong-15 Intercontinental Ballistic Missile หรือ Hwawong-15 ICBM) ในเดือนพฤศจิกายน 2017 โดยรัฐบาลเกาหลีเหนือได้ทำการประกาศภายหลังการทดลองขีปนาวุธฯ ว่า รัฐบาลเกาหลีเหนือได้สร้างประวัติศาสตร์ครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศด้วยการสร้างกองทัพนิวเคลียร์ (Kim, & Stewart, 2017)

ในปี 2017 นอกจากจะเป็นปีที่เกาหลีเหนือได้แสดงศักยภาพครั้งใหญ่ที่ให้เห็นถึงพัฒนาการของโครงการนิวเคลียร์และขีปนาวุธแล้ว คาบสมุทรมเกาหลีก็พบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญจากปัจจัยการเมืองในประเทศเกาหลีใต้ ประธานาธิบดีปัก กึน เฮ (President Park Guen Hye) ถูกศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ออกคำพิพากษาในวันที่ 10 มีนาคม 2017 ให้การรับรองมติของรัฐสภาที่ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี คำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญนอกจากจะทำให้ปัก กึน เฮ ต้องหยุดปฏิบัติภารกิจผู้นำประเทศในทันทีแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ในประเทศเกาหลีใต้เพื่อสรรหาผู้นำคนใหม่ในวันที่ 9 พฤษภาคม 2017 ซึ่งผลการเลือกตั้งนำมาซึ่งผู้นำคนใหม่ คือ นายมุน แจ อิน (Moon Jae In) ผู้สมัครจากฝ่ายเสรีนิยม นายมุน แจ อินนั้นได้วิพากษ์วิจารณ์นโยบายแข็งกร้าวของรัฐบาลฝ่ายอนุรักษ์นิยมมาโดยตลอด ซึ่งนายมุน แจ อินมีความเห็นว่า เกาหลีใต้ควรใช้วิธีการเจรจาเพื่อกระชับความสัมพันธ์เหนือ – ใต้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องวิธีการกดดันและวิธีการคว่ำบาตรไปพร้อม ๆ กันกับการใช้วิธีการเจรจาในการจัดการกับประเทศเกาหลีเหนือ (BBC News-Thai, 2017) การเข้าดำรงตำแหน่งของ

ประธานาธิบดีมุน แจ อิน ผู้ซึ่งมีนโยบายผ่อนคลायกับเกาหลีเหนือ ทำให้หลายฝ่ายเกิดความหวังที่จะเห็นความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีมีความผ่อนคลायลง

ภายในไม่กี่เดือน หลังจากที่นายมุน แจ อิน เข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ความสัมพันธ์ระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ก็ส่อเค้าไปในทิศทางที่เป็นบวก ประธานาธิบดีมุน แจ อินเร่งผลักดันนโยบายสานสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือ จนทำให้ความสัมพันธ์เกาหลีเหนือ - ใต้ ดีขึ้นถึงขั้นที่นักกีฬาของทั้งสองประเทศเดินถือธงชาติเกาหลีที่มีรูปประเทศเกาหลีที่รวมเป็นประเทศหนึ่งเดียว (Unified Flag) เดินเข้าร่วมพิธีเปิดงานแข่งกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาว (Pyeongchang Winter Olympic Games) ที่จัดขึ้นที่เมืองเปียงชางในปี 2018 ร่วมกัน ต่อมาในวันที่ 27 เมษายน 2018 ผู้นำของสองเกาหลี คือ ประธานาธิบดีมุน แจ อิน และประธานาธิบดีคิม จอง อึน ได้จัดการประชุมสุดยอดสองเกาหลีขึ้นที่เขตปลอดทหารตรงเส้นขนานที่ 38 ซึ่งการพบปะกันครั้งนี้ถือเป็นการพบปะกันระหว่างสองผู้นำในรอบ 10 ปี จากที่มีการจัดประชุมครั้งสุดท้าย คือ ในปี 2007 การประชุมสุดยอดสองเกาหลี ในปี 2018 จบลงด้วยการออกแถลงการณ์ร่วมอย่างเป็นทางการโดยมีใจความสำคัญโดยสรุป คือ เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ จะทำให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนปลอดอาวุธนิวเคลียร์ผ่านวิธีการปลดอาวุธนิวเคลียร์ (CNN News, 2018) และจากการที่บรรยากาศบนคาบสมุทรเกาหลีมีความผ่อนคลाय ประธานาธิบดีคิม จอง อึนได้ประกาศต่อว่า เกาหลีเหนือจะหาวิธีการในการลดความตึงเครียดซึ่งเป็นผลมาจากโครงการพัฒนานิวเคลียร์และซีปนาวุธของประเทศด้วยการหยุดการทดลองนิวเคลียร์และซีปนาวุธ และเกาหลีเหนือจะทำการปิดสถานที่ตั้งโรงงานนิวเคลียร์ในประเทศด้วยเช่นกัน (Byrne, 2018) คำประกาศของประธานาธิบดีคิม จอง อึนฉบับนี้ก็ได้รับการยืนยันในวันที่ 27 พฤษภาคม 2018 เมื่อเกาหลีเหนือได้ทำการปิดสถานที่ตั้งโรงงานนิวเคลียร์ที่เปียงเก-รี (Punggye-ri) ทำลายอุโมงค์ใต้ดินและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ที่อยู่บนภาคพื้นดิน โดยการทำลายในครั้งนี้ได้กระทำในลักษณะและมีสื่อชาวต่างชาติเข้าร่วมด้วย (Brumfiel, & Hu, 2018)

การประชุมสุดยอดของสองผู้นำเกาหลีในเดือนเมษายน 2018 ยังส่งผลให้เกิดการประชุมสุดยอดผู้นำระหว่างประธานาธิบดีคิม จอง อึน และประธานาธิบดี โดนัล ทรัมป์ (President Donald Trump) ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 12 มิถุนายน 2018 ที่สิงคโปร์ ในครั้งนี้นั้นถือเป็นการพบปะกันระหว่างสองผู้นำประเทศแบบเผชิญหน้ากันเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ การประชุมสุดยอดผู้นำระหว่างประธานาธิบดีคิม จอง อึน และประธานาธิบดี โดนัล ทรัมป์ จบลงด้วยการออกแถลงการณ์ร่วมที่มีเนื้อหาสำคัญว่าด้วย ทั้งเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกาจะร่วมกันเสริมสร้างความสัมพันธ์แบบทวิภาคีร่วมกันครั้งใหม่ และจะร่วมกันสร้างสันติภาพที่ถาวรบนคาบสมุทรเกาหลี นอกจากนี้แล้ว ประธานาธิบดีคิม จอง อึนยังรับปากตกลงด้วยว่าเกาหลีเหนือจะให้ความร่วมมือในการปลดอาวุธนิวเคลียร์เพื่อให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ (Huffington Post, 2018) ในส่วนของประธานาธิบดี โดนัล ทรัมป์ นั้นก็ได้ประกาศในระหว่างการจัดการแถลงข่าวภายหลังการประชุมสุดยอดผู้นำที่สิงคโปร์สิ้นสุดลงว่า สหรัฐอเมริกาเองก็มีความประสงค์ที่จะยุติการจัดการซ้อมรบทางทหารที่สหรัฐอเมริกามีกับเกาหลีใต้ เพื่อที่ท้ายที่สุดจะได้มีการถอนทหารของสหรัฐอเมริกาออกจากเกาหลีใต้ (C-SPAN, 2018)

แต่อย่างไรก็ดี การประชุมสุดยอดผู้นำระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือที่สิงคโปร์ในครั้งนี้ ไม่ได้มีการระบุถึงแผนที่แน่ชัดของการปลดอาวุธนิวเคลียร์ และประธานาธิบดีทรัมป์เองก็ได้กล่าวในวันที่ 13 มิถุนายน 2018 ว่า เกาหลีเหนือไม่ได้สร้างภัยคุกคามด้านนิวเคลียร์แล้ว และประเทศเกาหลีเหนือเองแม้จะมีอาวุธนิวเคลียร์และซีปนอาวุธแบบพิสัยไกล แต่ก็อยู่ในระดับที่ไม่ได้สร้างภัยคุกคามหรือสร้างความกลัวให้แก่ประชาคมโลกแต่อย่างใด แต่กระนั้น จากการวิเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์ในสหรัฐอเมริกาที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายเดือน The Washington Diplomat ฉบับเดือนกรกฎาคม 2018 ได้รายงานว่า ยังคงพบร่องรอยของแร่ยูเรเนียมเสริมสมรรถนะ (Covert Uranium Enrichment) ที่โรงงานนิวเคลียร์ที่เมืองกังซอน (Kangson) ในประเทศเกาหลีเหนืออยู่ ซึ่งทำให้เชื่อได้ว่า เกาหลีเหนือนั้นกำลังปกปิดสถานที่ตั้งโรงงานนิวเคลียร์ของตนจากประชาคมโลก ซึ่งการกระทำเช่นนี้ คือ การละเมิดข้อตกลงที่ได้กระทำไว้ก่อนหน้านี้ (Panda, 2018) นอกจากนี้แล้ว จากบทความที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ New York Times ฉบับวันที่ 4 เมษายน 2018 ซึ่งเขียนโดยนายเจฟฟรีย์ หลุยส์ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงบนคาบสมุทรเกาหลี ได้กล่าวเตือนเกี่ยวกับการตีความแถลงการณ์ที่ออกโดยประเทศเกาหลีเหนือ ทั้งนี้ นายหลุยส์กล่าวว่า การตีความต้องกระทำอย่างระมัดระวัง เนื่องจากเกาหลีเหนือนั้นแม้จะเขียนในแถลงการณ์ว่า เกาหลีเหนือเองพร้อมจะปลดอาวุธนิวเคลียร์เพื่อให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นเขตปลอดนิวเคลียร์ แต่กระนั้น เจตนาที่แท้จริงของประเทศเกาหลีเหนือนั้นกลับส่อไปในทางตรงกันข้าม เกาหลีเหนือต้องการที่จะใช้นิวเคลียร์เพื่อเข้าสู่การเจรจา จึงทำให้การปลดอาวุธนิวเคลียร์มีความลึกลับมาโดยตลอด (Lewis, 2018)

บทที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยม (Realism)

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยม คือ หนึ่งในทฤษฎีที่ถูกนำมากล่าวอ้างเพื่อใช้ในการทำความเข้าใจและเพื่ออธิบายพฤติกรรมของรัฐ นักทฤษฎีสายสังคมนิยมคนแรก คือ John J. Mearsheimer (Mearsheimer, 2007, pp. 71-88) ผู้ที่ได้ให้คำอธิบายว่า รัฐดำรงอยู่ในระบบระหว่างประเทศที่ปราศจากการควบคุมหรือเป็นอนาธิปไตย (Anarchy) ระบบเช่นนี้ทำให้รัฐต้องแสวงหาความมั่นคง และต้องพึ่งพาตนเองเพื่อความอยู่รอด รัฐแต่ละรัฐในระบบจึงมีปฏิสัมพันธ์กันบนพื้นฐานของความหวาดระแวงและหวาดกลัวกันและกัน ดังนั้น เพื่อให้รัฐรู้สึกปลอดภัยและมั่นคง รัฐจึงจำเป็นต้องแสวงหาอำนาจเพื่อเป็นหลักประกันในการอยู่รอด ระบบอนาธิปไตยจะบีบให้รัฐต้องทำการแข่งขันซึ่งกันและกันในการสะสมอำนาจ จนท้ายที่สุดนำไปสู่การเกิดของภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคง (Security Dilemma) แต่ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การแข่งขันกันแสวงหาความมั่นคงผ่านการได้มาซึ่งอำนาจของรัฐนั้น รัฐจะกระทำโดยผ่านการคิดคำนวณอย่างรอบคอบบนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและผล (Robert, 1989, pp. 183-207) ดังนั้น รัฐจึงถือเป็นตัวละครที่มีความเป็นเหตุเป็นผล (Rational Actor)

นักทฤษฎีสายสังคมนิยมคนถัดมา Kenneth Waltz (1979, pp. 105, 114) ได้กล่าวว่า ระบบระหว่างประเทศถูกสร้างขึ้นมาจากการที่รัฐมารวมตัวกัน โดยรัฐแต่ละรัฐมีความคล้ายคลึงกันแต่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงทำให้รัฐแต่ละรัฐต้องช่วยเหลือตัวเองและต้องหาหนทางด้วยตนเองในการทำให้ตนเองอยู่รอดในระบบระหว่างประเทศนี้ นักทฤษฎีสายสังคมนิยมคนที่ 3 คือ John Herz (1962, pp. 39-42) ที่ได้เขียนอธิบายระบบระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ของรัฐเอาไว้ในตำราชื่อ International Politics in the Atomic Age ว่า ระบบระหว่างประเทศที่เป็นระบบที่รัฐแต่ละรัฐต่างคนต่างอยู่ โดยรัฐในระบบแบบนี้ให้การยอมรับในอนาธิปไตยของกันและกัน และมีความเป็นอิสระซึ่งกันและกัน แต่กระนั้น รัฐจะยังคงรู้สึกได้ถึงภัยคุกคามระหว่างกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐนั้นเป็นไปบนพื้นฐานของหลักการกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequally Distributed Power) โดย John Herz ได้เขียนอธิบายต่อว่า รัฐในระบบระหว่างประเทศนั้นมีหลากหลายจึงทำให้อำนาจของรัฐไม่เท่ากัน รัฐที่มีอำนาจมากกว่าสามารถสร้างภัยคุกคามให้กับรัฐที่มีอำนาจน้อยกว่าได้

สิ่งที่สำคัญที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมได้พูดถึงเกี่ยวกับระบบระหว่างประเทศ คือ คำว่า “อนาธิปไตย” (Anarchy) คำว่า อนาธิปไตย ตามคำนิยามที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมทั้งหลายได้ให้ไว้ นั้นหมายถึง ระบบที่รัฐอยู่แบบพึ่งพาตัวเองและเป็นอิสระซึ่งกันและกันนั้นเป็นระบบที่ไม่มีองค์การกลางที่เข้ามาควบคุมรัฐหรือทำหน้าที่เป็นที่พึ่งพิงให้กับรับเวลารัฐประสบปัญหาด้วยภัยคุกคาม ระบบที่เป็นอนาธิปไตยเช่นนี้จะส่งผลต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของรัฐในการอยู่ร่วมกันกับรัฐอื่นในระบบระหว่างประเทศ ซึ่งปัจจัยนี้เอง คือ ปัจจัยหลักที่ทำให้รัฐต้องคอยแสวงหาวิธีการที่จะอยู่รอดและสร้างความปลอดภัยให้กับตนเอง และสิ่งที่จะทำให้รัฐมีความมั่นใจที่จะอยู่รอดปลอดภัยในระบบระหว่างประเทศที่ต้องช่วยเหลือตัวเองโดยไม่ถูกคุกคามจากรัฐอื่นที่มีกำลังทางทหารและอำนาจ

มากกว่าตนเอง คือ การแสวงหาอำนาจเพื่อให้อำนาจของตนเองมีมากกว่ารัฐอื่นในระบบ (Mearsheimer, 2007, pp. 79-80)

หากรัฐต้องทำการแข่งขันกันตลอดเวลาเพื่อให้ตัวเองรู้สึกปลอดภัยจากภัยคุกคามของรัฐอื่นในระบบแล้ว สิ่งที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมได้ตั้งคำถามเอาไว้เกี่ยวกับระบบระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ของรัฐ คือ รัฐในระบบระหว่างประเทศที่ไร้อำนาจจะรู้สึกปลอดภัยกว่าตนเองมีความปลอดภัยเมื่อใด การหาคำตอบให้กับคำถามนี้ทำให้ความคิดเห็นของนักทฤษฎีสายสังคมนิยมแตกออกได้เป็น 2 กลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรกหรือที่มักจะเรียกกันว่า นักทฤษฎีสายสังคมนิยมแนวป้องกัน (Defensive Realists) อาทิเช่น Kenneth Waltz ได้สรุปเอาไว้ว่า อนาธิปไตย คือ ปัจจัยหลักที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของรัฐ เพราะการอยู่ในระบบที่ต้องพึ่งพาตัวเองนี้ทำให้รัฐต้องให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติตนเองเป็นอันดับแรก รัฐจึงต้องแสวงหาอำนาจเพื่อให้ตนเองรู้สึกถึงความปลอดภัยและมั่นคง แต่การแสวงหาอำนาจนี้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ของการดำรงอยู่ในระบบไม่ใช่เพื่อการขยายอำนาจและยกระดับฐานะรัฐของตนเองให้เหนือกว่ารัฐอื่น (Waltz, 1979, p. 126) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รัฐแต่ละรัฐนั้นตระหนักดีว่า หากการแสวงหาอำนาจของตนทำให้รัฐอื่นรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อใด รัฐใกล้เคียงนั้น ๆ ก็จะไปหาหนทางที่ทำให้ตนเองปลอดภัยด้วยการขยายอำนาจของตนเองเพื่อให้ทัดเทียมหรือมากกว่าอำนาจที่รัฐตนมีในทันที (Lobell, 2009, p. 47)

นักทฤษฎีสายสังคมนิยมกลุ่มที่สอง คือ นักทฤษฎีสายสังคมนิยมแนวเชิงรุก (Offensive Realists) ซึ่งนักทฤษฎีในกลุ่มที่สองนี้มีความคิดเห็นที่เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับนักทฤษฎีสายสังคมนิยมแนวป้องกัน นักทฤษฎีสายสังคมนิยมแนวเชิงรุก ได้สรุปเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐเอาไว้ว่า รัฐแต่ละรัฐมีในระบบระหว่างประเทศมีปฏิสัมพันธ์กันบนพื้นฐานของความเหลื่อมล้ำของอำนาจที่เกิดมาจากระดับของความมั่นคงที่แตกต่างกันของแต่ละรัฐ รัฐจะพยายามแสวงหาอำนาจของตนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงจุดที่ตนเองรู้สึกปลอดภัยที่สุด การแสวงหาอำนาจไปเรื่อย ๆ นั้นมาจากปัจจัยที่ว่า รัฐเองไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าตนเองควรจะต้องมีอำนาจมากเท่าใดถึงจะเพียงพอในการขัดขวางการโจมตีของศัตรูและเอาชนะศัตรูของตนเองได้ในภาวะของสงคราม (Mearsheimer, 2001, pp. 34-35) ดังนั้นทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้ตนเองรู้สึกปลอดภัยและอยู่รอดในภาวะอนาธิปไตยคือ ไม่ใช่การสร้างสมดุลทางอำนาจระหว่างรัฐของตนเองกับรัฐอื่นที่อยู่ร่วมกันในระบบระหว่างประเทศ แต่คือ การทำให้รัฐของตนเองเป็นรัฐที่มีอำนาจสูงที่สุดเหนือกว่ารัฐอื่น ๆ ด้วยกันเอง (Hegemony)

แม้ว่านักทฤษฎีสายสังคมนิยมทั้งสองกลุ่มจะมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องของปัจจัยของการได้มาซึ่งอำนาจของรัฐ แต่อาจกล่าวได้ว่า นักทฤษฎีสายสังคมนิยมทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันในเรื่องที่ว่า พฤติกรรมของรัฐนั้นจะถูกกำหนดจากความรู้สึกไม่ปลอดภัยในภัยคุกคามที่เป็นผลมาจากความเป็นอนาธิปไตยของระบบระหว่างประเทศ ความต้องการแสวงหาความปลอดภัยให้กับรัฐตนเองทำให้รัฐแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด และสิ่งที่จะทำให้รัฐอยู่รอดได้ในภาวะที่ต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรงนี้ คือ อำนาจ ซึ่งรัฐจะไม่มีทางรู้ได้เลยว่า ตนเองต้องการอำนาจมากน้อยเพียงใดในการทำให้ตนเองรู้สึกปลอดภัย เพราะระบบที่ไร้อำนาจและการควบคุมจากส่วนกลางจะทำให้รัฐรู้สึกถึงภัยคุกคามอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น รัฐจึงต้องการแสวงหาและเพิ่มอำนาจให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยผลลัพธ์ที่ได้อาจทำให้รัฐ ๆ หนึ่งมีขีดของอำนาจเกินความต้องการของตนเอง ซึ่งอาจส่งผลให้

รัฐอื่น ๆ ในระบบเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยได้ด้วยเช่นเดียวกัน (Posen, 1993, p. 28) ดังนั้น การที่ความปลอดภัยของรัฐหนึ่งส่งผลให้อีกรัฐหนึ่งเกิดความไม่ปลอดภัยได้นั้น นักทฤษฎีสายสังคมนิยมได้เรียกความรู้สึกนี้ว่า ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคง (Security Dilemma)

สิ่งสำคัญในประเด็นถัดมาที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมมักจะเน้นย้ำในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในระบบระหว่างประเทศ คือ อนาธิปไตยจะผลักดันให้รัฐแต่ละรัฐต้องแข่งขันกันเองและการแสวงหาอำนาจของแต่ละรัฐจะอยู่บนพื้นฐานของการต้องช่วยเหลือตัวเอง (Self-help Basis) ในอีกนัยยะหนึ่งจึงอาจแปลได้ว่า รัฐแต่ละรัฐไม่สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างกันให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากต่างฝ่ายต่างหวาดระแวงและมีความกลัวซึ่งกันและกัน รัฐจึงมองกันและกันว่าไม่สามารถไว้วางใจในเจตนาระหว่างกันได้และพฤติกรรมของรัฐสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป และจากปัจจัยนี้เอง รัฐจึงให้ความสำคัญแก่ขีดกำลังความสามารถในการใช้อำนาจที่ตนเองมีอยู่ ณ ขณะนั้นในการเข้าโจมตีรัฐอื่น มากกว่าจะมองถึงวัตถุประสงค์ในการแสวงหาอำนาจของรัฐนั้น ๆ ในช่วงเวลานั้น (Glaser, 1994, p. 56) ดังนั้น เมื่อรัฐต้องแสวงหาอำนาจของตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ฐานอำนาจของตนเองไม่ต่างจากฐานอำนาจของรัฐอื่นมากเกินไปนัก จึงถือเป็นเรื่องปกติที่พฤติกรรมของรัฐจะออกไปในแนวทางที่ก้าวร้าวอยู่เสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ตนเองรู้สึกปลอดภัยและเป็นการข่มขู่ศัตรูของตนเองไปในคราเดียวกัน (Mearsheimer, 1990a, p. 12)

ในทัศนคติของนักทฤษฎีสายสังคมนิยมนั้น อำนาจ คือ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้รัฐอยู่รอดปลอดภัยท่ามกลางการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดในอนาธิปไตย แต่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมเองก็เห็นพ้องต้องกันว่า เป็นการยากที่จะเขียนออกมาเป็นตัวเลขที่แน่ชัดถึงปริมาณของอำนาจที่แต่ละรัฐต้องมีไว้ใน การที่จะทำให้รัฐนั้น ๆ รู้สึกปลอดภัยจากภัยคุกคาม เนื่องจากจุดที่รัฐจะรู้สึกได้ถึงความมั่นคงและปลอดภัยนั้นแต่ละรัฐจะมีระดับที่แตกต่างกันออกไป (Lebow, 1994, p. 255) แต่อย่างไรก็ดีนักทฤษฎีสายสังคมนิยมต่างเชื่อกันว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ คือ สิ่งที่สร้างระบบการเมืองระหว่างประเทศขึ้นมาและโครงสร้างของระบบการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐนี้ ไม่ได้เกิดมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐสองรัฐ แต่มาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐหลาย ๆ รัฐในระบบระหว่างประเทศที่นำไปสู่การเกิดของสมมติฐานที่ว่า รัฐแต่ละรัฐต้องการระดับของอำนาจต่างกันและมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในระดับที่แตกต่างกันออกไป

จากสมมติฐานของนักทฤษฎีสายสังคมนิยมที่ว่า รัฐมีการแข่งขันระหว่างกันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ และอำนาจ คือ ปัจจัยที่ทำให้รัฐอยู่รอดปลอดภัยท่ามกลางการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ จึงนำไปสู่แนวคิดอีกข้อที่สำคัญของนักทฤษฎีสายสังคมนิยมแนวโครงสร้าง (Structural Realism) นั่นคือ รัฐ เป็นตัวละครทางการเมืองที่มีความเป็นเหตุเป็นผล (Rational Political Actors) นักทฤษฎีสายสังคมนิยมนั้นเชื่อว่า รัฐแต่ละรัฐแม้จะมีความคิดและมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่รัฐแต่ละรัฐทำเหมือน ๆ กัน คือ รัฐจะเลือกใช้หนทางที่ดีที่สุดผ่านการตัดสินใจบนหลักการของความเป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนเองได้ตั้งไว้ (Legro & Moravcsik, 1999, p. 12) การที่รัฐเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเองที่สุดในการบรรลุซึ่งจุดมุ่งหมายของรัฐนั้น สิ่งนี้คือสิ่งที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมแนวโครงสร้างได้ให้คำนิยามเอาไว้ว่า สมมติฐานเรื่องความเป็นเหตุเป็นผล หรือ Rational Assumption ในที่นี้ คือ หมายถึงว่า ก่อนที่รัฐจะวางแผนยุทธศาสตร์ใด ๆ ก็ตาม รัฐจะทำการคำนวณอย่างรอบคอบบนพื้นฐานของปัจจัยเรื่องสถานะของตนเองในระบบระหว่างประเทศที่ไม่มี

ความแน่นอนและสิ่งที่รัฐตนเองจะต้องเสียไปจากการกระทำที่ตนเองเลือกใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งระดับความปลอดภัยของรัฐที่ตนเองต้องการ (Keohane, 1986, pp. 165-167) Mearsheimer (2011, p. 127) ยังได้เขียนอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ตัวละครทางการเมืองที่มีความเป็นเหตุเป็นผล (Rational Political Actor) ว่าหมายถึง การที่รัฐนั้น ๆ ตระหนักดีถึงการสรรหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่ตัวเองต้องเลือกใช้เพื่อให้บรรลุในวัตถุประสงค์ของรัฐตนเอง โดยนำเอาปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวกับบรรยากาศในภาพรวมของระบบการเมืองระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่าง ๆ ที่รัฐตนเองมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นปัจจัยในการพิจารณาเลือกใช้ยุทธศาสตร์ด้วย แต่กระนั้นการกระทำของรัฐจะตั้งอยู่บนหลักของความเป็นเหตุเป็นผลได้เสมอไปหรือไม่นั้นก็ยังเป็นที่ยกเถียงกันในแวดวงนักทฤษฎีสายสังคมนิยม ในเรื่องนี้ Kenneth Waltz (1979, p 118) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยมไม่ได้ตั้งอยู่บนสมมติฐานเรื่องความเป็นเหตุเป็นผลของรัฐทุกรัฐเสมอไป ตัวทฤษฎีนั้นพูดแค่เพียงว่า ถ้ามีรัฐหนึ่งมีการวางยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดในภายหลังทำให้รัฐนั้น ๆ มีสถานะที่เหนือกว่ารัฐอื่นได้ รัฐอื่น ๆ จะมีทางเลือกเพียงแค่ 2 ทาง นั่นคือ พยายามเลียนแบบพฤติกรรมของรัฐนั้น ๆ เพื่อให้ตัวเองมีสถานะที่สูงขึ้น หรือเลือกที่อยู่เฉย ๆ และปล่อยให้รัฐตนเองมีสถานะที่ด้อยลงไปกว่าเดิม

ทฤษฎีสายสังคมนิยมถือเป็นหนึ่งในแนวคิดทฤษฎีทางการเมืองที่พยายามหาเหตุผลในการอธิบายพฤติกรรมของรัฐทั้งในช่วงเวลาปกติและในช่วงเวลาที่รัฐเข้าสู่สงคราม โดยทฤษฎีสายสังคมนิยมมักจะวิเคราะห์พฤติกรรมของรัฐ โดยประการแรก คือ ใช้การอิงพฤติกรรมของมนุษย์เรื่องการใช้หลักเหตุและผล และประการที่สอง คือ การอิงสมมติฐานเรื่องโครงสร้างของระบบการเมืองระหว่างประเทศที่สร้างขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกันในระบบ แต่สิ่งที่ทำให้นักทฤษฎีสายสังคมนิยมถูกวิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้างมาก คือ ทฤษฎีสายสังคมนิยมนั้นไม่สามารถระบุเป็นตัวเลขที่แน่ชัดเกี่ยวกับระดับที่รัฐจะรู้สึกปลอดภัย หรือเป็นลายลักษณ์อักษรที่มีรายละเอียดที่แน่ชัดเกี่ยวกับระบบโครงสร้างของการเมืองระหว่างประเทศที่นอกเหนือจากการเขียนสมมติฐานว่า ระบบระหว่างประเทศเกิดมาจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในระบบ นอกจากนี้แล้ว นักทฤษฎีสายสังคมนิยมยังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นพวกที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม กล่าวคือ นักทฤษฎีสายสังคมนิยมมักจะตั้งสมมติฐานเรื่องระดับความปลอดภัยของรัฐ บนปัจจัยเรื่องระดับความสามารถของกองทัพและปริมาณของอาวุธที่รัฐต้องมี (Barkin, 2003, pp. 329-330) ตัวอย่างเช่น John Mearsheimer (1995, p. 91) ก็ได้เขียนไว้ในงานเขียนที่มีชื่อว่า A Realist Reply ที่ตีพิมพ์ในวารสาร International Security เมื่อปี 1995 ว่า การแข่งขันระหว่างรัฐทำให้รัฐต้องแสวงหาอำนาจ และเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐจำเป็นต้องสะสมอาวุธของตนเองเอาไว้ ดังนั้น โครงสร้างของการเมืองระหว่างประเทศเป็นโครงสร้างที่สร้างบนพื้นฐานของวัตถุ ซึ่งก็คือ อาวุธและกองกำลังทางทหารนั่นเอง

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายความรู้ (Constructivism)

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยมที่มักจะเน้นย้ำเรื่องของวัตถุนิยมนั้น จึงเป็นที่มาของการเกิดทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายใหม่ที่ชื่อ ทฤษฎีความรู้ (Constructivism) ทั้งนี้ นักทฤษฎีในสายทฤษฎีความรู้ได้กล่าวอ้างว่า การที่รัฐแต่ละรัฐในระบบระหว่างประเทศมีความแตกต่างกันนั้น มาจากปัจจัยเรื่องภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่แต่ละประเทศนั้น ไม่ใช่แค่จากปัจจัยเรื่องระดับความแตกต่างของวัตถุด้านอาวุธและความสามารถทางกองทัพที่แต่ละรัฐมีเพียงอย่างเดียว ดังนั้นพฤติกรรมของรัฐแต่ละรัฐที่มีความแตกต่างกันนั้นจึงมาจากเอกลักษณ์เฉพาะตัวของรัฐ (Issue of Identity Information) ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของรัฐนั้น ๆ (Jepperson, Wendt & Katzenstein, 1996, pp. 46-47) ดังนั้นแล้ว การที่รัฐ ๆ หนึ่งจะมองรัฐอีกรัฐหนึ่งว่ามีสถานะเป็นมิตรหรือเป็นศัตรู จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับมุมมองเรื่องอำนาจและขีดความสามารถทางกองทัพเพียงอย่างเดียว ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐนั้นสร้างขึ้นมาจากทัศนคติส่วนตัวที่มาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของรัฐนั้น ๆ (Wendt, 1992, p. 397) นักทฤษฎีในสายทฤษฎีความรู้มักจะตั้งสมมติฐานเรื่องพฤติกรรมของรัฐว่า พฤติกรรมใด ๆ ก็ตามที่รัฐได้แสดงออกมานั้นเป็นผลมาจากแนวทางปฏิบัติในสังคมและอัตลักษณ์เฉพาะของรัฐนั้น ๆ (Social Practices and States' Identity) และการที่รัฐที่มีอัตลักษณ์ที่ต่างกันมาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันก็จะส่งผลให้เกิดโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศขึ้น ดังนั้นในนักทฤษฎีในสายทฤษฎีความรู้จะให้ความสำคัญกับผู้คนและสังคมเป็นสำคัญ โดยสมมติฐานส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ทำให้เกิดสังคม โดยสังคมและมนุษย์ คือ สิ่งที่มีความสัมพันธ์และสร้างกันและกันขึ้นมา (Dunne, 1995, p. 371; Onuf, 1989, p. 36)

แม้ทฤษฎีความรู้จะวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีสายสังคมนิยมว่า สมมติฐานของทฤษฎีสายสังคมนิยมนั้นไม่เพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์พฤติกรรมของหลักจากการที่ทฤษฎีสายสังคมนิยมให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมเพียงอย่างเดียว แต่อาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีความรู้ที่เป็นทฤษฎีที่ออกมาในยุคหลังนั้นก็ไม่ได้ปฏิเสธชุดความคิดของทฤษฎีสายสังคมนิยมไปหมดเสียทีเดียว ทฤษฎีความรู้นั้นยังคงยึดในชุดความคิดของทฤษฎีสายสังคมนิยมในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (State) อนาธิปไตย (Anarchy) การแข่งขัน (Competition) และสงคราม (War) ว่ามีอยู่จริง เพียงแต่นักทฤษฎีความรู้ให้คำอธิบายในเรื่องความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยสมมติฐานที่แตกต่างกันออกไป ประเด็นแรก คือ เรื่องของคำว่า รัฐ นักทฤษฎีสายความรู้ให้การยอมรับในประเด็นเรื่องการมีอยู่ของรัฐ และรัฐมีตัวตนและดำรงอยู่แบบเป็นอิสระภายใต้ระบบที่เป็นอนาธิปไตยที่ไม่มีอะไรมาอยู่เหนือหรือสูงกว่ารัฐ ในแบบเดียวกับแนวคิดที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมมี แต่ประการที่สอง คือ การตีความเรื่องคำว่าอนาธิปไตยนั้น นักทฤษฎีสายความรู้ให้คำจำกัดความคำว่า อนาธิปไตย ว่าอนาธิปไตยนั้นเกิดจากมุมมองและการตีความที่แต่ละรัฐมีต่อระบบระหว่างประเทศที่ตนเองอยู่ อนาธิปไตยในทัศนคติของนักทฤษฎีความรู้จึงมีหลากหลายความหมายขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละรัฐ ซึ่งเป็นผลมาจากเอกลักษณ์เฉพาะตัวของรัฐที่รัฐได้สร้างขึ้นมาจากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ตนเองมี ดังนั้น อัตลักษณ์ทางสังคมที่แต่ละรัฐมีจะส่งผลต่อพฤติกรรมของรัฐนั้น ๆ และจะส่งผลต่อทัศนคติของรัฐที่มีต่อรัฐอื่น ซึ่งจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่แต่ละรัฐมีต่อกันในระบบระหว่างประเทศอีก ทอดนิง (Hopf, 1998, pp. 175-176)

นักทฤษฎีสายความรู้ Alexander Wendt (1992, pp. 397-399) ได้เขียนในบทความชื่อ Anarchy is What States Make It: the Social construction of Power Politics ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ International Organization ในปี 1992 ว่า อัตลักษณ์ของรัฐแต่ละรัฐ คือ ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดความต้องการของรัฐนั้น ๆ ระบบการเมืองระหว่างประเทศที่รัฐอาศัยอยู่นั้นถูกสร้างขึ้นมาจากการทำงานที่รัฐต่าง ๆ ทำการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น คำว่า อนาธิปไตย คือ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาซึ่งเป็นระบบที่ประกอบด้วยอัตลักษณ์และความต้องการของรัฐเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ อนาธิปไตยในทัศนคติของนักทฤษฎีสายความรู้จะเป็นระบบที่ไม่ตายตัว เนื่องจากรัฐต่าง ๆ ที่มาปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันนั้นมีอัตลักษณ์และมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และรัฐเองก็อาจจะติดต่อกันมากหรือน้อย หรือไม่ติดต่อกันเลยก็ได้ขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์และความสนใจของรัฐในช่วงเวลานั้น ๆ (Copeland, 2000, p. 188) การที่รัฐทำการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจะทำให้รัฐต่าง ๆ มีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องเดียวกัน และการเห็นพ้องต้องกันนี้จะนำไปสู่การสร้างระบบการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นระบบซึ่งจะไม่อยู่นอกเหนือบรรทัดฐานและวาทะกรรมที่รัฐต่าง ๆ ยึดถือในการสร้างอัตลักษณ์และความสนใจของรัฐตนเอง (Barkin, 2010, pp. 27-28) เพราะฉะนั้นแล้ว ในอีกแง่มุมหนึ่งนั้น อัตลักษณ์และความสนใจของรัฐแต่ละรัฐ ก็คือ ผลผลิตของการที่รัฐต่าง ๆ ทำการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนั่นเอง (Atkinson, 2006, p. 511)

กล่าวโดยสรุป คือ นักทฤษฎีสายความรู้นี้จะให้ความสำคัญกับแนวคิดสำคัญ 3 เรื่องซึ่งประกอบด้วย ประการแรก คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล ประการที่สอง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ส่วนบุคคลกับความใจส่วนบุคคล และประการสุดท้าย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลกับการโครงสร้างของระบบ และแนวคิด 3 ข้อนี้นำไปสู่การตั้งสมมติฐานใหม่ที่ว่าด้วยเรื่องทัศนคติของรัฐ (Actor's Perception) ซึ่งเป็นผลผลิตมาจากความสนใจส่วนตัวที่แต่ละรัฐมี ซึ่งทัศนคติของรัฐตัวนี้ คือ สิ่งที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับโครงสร้างระบบการเมืองระหว่างประเทศ แนวคิดของนักทฤษฎีสายความรู้นี้ทำทลายความคิดแบบสมัยเก่าของนักทฤษฎีสายสังคมนิยมที่ยึดมั่นอยู่กับการให้ความสำคัญเรื่องวัตถุนิยมเพียงอย่างเดียว เพราะนักทฤษฎีสายความรู้นี้ได้สร้างสมมติฐานขึ้นมาใหม่ว่า ปัจจัยเรื่องวัตถุ (Material Capabilities) ที่รัฐต่าง ๆ มีนั้นไม่จำเป็นต้องมองผ่านแนวคิดที่ว่า วัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ คือ สิ่งจำเป็นที่รัฐต้องมี แต่สามารถใช้ปัจจัยเรื่องของสังคมเข้ามาช่วยทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ผลักดันให้รัฐต่าง ๆ ต้องเสาะแสวงหาเพื่อครอบครองวัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ได้เช่นกัน (Checkel, 1998, pp. 325-326)

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์และความสนใจของรัฐ (Identity-interest Relationship) ที่ตัวที่กำหนดพฤติกรรมของรัฐนั้น ๆ และการที่รัฐแต่ละรัฐมีปฏิสัมพันธ์กันไม่ว่าจะอยู่ในฐานะมิตรหรือศัตรูก็ตาม ปฏิสัมพันธ์นี้ คือปัจจัยหลักที่จะสร้างความรู้สึกรังเกียจคุกคาม (Threat Perception) ให้กับรัฐนั้น ๆ นักทฤษฎีสายความรู้ Alexander Wendt (1995, pp. 71-81) ได้อธิบายไว้ในบทความชื่อ Constructing International Politics ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ International Security ในปี 1995 ว่า เมื่อใดก็ตามที่รัฐมีปฏิสัมพันธ์กัน รัฐจะมีการแบ่งปันความรู้ (Shared Knowledge) ระหว่างกัน ซึ่งปัจจัยเรื่องการแบ่งปันความรู้ระหว่างกันนี้เอง คือ สิ่งที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องวัตถุและโครงสร้างทางสังคม และในขณะเดียวกัน การแบ่งปันความรู้ระหว่างกันนี้เองจะ

เป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องวัตถุและการกระทำของรัฐให้เห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นักทฤษฎีสายความรู้ันไม่ได้ปฏิเสธสมมติฐานของนักทฤษฎีสายสังคมนิยมที่กล่าวว่า ความกลัวและรู้สึกไม่ปลอดภัยเป็นตัวผลักดันให้รัฐต้องแสวงหาอาวุธและเสริมสมรรถนะของกองทัพเพื่อป้องกันตัวเอง หากแต่นักทฤษฎีสายความรู้ันได้กล่าวต่อว่า ภัยคุกคาม (Threat) และการป้องกันตัวของรัฐ (Defence) นั้นสองสิ่งนี้คือสิ่งที่เกิดมาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้นแล้ว อาวุธต่าง ๆ ที่กองทัพแสวงหาหรือปัจจัยทางวัตถุ (Material Capabilities) จึงมีคุณค่ามากกว่าการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการสร้างความปลอดภัยของชาติเพียงอย่างเดียว นักทฤษฎีสายความรู้ันมองว่า อาวุธของรัฐมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์จากการพิจารณาผ่านปัจจัยเรื่องโครงสร้างทางสังคม การที่รัฐ ๆ หนึ่งมีอาวุธยุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยในปริมาณที่มาก นอกจากจะช่วยให้รัฐนั้น ๆ รู้สึกปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหารจากรัฐอื่น ๆ แล้ว ยังจะเพิ่มความสามารถให้กับรัฐนั้น ๆ ในการบีบบังคับให้ชาติอื่น ๆ ทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการได้ (Eyre & Suchman, 1996, pp. 86-87)

เมื่อพิจารณาทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศผ่านมุมมองของนักทฤษฎีสายสังคมนิยมและสายความรู้ันแล้ว สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ความปลอดภัยของรัฐนั้นหมายถึง สภาพหรือสถานการณ์ที่รัฐนั้น ๆ กำลังเผชิญอยู่ ในที่นี้ หมายถึง การที่รัฐต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และจากการปฏิสัมพันธ์นี้ทำให้รัฐหนึ่งต้องเผชิญหน้ากับเงื่อนไขเรื่องความปลอดภัย ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายหรือพฤติกรรมของรัฐอีกรัฐที่ได้ไปปฏิสัมพันธ์ด้วย

ประการที่สอง ระบบระหว่างประเทศเป็นระบบอนาธิปไตย ซึ่งระบบที่ไม่มีอะไรอยู่เหนือรัฐนี้จะบีบให้รัฐต้องเสนอหาวิธีการที่จะสร้างความปลอดภัยให้กับตนเองด้วยตนเอง

ประการที่สาม รัฐและระบบระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การที่รัฐมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจะช่วยสร้างระบบระหว่างประเทศขึ้นมา แต่ในขณะเดียวกันระบบระหว่างประเทศก็เป็นตัวสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของรัฐต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบนั้น ๆ พฤติกรรมของรัฐและการมองเห็นภัยคุกคามของรัฐมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่รัฐนั้น ๆ มีจากการดำรงอยู่และเป็นส่วนหนึ่งในระบบระหว่างประเทศ

ประการที่สี่ นักทฤษฎีสายสังคมนิยมและสายความรู้ันทั้งสองสายได้ตั้งสมมติฐานที่มีใจความคล้ายคลึงกันว่า ความปลอดภัยของรัฐ คือ สิ่งที่รัฐทุกรัฐให้ความสำคัญที่สุด แต่ในรายละเอียดนั้นของการให้ได้มาซึ่งความปลอดภัยของรัฐนั้น ทั้งคู่มีความเห็นที่แตกต่างกันเล็กน้อย ในขณะที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมมองว่า อนาธิปไตยผลักดันให้แข่งขันกันเพื่อการสร้างสมดุลทางอำนาจ (Balance of Power) ที่จะทำให้รัฐที่อยู่ในระบบเกิดความรู้สึกปลอดภัย นักทฤษฎีสายความรู้ันได้กล่าวว่ อัตลักษณ์แห่งรัฐและความสนใจที่แต่ละรัฐมี คือ สิ่งที่เป็นตัวกำหนดให้รัฐแต่ละรัฐเลือกจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในรูปแบบใด

โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็นและการใช้การป้องปรามแบบเป็นเหตุเป็นผล (Rational Deterrence)

อาวุธนิวเคลียร์แม้จะถูกใช้เพียงครั้งแรกและครั้งเดียวเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่การถือกำเนิดของอาวุธนิวเคลียร์สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับรูปแบบของสงครามและโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศ โลกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากจะได้ก้าวเข้าสู่ยุคของสงครามเย็นแล้วยังได้ก้าวเข้าสู่ “ยุคนิวเคลียร์” ซึ่งเป็นยุคที่ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงมองว่า การศึกษาเรื่องความแข็งแกร่งของรัฐและการใช้ความรุนแรงระหว่างรัฐ จำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องของการป้องปราม (Deterrence) การจัดการวิกฤต (Crisis Management) และการแสวงหาผลประโยชน์จากความเสี่ยง (Manipulation of Risk) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (Bull, 1968, pp. 593-594) ในที่นี้หมายถึงว่า การใช้ความรุนแรงระหว่างรัฐมีมิติมากกว่าการจะพิจารณาเพียงแค่รัฐใช้ความรุนแรงระหว่างกันเพื่อเอาชนะกัน ในสงคราม การเพิ่มปัจจัยในการวิเคราะห์เรื่องการใช้ความรุนแรงระหว่างรัฐทำให้เกิดสมมติฐานใหม่ขึ้นมาในความคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง นั่นคือ การมองว่ารัฐ ๆ หนึ่ง นอกจากจะมีความสามารถในการก่อความรุนแรงเพื่อเอาชนะอีกรัฐหนึ่งแล้ว ยังสามารถใช้ความสามารถทางกองทัพหรือปัจจัยทางวัตถุอื่น ๆ เพื่อทำการป้องปรามการโจมตีจากรัฐอื่นได้

การใช้ปัจจัยทางวัตถุเพื่อป้องปรามการโจมตีจากรัฐอื่นนั้นแม้จะเป็นสิ่งที่รัฐ ๆ หนึ่งพึงกระทำได้ แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงได้ตั้งคำถามต่อสมมติฐานใหม่นี้ต่อว่า รัฐ ๆ หนึ่งควรจะมีกำลังทางด้านปัจจัยทางวัตถุเท่าใดถึงจะเพียงพอต่อการป้องปรามการโจมตีจากรัฐอื่น ทั้งนี้หากนำเอาสมมติฐานของนักทฤษฎีฝ่ายสังคมนิยมเข้ามาร่วมทำการวิเคราะห์ก็จะพบว่า ระบบระหว่างประเทศเป็นระบบแบบอนาธิปไตย เป็นระบบที่ต่างฝ่ายต่างต้องพึ่งพาตนเอง และระบบแบบนี้จะสร้างความรู้สึกหวาดระแวงให้กับรัฐในระบบอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น สิ่งที่รัฐจะสามารถทำได้เพื่อจะให้ตนเองอยู่รอด ก็คือ การเร่งเสริมปัจจัยทางวัตถุให้แก่ตนเองอยู่ตลอดเวลาจนกว่ารัฐนั้น ๆ จะรู้สึกว่าการครอบครองปัจจัยทางวัตถุนั้นมีเพียงพอแล้วที่จะทำให้รัฐของตนอยู่อย่างปลอดภัย จากสมมติฐานนี้จึงนำไปสู่การตั้งสมมติฐานของผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงเรื่องการใช้การป้องปรามแบบเป็นเหตุเป็นผล (Rational Deterrence) โดยสมมติฐานนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมของรัฐตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล ทั้งนี้เป็นเพราะผู้นำของรัฐนั้น ๆ มักจะคิดคำนวณถึงผลได้ผลเสียมาแล้วก่อนที่จะตัดสินใจกระทำการใด ๆ ดังนั้น พฤติกรรมของรัฐในเรื่องของความรุนแรงจึงไม่ได้มีเพียงแต่ความต้องการที่จะอยู่รอดในระบบระหว่างประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงการใช้การคำนวณอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ถึงผลได้ผลเสียหากได้กระทำการใดการหนึ่งลงไป

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงได้เขียนอธิบายไว้ในหลักทฤษฎีเรื่องการใช้การป้องปรามแบบเป็นเหตุเป็นผลของรัฐ คือ ช่องว่างระหว่างพฤติกรรมที่รัฐ ๆ หนึ่งได้เลือกที่จะประพฤติกับมุมมองของรัฐอีกรัฐหนึ่งที่มีมองพฤติกรรมของรัฐนั้น ๆ (State's Choice and Another State's Perception) ในที่นี้ ยกตัวอย่างเช่น หากรัฐ A เลือกที่จะเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะของกองทัพของตนเองผ่านการคำนวณด้วยเหตุผลแล้วว่า การกระทำเช่นนี้จะช่วยให้รัฐของตนรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น และช่วยป้องปรามการโจมตีจากรัฐอื่นในระบบได้มากขึ้น โดยที่การเลือกที่

จะกระทำการเช่นนี้ของรัฐ A นั้น รัฐ A ไม่ได้มีเจตนาที่จะโจมตีรัฐอื่นใดในระบบเลยแม้แต่น้อย แต่รัฐ B ซึ่งเป็นอีกรัฐในระบบจะมองเห็นเจตนาของรัฐ A หรือไม่ เพราะถ้ารัฐ B มองเห็นเจตนาดังกล่าว รัฐ B จะไม่เลือกเดินตามสิ่งที่รัฐ A กระทำ คือ การเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางทหาร แต่กระนั้นจากการที่ระบบระหว่างประเทศเป็นอนาธิปไตย ดังนั้น จึงไม่มีรัฐใดในระบบรู้สึกปลอดภัยได้ตลอดไป ปัจจัยเรื่องอนาธิปไตยจะเป็นตัวผลักดันให้รัฐ B เลือกเดินตามสิ่งที่รัฐ A กระทำในที่สุด และสิ่งนี้จะก่อให้เกิดความรู้สึก ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคง (Security Dilemma) นั่นเอง (Herz, 1950, p. 157)

ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคงจะเกิดขึ้นเมื่อรัฐเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่บีบให้รัฐนั้น ๆ ต้องเลือกวิธีปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของรัฐอีกรัฐหนึ่งในระบบ (Booth and Wheeler, 2008, pp. 4-5) ซึ่งก่อนที่รัฐจะเลือกใช้วิธีปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของรัฐอีกรัฐในระบบนั้น รัฐนั้น ๆ จะต้องทำการประเมินเจตนาของรัฐอีกรัฐก่อน ดังนั้น การเลือกใช้วิธีการป้องปรามอาจจะเป็นการกระทำที่มีเหตุผลเสมอไป ทั้งนี้คือ ตัวอย่างเช่น รัฐ A เห็นรัฐ B ทำการเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะของกองทัพของตนเอง รัฐ A มองเจตนาของรัฐ B ว่า รัฐ B ต้องการโจมตีรัฐอื่นในระบบ ซึ่งในที่นี่อาจจะเป็นอย่างนั้นได้ ดังนั้นรัฐ A จึงได้ตัดสินใจเลือกใช้วิธีการป้องปรามเพื่อที่จะป้องกันตนเองไม่ให้รัฐ B โจมตีตนเองด้วยการเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพด้วยเช่นกัน ซึ่งแท้จริงแล้วรัฐ B มีเจตนาเพียงแค่ต้องการเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพของตนเองเพียงเท่านั้น แต่กระนั้นหากรัฐ A เลือกการใช้วิธีป้องปรามเพื่อป้องกันการโจมตีจากรัฐ B ด้วยการเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพของตนเอง วิธีการนี้จะไม่ได้ผลหากรัฐ B มีเจตนาที่ก้าวร้าวและต้องการโจมตีรัฐ A มาตั้งแต่ต้นอยู่แล้ว ดังนั้น การที่การป้องปรามอย่างเป็นเหตุเป็นผลจะสำเร็จได้ รัฐนั้น ๆ จึงต้องตีความเจตนาของรัฐอื่นให้ได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้แล้ว การใช้วิธีการป้องปรามยังสามารถทำให้รัฐ ๆ หนึ่งมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐอีกรัฐหนึ่งได้ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงด้วยวิธีป้องปราม Thomas Schelling (1960, p. 13) ได้เขียนอธิบายไว้ว่า การเลือกใช้วิธีป้องปรามนั้น มีนัยยะอย่างที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งหมายความว่า การที่รัฐ ๆ หนึ่งส่งสาส์นไปยังรัฐอีกรัฐหนึ่งว่า พฤติกรรมหรือการตัดสินใจใด ๆ ก็ตามที่รัฐนั้น ๆ เลือกจะกระทำจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของรัฐอีกรัฐหนึ่งเช่นเดียวกัน และสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้วิธีการป้องปรามได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ คือ การที่รัฐต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกันในการกระบวนการใช้วิธีการป้องปรามมีความขัดแย้งในเรื่องเดียวกันและมีจุดมุ่งหมายของรัฐในเรื่องเดียวกัน

อาจกล่าวได้ว่า การป้องปรามนั้นหมายถึง การใช้วิธีอะไรก็ได้เพื่อเป็นการโน้มน้าวให้อีกฝ่ายละทิ้งหรือเลิกกระทำในสิ่งที่ตนเองตั้งใจที่จะกระทำในตอนแรก เพราะการป้องปรามนั้น คือ การใช้พฤติกรรมเพื่อบ่งชี้เป็นกลาง ๆ ว่า หากอีกฝ่ายยังยืนกรานที่จะกระทำในสิ่งที่ตนเองตั้งใจที่จะกระทำในตอนแรกก็จะเผชิญกับผลลัพธ์ในทางลบ (Knopf, 2009, p. 41) ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงด้วยวิธีป้องปราม Jeffery Knopf (2009, p. 41) ได้เขียนอธิบายเกี่ยวกับการใช้วิธีการป้องปรามเอาไว้ในบทความ The Fourth Wave in Deterrence Research ซึ่งตีพิมพ์ผ่านวารสารวิชาการ Contemporary Security Policy ในปี 2010 ว่า การป้องปราม คือ การใช้กำลังทางทหารหรือการข่มขู่เพื่อให้อีกฝ่ายเกิดความรู้สึกกลัวและความไม่แน่ใจจนถึงขั้นละทิ้งความตั้งใจที่จะกระทำการ

ใด ๆ ก็ตามที่ได้ตั้งใจไว้ในตอนแรก หรืออีกนัยยะหนึ่ง คือ เป็นการบอกฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามว่า หากยังตั้งต้นที่จะทำตามอย่างที่ตัวเองต้องการ ซึ่ง Jeffery Knopf ได้หมายถึง การที่รัฐ ๆ หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกการใช้วิธีเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพ หรือการเลือกที่จะเข้าสู่สงคราม ผลลัพธ์ของการเลือกไม่ว่าจะทางไหนก็จะไม่ได้ไม่คุ้มเสียนั่นเอง (Cost of Conflict is Greater than Any Potential Gain) (Knopf, 2010, pp. 1-33) ตั้งนั้นแล้ว การที่รัฐใช้วิธีการคำนวณเรื่องผลได้ผลเสียก่อนการตัดสินใจจะกระทำการใด ๆ นั้นหมายถึงว่า รัฐได้ผ่านกระบวนการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลก่อนการออกนโยบายและลงมือปฏิบัติกันเอง

ในทางกลับกัน หากรัฐมองเห็นว่า แม้วิธีการที่เลือกใช้ที่จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางลบจากการเผชิญหน้าหรือการก่อสงคราม แต่รัฐกลับยืนยันกรานที่จะยังใช้วิธีนี้ วิธีดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า วิธีนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดและผลลัพธ์ที่จะได้จากการเลือกใช้วิธีเผชิญหน้าหรือการก่อสงครามจะต้องมีแนวโน้มเอียงไปในทางที่ประสบความสำเร็จมากกว่าล้มเหลว (Morgan, 2003, pp. 44-46) ตั้งนั้นแล้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงด้วยวิธีป้องปรามจึงมักจะกล่าวว่า รัฐนั้นมีความเป็นเหตุเป็นผลมีการใช้การคิดคำนวณถึงผลได้ผลเสียก่อนการออกนโยบายหรือกระทำการใด ๆ ตั้งนั้น วิธีการเผชิญหน้าหรือการก่อสงครามจึงมักจะเป็นวิธีสุดท้ายที่รัฐจะเลือกใช้ หรือหากรัฐต้องใช้วิธีนี้จริง ๆ ผลลัพธ์ที่รัฐคาดหวังว่าจะได้รับนั้นจะต้องมากเกินกว่าสิ่งที่รัฐจะต้องเสียไปเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์นั้น ๆ (Costs Do Not Exceed the Expected Gains) (George & Smoke, 1974, pp. 72-8; Stein, 2009, pp. 61-62)

แต่กระนั้น หากตั้งสมมติฐานว่า ก่อนที่รัฐจะออกนโยบายหรือจะลงมือปฏิบัติการใด ๆ รัฐจะผ่านกระบวนการคิดคำนวณถึงผลได้ผลเสียอย่างเป็นเหตุเป็นผลแล้ว สิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงได้วิเคราะห์ต่อ คือ เรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเหตุเป็นผลของรัฐในช่วงเวลาที่ต้องการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามว่า รัฐนั้นจะยังคงกระบวนการคิดและการตัดสินใจบนหลักของความเป็นเหตุเป็นผลได้มากน้อยเพียงใด ภัยคุกคามนั้นมีผลกระทบต่องจิตใจมากกว่าทางกายภาพ เพราะการตัดสินใจใด ๆ ก็ตามเพื่อตอบโต้กับภัยคุกคามที่ได้เผชิญอยู่ คือ การเลือกวิธีปฏิบัติที่ฝ่ายตรงข้ามใช้จิตวิทยาเพื่อทำการบีบบังคับให้เลือกใช้วิธีนั้นนั่นเอง (Knopf, 2009, pp. 37-38) ตั้งนั้นแล้ว ในการอธิบายการเลือกใช้วิธีการป้องปรามของรัฐจำเป็นต้องใช้ปัจจัยเรื่องทัศนคติการมองเห็นภัยคุกคามที่รัฐมีและวิธีการที่รัฐนั้น ๆ มักจะใช้เพื่อจัดการกับภัยคุกคาม แต่อย่างไรก็ดี รัฐมักจะใช้กระบวนการคิดคำนวณที่เป็นเหตุเป็นผลอยู่เสมอ เพราะถ้าไม่คิดคำนวณถึงความเป็นเหตุเป็นผลของการเลือกวิธีปฏิบัติแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้จะส่อเค้าไปในทางลบมากกว่าทางบวก แต่กระนั้น Thomas Schelling (1960, p. 16) ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง ก็ได้กล่าวว่า ในขณะที่คำว่า ความเป็นเหตุเป็นผล (Rationality) นั้นหมายถึง การคิดคำนวณอย่างมีหลักการอย่างรอบคอบถึงผลลัพธ์ที่จะได้ ความไม่เป็นเหตุเป็นผล (Irrationality) นั้น สามารถหมายถึง ความผิดพลาดในการคาดคะเนถึงผลลัพธ์ที่จะได้ หรือ การได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือการขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน หรือ ความไม่เป็นเหตุเป็นผลนั้นอาจจะมาจากการที่ระบบนั้น ๆ ไม่มีเสถียรภาพมากเพียงพอได้ด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นแล้ว แม้ว่ารัฐมักจะเลือกใช้นโยบายหรือวิธีการปฏิบัติที่ผ่านการคิดคำนวณถึงผลลัพธ์มาเป็นอย่างดี แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ความไม่เป็นเหตุเป็นผลจะไม่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการคิดจนนำไปสู่การเกิดผลลัพธ์ในทางลบ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง Robert Jervis (1979, p. 299)

ได้เขียนไว้ในบทความชื่อ Deterrence Theory Revisited ในวารสารวิชาการ World Politics ที่ตีพิมพ์ในปี 1979 เกี่ยวกับเรื่องความไม่เป็นที่เหตุเป็นผลว่า แม้ว่ารัฐจะเลือกใช้นโยบายหรือวิธีการปฏิบัติบนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล (Rationality) แต่ไม่ได้หมายความว่า ความเป็นเหตุเป็นผลนั้นจะนำมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคงเสมอไป ทั้งนี้เนื่องมาจากว่า ในสถานการณ์ที่มีความกดดันและมีความตึงเครียดมาก รัฐเองอาจจะขาดความมีเหตุผลในกระบวนการคิดจนทำให้การคำนวณเรื่องผลได้ผลเสียมีความผิดพลาดไปได้

ในช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งหรือการเผชิญหน้าเกิดขึ้นนั้น สิ่งที่รัฐจะกระทำนั้น โดยมากแล้วรัฐจะเลือกหนทางปฏิบัติที่มีค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียน้อยที่สุด มีความเสี่ยงน้อยที่สุดแต่ให้ผลตอบแทนที่มากที่สุด เป็นที่แน่ชัดว่า รัฐแต่ละรัฐนั้นมีวิธีคิดเรื่องผลได้ผลเสียต่างกันและมีการเลือกวิธีที่จะจัดการต่อภัยคุกคามที่ต่างกันขึ้นอยู่กับระดับการมองเห็นภัยคุกคามที่ตนเองมี (Lebow & Stein, 1989, pp. 208-209) ยกตัวอย่างเช่น รัฐ A และรัฐ B เผชิญหน้ากับภัยคุกคามเหมือนกัน แต่ทั้งสองรัฐมองภัยคุกคามต่อการดำรงอยู่ของรัฐตนในระดับที่ต่างกัน จึงทำให้ทั้งสองรัฐตัดสินใจเลือกใช้วิธีที่จะจัดการกับภัยคุกคามต่างกัน ในขณะที่รัฐ A เลือกใช้วิธีที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด (Minimizing Losses) รัฐ B กลับให้ความสำคัญกับการทำให้รัฐตนเองได้รับผลประโยชน์แห่งรัฐที่ควรจะได้จากการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามดังกล่าวในระดับมากที่สุด

แม้ว่าผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงจะเน้นย้ำถึงการที่รัฐใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลในกระบวนการตัดสินใจ แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงได้มองย้อนกลับไปถึงสมมติฐานขั้นพื้นฐานในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและระบบอนาธิปไตย ระบบอนาธิปไตยจะผลักดันให้รัฐเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยและเกิดความหวาดระแวงรัฐอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้าง ดังนั้นแล้วหากรัฐ A ทำการเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพของตนเองก็จะทำให้รัฐอื่น ๆ ในระบบ เช่น รัฐ B ก็เกิดความวิตกกังวลและหวาดกลัวตามไปด้วย รัฐ B มีทางเลือกที่เป็นความท้าทายอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก คือ เลือกที่จะเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพ หรือประการที่สอง คือ เลือกที่จะสานสัมพันธ์กับรัฐ A อย่างฉันทมิตร เกี่ยวกับประเด็นนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงมักจะโน้มเอียงไปในทางที่เชื่อว่า รัฐ B จะเลือกอย่างแรกซึ่งก็คือ การเร่งเสริมปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพของตนเองมากกว่าการสานสัมพันธ์แบบฉันทมิตร ดังนั้นแล้ว เมื่อรัฐ B เสริมกำลังของกองทัพและเพิ่มการสรรหาปัจจัยทางวัตถุให้กับตนเองเพื่อให้มีปริมาณที่เทียบเท่าหรือมากกว่ารัฐ A ผลของการกระทำเช่นนี้จะนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า การเพิ่มขึ้นแบบเป็นขั้นเกลียว (Spiral Model) ซึ่งถือเป็นการกระทำที่เกิดจากการที่รัฐมองเห็นภัยคุกคามซึ่งกันและกันและมีการตอบสนองต่อภัยคุกคามนั้นซึ่งกันและกัน การที่รัฐมองเห็นภัยคุกคามที่ตรงกันนั้นเกิดมาจากความกลัวและความรู้สึกหวาดระแวงที่รัฐมีจากการอยู่ร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่เป็นอนาธิปไตยนั่นเอง (Jervis, 1976, pp. 58-113)

แนวความคิดเรื่องการป้องปรามนั้นได้กลายมาเป็นหนึ่งในทฤษฎีที่ใช้เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในช่วงเวลาที่รัฐต้องเผชิญกับภัยคุกคามและสงคราม แนวความคิดชุดนี้ถูกพัฒนาขึ้นมาในช่วงของสงครามเย็นเพื่อใช้อธิบายการเผชิญหน้ากันของมหาอำนาจที่ต่างฝ่ายต่างมีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครอง แต่กระนั้น การใช้กระบวนการความคิดเรื่องการป้องปรามเพื่ออธิบายการแสวงหาอาวุธนิวเคลียร์ของรัฐนั้นก็พบกับความท้าทาย เพราะเป็นที่แน่ชัดว่า การครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ของมหาอำนาจในยุคสงครามเย็นนั้นเป็นไปภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อการรุกราน

มากกว่าเพื่อการป้องกันตนเอง (Jervis, 2001, pp. 36-60) นอกจากนี้แล้ว อาวุธนิวเคลียร์ยังมีคุณสมบัติเรื่องความสามารถในการโจมตีครั้งที่ 2 (Second-strike Capabilities) ดังนั้น หากมีสงครามที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธนิวเคลียร์เกิดขึ้น วิธีการใช้การป้องปรามของรัฐจะเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นไปหลายเท่า ดังนั้น ในสถานการณ์ที่มีอาวุธนิวเคลียร์เข้ามาเกี่ยวข้องกับสิ่งที่รัฐ หนึ่งจะกระทำได้เพื่อเป็นการป้องกันภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นกับรัฐของตนเองได้ดีที่สุด คือ การเลือกที่จะเผชิญหน้ากับภัยคุกคามทางนิวเคลียร์ด้วยการพัฒนานิวเคลียร์นั่นเอง (Freedman, 1989, pp. 40-41)

อาวุธนิวเคลียร์นั้นนอกเหนือจากจะมีคุณสมบัติเรื่องความสามารถในการโจมตีครั้งที่ 2 แล้ว ยังมีคุณสมบัติในการทำสายล่อที่สูง จึงเป็นที่แน่ชัดว่าหากอาวุธนิวเคลียร์มีการใช้งานเกิดขึ้นแล้ว จะไม่มีฝ่ายใดได้รับชัยชนะจากสงครามนิวเคลียร์อย่างแน่นอน (Jervis, 1999, p. 89) ดังนั้นแล้ว หากรัฐใดก็ตามมีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครอง อาวุธนิวเคลียร์จะช่วยทำให้การป้องปรามมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากคุณสมบัติเรื่องความสามารถในการโจมตีครั้งที่ 2 จะช่วยเพิ่มคุณสมบัติของการป้องปรามให้มีคุณสมบัติในการลงโทษรัฐตรงข้ามที่มีเจตนาต้องการทำสงครามด้วยได้ นอกเหนือไปจากจะช่วยให้รัฐนั้น ๆ มีความสามารถในการป้องกันตนเองได้ (Waltz, 1981, pp. 3-5)

การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี 1991 ส่งผลต่อทฤษฎีแนวคิดและสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์ โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศที่ถูกเปลี่ยนไปเป็นแบบขั้วอำนาจเดียวทำให้นักทฤษฎีหลาย ๆ ท่านเกิดการตั้งคำถามว่า ขั้วอำนาจเดียวจะดำรงอยู่ได้นานมากน้อยเพียงใด นักทฤษฎีสายสังคมนิยมท่านแรก Kenneth Waltz (2000, pp. 27-32) ได้เขียนอธิบายเรื่องโครงสร้างของโลกแบบขั้วอำนาจเดียวไว้ในบทความเรื่อง Structural Realism after the Cold War ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ International Security ปี 2000 ว่า ระบบขั้วอำนาจเดียวเป็นระบบที่ไม่คงทนยาวนาน มหาอำนาจเดียวที่มีอยู่หนึ่งเดียวในระบบจะค่อย ๆ เสื่อมอำนาจลงไป ซึ่งมาจากสาเหตุสองประการ คือ ประการแรก มหาอำนาจเดียวนั้นมีภาระที่ต้องเข้าจัดการเพื่อสร้างเสถียรภาพและสันติภาพให้กับระบบการเมืองระหว่างประเทศที่มากเกินไปจนทำให้อำนาจที่มีอ่อนกำลังลง หรือประการที่สอง เป็นเพราะมีอำนาจใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นมาที่จะเข้ามาท้าทายและแทนที่มหาอำนาจเดียวนั้น ๆ

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศยุคหลังสงครามเย็นก็คือ สหรัฐอเมริกา คือ มหาอำนาจเดียวที่หลงเหลืออยู่ แต่กระนั้น อำนาจของสหรัฐอเมริกาก็ถูกท้าทายจากอำนาจอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศจีนหรือประเทศรัสเซีย สิ่งที่สังเกตได้ในยุคหลังสงครามเย็นในเรื่องของการเผชิญหน้าระหว่างรัฐ คือ รัฐมักจะไม่เลือกการสะสมอาวุธและการเสริมสมรรถนะของกองทัพแบบดั้งเดิมมากกว่าส่งเสริมการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ดังเช่นประเทศรัสเซียและจีนได้กระทำมาในยุคหลังสงครามเย็น ดังนั้นแล้ว ปัจจัยที่จะทำให้อำนาจของรัฐแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ในยุคหลังสงครามเย็นนั้น จึงมีมากกว่าปัจจัยเรื่องการมองเห็นภัยคุกคามของชาติและการให้ได้มาซึ่งเสถียรภาพของชาติตามอย่างในยุคสงครามเย็น ปัจจัยที่จะผลักดันให้รัฐแสวงหาอาวุธนิวเคลียร์มาไว้ในครอบครองนั้นจึงมีเรื่องของปัจจัยการเมืองภายใน (Domestic Politics Model) และปัจจัยเรื่องบรรทัดฐานทางสังคม (Norms Model) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย

เรื่องการเมืองภายในนั้น นักวิชาการด้านความมั่นคง Scott Sagan ได้เขียนอธิบายไว้ว่า อาวุธนิวเคลียร์จะกลายมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่จะมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองภายในและผลประโยชน์ของรัฐบาลภายในประเทศ ในขณะที่ปัจจัยเรื่องบรรทัดฐานทางสังคมนั้นหมายความถึงการครอบครองหรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์ของรัฐใดรัฐหนึ่งจะมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ที่มีนัยยะว่า รัฐนั้น ๆ มีความทันสมัย และในขณะเดียวกัน อาวุธนิวเคลียร์ยังเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของรัฐนั้น ๆ อีกด้วย (Sagan, 1996, p. 55)

นักวิชาการด้านความมั่นคงอีกท่าน คือ Paul Bracken (2012, pp. 106-108) ได้เขียนหนังสือเรื่อง *The Second Nuclear Age: Strategy, Danger, and the New Power Politics* ตีพิมพ์ในปี 2012 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ของรัฐในยุคหลังสงครามเย็น ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อคือ โครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไปได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการในการตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ของรัฐในยุคหลังสงครามเย็น รัฐไม่ได้มองแค่เพียงว่า การได้มาซึ่งอาวุธนิวเคลียร์นั้นคือส่วนหนึ่งของการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับชาติตนเองเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีความหมายอย่างอื่น คือ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของชาตินั้น ๆ (National Accomplishment)

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปก็คือ การป้องปรามมีส่วนสัมพันธ์กับการมองเห็นภัยคุกคามของรัฐและการคำนวณผลประโยชน์ของผู้นำของรัฐ ทั้งนี้หากตั้งสมมติฐานบนความคิดที่ว่า รัฐมีการคำนวณเรื่องผลประโยชน์ก่อนการตัดสินใจทำการใด ๆ ก็จะมีพบว่า การที่รัฐใดรัฐหนึ่งเลือกที่จะมีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองนั้นได้ผ่านการคิดคำนวณอย่างรอบคอบแล้ว เนื่องจากอาวุธนิวเคลียร์นั้นมีประสิทธิภาพมากกว่าอาวุธธรรมดาในราคาที่ถูกลงกว่า ในประเด็นนี้ Paul Bracken (2012, p. 119) ได้อธิบายไว้ว่า รัฐใหญ่ ๆ เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ถือเป็นรัฐนิวเคลียร์ยุคแรก (First Nuclear States) ซึ่งการจะได้มาซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองของรัฐนิวเคลียร์ยุคแรกนี้มีมูลค่าค่อนข้างสูง แต่รัฐในยุคหลังที่รับเอาความรู้และวิทยาการจากรัฐนิวเคลียร์ในยุคแรกมาเพื่อพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ให้เป็นของตนเองนั้นจะใช้งบประมาณของรัฐในจำนวนที่ถูกลง ดังนั้น หากตั้งสมมติฐานบนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลแล้วก็จะพบถึงความเป็นไปได้ที่รัฐจะเลือกการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองหากรัฐนั้น ๆ มีงบประมาณและมีทรัพยากรที่เพียงพอ และนอกจากนี้แล้วนั้น โครงสร้างทางการเมืองในยุคหลังสงครามเย็น จะทำให้การได้มาซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยเรื่องชาตินิยม การเมืองภายใน และอัตลักษณ์ของชาติ นอกเหนือไปจากปัจจัยเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของชาติเพียงประการเดียว

บทที่ 4

เกาหลีเหนือกับวิกฤตบนคาบสมุทร

ในสายตาของประชาคมโลก ประเทศเกาหลีเหนือเป็นประเทศที่ประหลาดในเชิงโครงสร้างทางสังคมและระบบการเมืองการปกครอง มีนโยบายต่างประเทศที่ก้าวร้าว มีพฤติกรรมที่ไม่ประพฤติตามข้อปฏิบัติและวิถีของประชาคมโลก การเกิดของวิกฤตนิวเคลียร์ทั้ง 2 ครั้ง รวมถึงภาวะตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2012 จนนักวิชาการบางท่านได้เรียนช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2012 ว่าคือ วิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 3 เมื่อพิจารณาถึงความวุ่นวายบนคาบสมุทรเกาหลีนั้นก็พบว่า ประเทศเกาหลีเหนือมีการเล็งเห็นภัยคุกคามที่ค่อนข้างสูง และจากหลักคิดทฤษฎีของสายสังคมนิยมที่ได้อธิบายไว้ว่า ระบบระหว่างประเทศที่เป็นอนาธิปไตยจะทำให้รัฐรู้สึกไม่มั่นคง แต่กระนั้นรัฐแต่ละรัฐจะมีระดับของความรู้สึกไม่มั่นคงและมีระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรัฐที่ถูกคุกคามทำการคาดเดาเจตนาของรัฐมาคุกคามตนเองไปในทิศทางใด และรัฐที่ถูกคุกคามรู้สึกถึงภัยคุกคามจากรัฐที่มาคุกคามตนเองมากน้อยเพียงใด ซึ่งปัจจัยสองปัจจัยนี้จะกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐนั้น ๆ เริ่มพิจารณาเรื่องความเป็นไปได้ในการเพิ่มงบประมาณทางทหารและขนาดกองกำลังทหารเพื่อให้สอดคล้องกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของตนเอง (Jervis, 1976, p. 58) แต่กระนั้น การเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐนั้นสามารถลดระดับลงได้ หากมีการใช้กระบวนการที่ทำให้รัฐที่ถูกคุกคามรู้สึกถึงความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งกระบวนการนี้อาจแบ่งแยกออกมาได้เป็น 2 แนวทาง อันดับแรก คือ รัฐที่ถูกคุกคามยกระดับความสามารถทางทหารของตนเองจนเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับรัฐที่มาคุกคามตน และอันดับที่สอง คือ รัฐที่ถูกคุกคามได้ผ่านกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องของความมั่นคง อาทิเช่น การเจรจา ซึ่งในรายละเอียดนั้นนักทฤษฎีสายสังคมนิยม Samuel Huntington (1958, pp. 41-86) ได้เขียนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเจรจาทางการทูตกับการสะสมอาวุธในบทความเรื่อง Arms Races: Prerequisites and Results ตีพิมพ์ในบทความ Public Policy ในปี 1958 มีรายละเอียดสำคัญว่าการเจรจา คือ หนึ่งในกลไกที่สามารถลดการแข่งขันการสะสมอาวุธของรัฐได้ เพราะการเจรจาจะช่วยลดระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐจนทำให้รัฐเกิดความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคง

จากการศึกษาปัญหาวิกฤตนิวเคลียร์ที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือผ่านการใช้ทฤษฎีสายสังคมนิยม สายความรู้ และแนวคิดเรื่องการป้องปรามแบบเป็นเหตุเป็นผลแล้วก็จะพบว่า ประเทศเกาหลีเหนือมีระดับการมองเห็นภัยคุกคามที่ค่อนข้างสูงและเป็นประเทศที่มีการใช้ยุทธศาสตร์การป้องปรามอยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่วิกฤตนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลีได้ถือกำเนิดขึ้นมาในปี 1993 เกาหลีเหนือได้เข้าสู่กระบวนการเจรจาทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี แต่การเจรจาไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ไม่สามารถลดระดับการมองเห็นภัยคุกคามของเกาหลีเหนือ จากการที่เกาหลีเหนือรู้สึกถึงความไม่มั่นคงปลอดภัยอยู่เสมอ จึงเป็นเหตุให้เกาหลีเหนืออยู่ในภาวะที่กระหายสงครามตลอดเวลา (Permanent Belligerence) ซึ่งสามารถดูได้จากนโยบายและพฤติกรรมของประเทศที่มักจะส่อเค้าไปในทางผลักดันการป้องปรามของประเทศอยู่ในระดับที่สูงอยู่ตลอดเวลา

เมื่อมองพฤติกรรมของประเทศเกาหลีเหนือผ่านการใช้ทฤษฎีต่าง ๆ แล้วนั้น สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญ ๆ ออกมาได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ประเด็นที่จะขาดไม่ได้ในการวิเคราะห์ปัญหาเรื่องความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือ คือ ลักษณะโครงสร้างภายในของประเทศเกาหลีเหนือ พฤติกรรมของเกาหลีเหนือนั้นได้แสดงให้เห็นมาตลอดว่า เป็นประเทศที่มีระดับการใช้การป้องปรามที่ค่อนข้างสูง และมีระดับความรู้สึกลัวหวาดระแวงที่สูงกว่าประเทศอื่น ๆ โดยทั่วไป จนทำให้เกาหลีเหนือทำการเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและเสริมสมรรถนะทางกองทัพ ซึ่งในขั้นนี้ได้หมายรวมถึงโครงการพัฒนานิวเคลียร์และซีปนาวุธของเกาหลีเหนือด้วย จากสมมติฐานของนักทฤษฎีสายความรู้ที่พูดถึงเรื่องการมองเห็นภัยคุกคาม (Threat Perception) และระดับความมั่นคงของรัฐว่ามีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของชาติและความสนใจของรัฐนั้น จึงทำให้ประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และโครงสร้างภายในทั้งหมดของเกาหลีเหนือ จึงมีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและนโยบายของประเทศในภาพรวมด้วยเช่นเดียวกัน

ประการที่สอง ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของระบบการเมืองระหว่างประเทศ สมมติฐานของนักทฤษฎีสายสังคมนิยม สายความรู้ และนักทฤษฎีแนวคิดเรื่องการป้องปรามที่ตั้งสมมติฐานเรื่องรัฐและระบบรัฐว่า รัฐอยู่ร่วมกันในระบบระหว่างประเทศเป็นอนาธิปไตย จึงทำให้รัฐต้องแข่งขันซึ่งกันและกันเพื่อเอาตัวรอด ดังนั้นแล้ว อนาธิปไตยจึงมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเรื่องนโยบายด้านความมั่นคงและระดับการมองเห็นภัยคุกคามของเกาหลีเหนือด้วยเช่นเดียวกัน

ประการที่สาม การป้องปรามมีส่วนสัมพันธ์กับระบบระหว่างประเทศที่เป็นอนาธิปไตย ระบบระหว่างประเทศที่ไม่มีสิ่งใดมาใช้อำนาจเหนือรัฐจะผลักดันให้รัฐต้องหาหนทางที่ทำให้ตัวเองอยู่รอดโดยไม่ถูกกลืนโดยรัฐอื่น และการป้องปรามก็ถือเป็นหนึ่งในกระบวนการป้องกันตนเองของรัฐ ดังนั้นแล้ว โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไปจากยุคสงครามเย็นมาเป็นยุคหลังสงครามเย็นจึงมีส่วนสัมพันธ์ต่อนโยบายป้องปรามของรัฐด้วยเช่นกัน

ประการที่สี่ ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคง (Security Dilemma) คือ สิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้เสมอเนื่องจากรัฐมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลในปริมาณที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการวิเคราะห์เจตนาของรัฐอื่น ดังนั้นแล้ว การแข่งขันกันของรัฐเพื่อสร้างมั่นคงทางการทหารให้กับตนเองด้วยการเพิ่มปัจจัยด้านวัตถุและการเสริมสมรรถนะกองทัพจึงก่อให้เกิด ภาวะการเพิ่มขึ้นแบบเป็นขั้นเกลียว (Spiral Model) ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ

เมื่อมองย้อนกลับไปเพื่อวิเคราะห์วิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 บนคาบสมุทรเกาหลี ก็พบว่า วิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 นี้ชี้ให้เห็นถึงภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคง (Security Dilemma) ที่เป็นผลมาจากการที่เกาหลีเหนือมีความรู้สึกหวาดระแวงรัฐอื่นและมีความรู้สึกที่รัฐตนเองกำลังเผชิญหน้ากับภัยคุกคามด้านความมั่นคง ซึ่งความรู้สึกหวาดระแวงและไม่มั่นคงปลอดภัยของเกาหลีเหนือนี้ไม่ได้รับการตอบสนองจากรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ของชาติเกาหลี ชาวเกาหลีมีความรู้สึกโหยหาอิสรภาพของตนเองและมีความหวังที่จะได้เอกราชแห่งชาติภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง แต่สถานการณ์กลับกลายเป็นว่าคาบสมุทรเกาหลีที่เคยเป็นดินแดนเดียวกันกลับถูกแยกออกมาเป็น 2 ประเทศที่ต่างเป็นอิสระต่อกันและ

มีโครงสร้างทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง สงครามเกาหลีจบลงในปี 1953 ด้วยการลงนามด้วย ข้อตกลงหยุดยิง (Korean Armistice Agreement) ซึ่งคำว่า Armistice นั้นตามคำจำกัดความนั้น หมายถึง ข้อตกลงทางการที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสงครามตกลงที่จะหยุดปฏิบัติการทางทหารอย่างถาวร (A Formal Agreement to Cease All Military Operations in a Conflict Permanently) แต่กระนั้นการหยุดการปฏิบัติการทางทหารไม่ได้มีนัยยะหมายถึงการจบลงของสงคราม สงครามจะจบลงได้ด้วยเงื่อนไขว่ามีการเกิดขึ้นของสันติภาพ และสันติภาพจะเกิดขึ้นได้เมื่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสงครามได้ผ่านกระบวนการเจรจาและลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้คำมั่นที่จะหยุดความขัดแย้งที่ทุกฝ่ายมีต่อกัน และที่สำคัญก็คือ สนธิสัญญาสันติภาพจะต้องผ่านการให้สัตยาบันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Lyons, 2016) ดังนั้นแล้ว ในทัศนคติของเกาหลีเหนือ การลงนามในข้อตกลงหยุดยิงในปี 1953 ถือเป็นเพียงแค่การพักรบในสงครามเกาหลีเท่านั้น และจนกว่าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ลงนามในสนธิสัญญาสงบศึกจึงถือว่าสถานการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีนั้นอยู่ในภาวะสงคราม จึงทำให้เกาหลีเหนือต้องเตรียมพร้อมรับมือการโจมตีด้วยการเพิ่มปัจจัยทางวัตถุและสมรรถนะทางกองทัพของตนเองอยู่ตลอดเวลา

แถลงการณ์อย่างเป็นทางการที่ออกโดยรัฐบาลเกาหลีเหนือผ่านสำนักข่าวประจำชาติที่ชื่อ Korean Central News Agency หรือ KCNA ดังเช่น ประกาศที่ออกโดยกระทรวงต่างประเทศเกาหลีเหนือในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2010 มีใจความสำคัญว่า สถานการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีว่าอยู่ในภาวะสงคราม และสิ่งที่เกาหลีเหนือต้องการ คือ การยุติสงครามเกาหลีที่ดำเนินมาอย่างเป็นเวลานานอย่างเป็นทางการ และเข้าสู่กระบวนการสร้างความสัมพันธ์แบบฉันท์มิตรกับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ (Korean Central News Agency, 2010) จากทัศนคติของเกาหลีเหนือที่มองว่า ประเทศตนเองยังอยู่ในภาวะของสงคราม จึงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติการมองเรื่องภัยคุกคามของประเทศเกาหลีเหนือ นายสตีเฟน บอสเวิร์ธ (Stephen Bosworth) อดีตผู้แทนสหรัฐอเมริกาที่รับผิดชอบเรื่องนโยบายเกาหลีเหนือได้กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้เกาหลีเหนือแสดงออกซึ่งความลังเลในการปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเองนั้นมาจาก ความเชื่อของเกาหลีเหนือที่ไม่มั่นใจถึงผลลัพธ์ที่จะได้จากการเจรจา การเจรจากรั้งแรกที่นำไปสู่การลงนามข้อตกลงเจนีวานั้น แม้เกาหลีเหนือจะได้ลงนามก็ตาม แต่เกาหลีเหนือเองมีทัศนคติที่เคลือบแคลงมาตลอดว่าการเจรจาจะทำให้เกาหลีสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนเองต้องการ นั่นคือ การสานสัมพันธ์ฉันท์มิตรกับสหรัฐอเมริกา จนพัฒนาไปสู่ระดับปกติ (Normalization of Relations) ในแบบเดียวกับที่ชาติอื่นมีความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่ (PBS, 2003) ความระแวงสงสัยนี้เองเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลของการเจรจากรั้งแรกล้มเหลวจนนำไปสู่การเกิดของวิกฤตนิวเคลียร์ในครั้งที่ 2 ในที่สุด

ประเด็นถัดมา ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับประเทศรอบข้างที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการแพร่กระจายนิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือและได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหา ดังกล่าว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การเจรจา 6 ฝ่ายที่จัดขึ้นเพื่อให้การเจรจาแบบพหุภาคีเป็นเวทีในการแก้ปัญหาวิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 2 ประเทศที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือ คือ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศรัสเซีย อาจกล่าวได้ว่า การที่ทั้งสี่ประเทศเข้าร่วมการเจรจา 6 ฝ่ายเป็นผลมาจากการที่สหรัฐอเมริกา โดยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู

บุช (George W. Bush) มีความเชื่อมั่นว่า ชาติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือควรให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการเจรจาแบบทวิภาคีเป็นรูปแบบการเจรจาที่ดีที่สุดที่จะแก้ปัญหาบนคาบสมุทรเกาหลีให้สำเร็จลุล่วงไปได้ (VOA News, 2009)

เมื่อการเจรจา 6 ฝ่ายถือกำเนิดได้ตามความต้องการของทุกฝ่ายที่ต้องเห็นสันติภาพและเสถียรภาพบนคาบสมุทรเกาหลีในปี 2003 แต่กระนั้นการประชุมแบบพหุภาคีในหลายต่อหลายครั้งนอกจากจะไม่สามารถลดภาวะความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีได้แล้ว ยังแทบไม่ส่งผลใด ๆ ต่อการทำให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการเจรจาแบบ 6 ฝ่าย และสถานการณ์ยังกลับกลายเป็นว่าประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมต่างฝ่ายต่างนำเอาสิ่งที่ตนเองต้องการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประชุม จึงทำให้วาระที่สำคัญที่สุดของการประชุม คือ การปลอดอาวุธนิวเคลียร์ประเทศเกาหลีเหนือถูกลดความสำคัญลงจนบางครั้งกลายเป็นวาระรองของการประชุมไป ยกตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมการเจรจา 6 ฝ่ายแรกเริ่มนั้นประเทศญี่ปุ่นไม่ได้มีความสนใจที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาเท่าใดนัก เนื่องจากญี่ปุ่นมองว่าตนเองไม่ใช่ผู้รับผิดชอบหลักในการแก้ปัญหาดังกล่าว แต่ท้ายที่สุดญี่ปุ่นก็ได้เข้าสู่การเจรจา 6 ฝ่ายตามอย่างที่สหรัฐอเมริกาต้องการ แม้ว่าในแง่มุมหนึ่งนั้นญี่ปุ่นจะประพฤติดัวเป็นพันธมิตรที่ดีที่คอยสนับสนุนนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธว่าปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือก็ถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่นด้วยเช่นกัน แม้ญี่ปุ่นจะอยู่ภายใต้การคุ้มครองทางความมั่นคงจากสหรัฐอเมริกา แต่การที่ประเทศญี่ปุ่นไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองเป็นของตนเองและปัญหานิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือก็เริ่มกลายมาเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่นมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามพัฒนาการความก้าวหน้าของโครงการพัฒนานิวเคลียร์และซีปนาวุธของเกาหลีเหนือ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มตระหนักว่าเกาหลีเหนือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ จากเหตุการณ์ที่เกาหลีเหนือได้ทำการยิงทดสอบซีปนาวุธโนดอง-1 (Nodong-1) เป็นครั้งแรกในปี 1993 และได้ตระหนักอย่างแท้จริงถึงภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือเมื่อเกาหลีเหนือทำการยิงซีปนาวุธแทโปดอง-1 (Taepodong-1) ในปี 1998 ซึ่งซีปนาวุธแทโปดอง-1 นี้ได้บินข้ามประเทศญี่ปุ่นและไปตกลงในมหาสมุทรแปซิฟิก

ประเด็นที่สองที่ทำให้ญี่ปุ่นตัดสินใจเข้าร่วมการเจรจา 6 ฝ่าย คือ ความกลัวโดยส่วนตัวของประเทศญี่ปุ่นที่ว่า หากญี่ปุ่นไม่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเจรจาระดับภูมิภาค ญี่ปุ่นอาจจะกลายมาเป็นประเทศส่วนเกินของภูมิภาคในภายภาคหน้าได้ และประเด็นที่สาม คือ ญี่ปุ่นมีข้อจำกัดในเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศตนเองผ่านการเพิ่มสมรรถนะทางทหาร จากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับสันติภาพที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกาภายหลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ระบุเอาไว้อย่างชัดเจน ห้ามไม่ให้ประเทศญี่ปุ่นใช้สิทธิของความเป็นรัฐในการประกาศทำสงครามกับชาติอื่นและข่มขู่หรือใช้กำลังทางทหารเพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในระดับระหว่างประเทศ (Japanese People forever renounce war as a sovereign right of the national and the threat or use of force as means of settling international disputes) (Prime Minister of Japan and His Cabinet, 1947) ดังนั้น การใช้วิธีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตนิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีจึงกลายเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยสร้างความมั่นคงแห่งชาติให้แก่ญี่ปุ่นได้ เมื่อญี่ปุ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาระดับพหุภาคี

ญี่ปุ่นก็เริ่มเห็นประโยชน์ที่จะได้จากการใช้เวทีการเจรจา 6 ฝ่าย เพื่อให้เป็นตัวช่วยผลักดันสิ่งๆ ที่ตนเองต้องการให้เป็นที่สนใจในระดับนานาชาติ และประเด็นที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญมาตลอด คือ ประเด็นเรื่องการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นของสายลับเกาหลีเหนือที่เกิดขึ้นในระหว่างช่วงทศวรรษที่ 1970-1980 ทั้งนี้ญี่ปุ่นเองพยายามทำการเจรจากับประเทศเกาหลีเหนือในระดับทวิภาคีมาหลายต่อหลายครั้ง แต่ก็ไม่พบกับความคืบหน้า ญี่ปุ่นเองจึงพยายามยกประเด็นเรื่องนี้เข้าไปเป็นหนึ่งในวาระการประชุมของการเจรจา 6 ฝ่ายทุกครั้ง โดยหวังให้เวทีในระดับพหุภาคีช่วยสร้างแรงกดดันให้กับเกาหลีเหนือ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในประเด็นดังกล่าว

หากพิจารณาในรายละเอียดของการเจรจา 6 ฝ่ายที่จัดขึ้นมาตั้งแต่ปี 2003-2008 แล้ว ก็อาจสรุปได้ว่า การที่ญี่ปุ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจา 6 ฝ่ายนั้นมีทั้งผลดีและผลเสียต่อการเจรจา ประการแรก หากพิจารณาตามสถานะแล้ว ประเทศญี่ปุ่นถือเป็นพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา โดยในความเป็นพันธมิตรระหว่างกันนั้น แม้ว่าญี่ปุ่นมักจะถูกตำหนิว่าไม่ได้ให้ความร่วมมือในฐานะพันธมิตรมากเท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากญี่ปุ่นมักจะเลือกที่จะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเงินแก่สหรัฐอเมริกามากกว่าการส่งกำลังทหารของตนเข้าช่วยสหรัฐอเมริกาในเวลาที่สหรัฐอเมริกาต้องการความช่วยเหลือ จึงทำให้สถานะทางพันธมิตรของญี่ปุ่นมีความไม่เท่าเทียมกับสหรัฐอเมริกา (Unequal Partner) และมักถูกเรียกว่าเป็นพันธมิตรที่ซื้อได้ด้วยเงิน (Solomon, 2018) แต่กระนั้น การที่ญี่ปุ่นพร้อมที่จะให้การสนับสนุนสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันเรื่องการเงินตามที่สหรัฐอเมริกาต้องการ ช่วยให้ข้อตกลงแลกเปลี่ยนที่สหรัฐอเมริกาทำกับประเทศเกาหลีเหนือในระดับทวิภาคี ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการของการเจรจา 6 ฝ่ายเป็นไปได้ง่ายและมีความราบรื่นมากขึ้น ปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้การเจรจา 6 ฝ่าย สามารถดำเนินมาได้ในระยะเวลาดังนั้นเป็นเพราะเกาหลีเหนือเชื่อมั่นในเรื่องข้อตกลงแลกเปลี่ยนที่ประเทศเกาหลีเหนือจะได้รับการเจรจา ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า ประเทศญี่ปุ่น คือ สมาชิกสำคัญที่อยู่เบื้องหลังที่ทำให้ข้อตกลงแลกเปลี่ยนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ แต่กระนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจา 6 ฝ่ายของญี่ปุ่นนั้นก็ได้สร้างความท้าทายให้กับเวทีการเจรจาเช่นเดียวกัน สหรัฐอเมริกาเองจำเป็นต้องรักษาสมดุลระหว่างการทำให้การเจรจา 6 ฝ่ายบรรลุวัตถุประสงค์ของการปลดอาวุธนิวเคลียร์ประเทศเกาหลีเหนือโดยสมบูรณ์แบบกับการรักษาน้ำใจของประเทศญี่ปุ่นเพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน (Okano-Heijmans, 2008) จึงเป็นผลทำให้ญี่ปุ่นสามารถนำประเด็นเรื่องการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวาระการประชุมในการเจรจา 6 ฝ่ายได้ ซึ่งประเด็นนี้ก็ไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการปลดอาวุธนิวเคลียร์ประเทศเกาหลีเหนือแต่อย่างใด

ประเทศถัดมา คือ ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของการเจรจา 6 ฝ่าย และเป็นอีกหนึ่งประเทศพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา ประเทศเกาหลีใต้ได้แสดงความสนใจที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจา 6 ฝ่ายนับตั้งแต่ต้น ทั้งนี้เนื่องจากการเจรจาแบบทวิภาคีนั้นถือเป็นหนึ่งยุทธวิธีในการสร้างสัมพันธ์กับประเทศเกาหลีเหนือ ซึ่งเมื่อก่อตั้งการเจรจา 6 ฝ่ายนั้นได้ตรงกับสมัยของประธานาธิบดีโรห์ มู ฮีเยน (Roh Moo Hyun) ผู้ซึ่งเชื่อมั่นว่าการเจรจาและการสร้างสัมพันธ์อันดีกับประเทศเกาหลีเหนือ นั้น คือ หนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศเกาหลีเหนือยอมรับและเข้าสู่กระบวนการปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเอง (Ministry of Unification, 2004) จากการที่นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลประธานาธิบดีโรห์ มู ฮีเยน (President Roh Moo Hyun) ให้ความสำคัญกับ

การเจรจาและการสร้างสัมพันธ์อันดีกับเกาหลีเหนือเป็นพิเศษ ทำให้เมื่อเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาแบบทวิภาคีแล้ว ประเทศเกาหลีใต้จึงได้กลายเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นมากที่สุดประเทศหนึ่ง และเมื่อใดก็ตามที่การเจรจา 6 ฝ่ายถึงคราวชะงักงัน ประเทศเกาหลีใต้สามารถใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเหนือ-ใต้ในการสานสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศเกาหลีเหนือ เพื่อให้ประเทศเกาหลีเหนือกลับเข้าสู่กระบวนการเจรจาแบบทวิภาคีได้ แต่กระนั้น เมื่อหมดวาระของประธานาธิบดีโรห์ มู เฮียนแล้ว ผู้นำของประเทศเกาหลีใต้คนถัดมา คือ ประธานาธิบดีลี เมียง บัก (President Lee Myung Bak) ซึ่งดำเนินนโยบายต่างประเทศเรื่องความสัมพันธ์เหนือ-ใต้ ในทางที่ตรงกันข้ามกับประธานาธิบดีโรห์ มู เฮียน ประธานาธิบดีลี เมียง บักไม่เชื่อในเรื่องของการเจรจา และมองว่านโยบายต่างประเทศเรื่องความสัมพันธ์เหนือ-ใต้ของประธานาธิบดีโรห์ มู เฮียนนั้นประสบความสำเร็จล้มเหลวและเป็นนโยบายที่เน้นการเอาอกเอาใจประเทศเกาหลีเหนือมากเกินไป ดังนั้นเมื่อความสัมพันธ์เหนือ-ใต้อยู่ในระดับที่ตึงเครียดก็ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศโดยรวมบนคาบสมุทรเกาหลี และยังส่งผลกระทบต่อตารางอยู่ของการเจรจา 6 ฝ่ายด้วยเช่นเดียวกัน (Park, 2010)

อีกหนึ่งประเทศสมาชิกที่ควรกล่าวถึง คือ ประเทศรัสเซีย ซึ่งถือเป็นประเทศสุดท้ายที่เข้าร่วมในการเจรจา 6 ฝ่าย อาจกล่าวได้ว่า ภายหลังจากที่ระบอบคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตได้ล่มสลายและสหภาพโซเวียตได้กลายมาเป็นประเทศรัสเซียแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและอิทธิพลที่ตนเองเคยมีต่อประเทศเกาหลีเหนือก็ลดน้อยถอยลงไป แม้กระทั่งในเชิงเศรษฐกิจเองก็ปรากฏว่า ตัวเลขการค้าการส่งออกระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนืออยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังเหตุการณ์ 9/11 (Nuclear Threat Initiative, 2003) เป็นที่แน่ชัดว่าในยุคหลังสงครามเย็นนั้น ประเทศเกาหลีเหนือมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างแนบชิดกับประเทศจีนมากกว่าประเทศรัสเซีย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยเรื่องการเมืองภายในจากการที่ทั้งสองประเทศมีระบอบการปกครองที่คล้ายคลึงกัน แต่อย่างไรก็ดี ปัญหานิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลีได้สร้างความวิตกกังวลให้กับประเทศรัสเซียพอสมควร ทั้งนี้ หากพิจารณาจากปัจจัยเรื่องภูมิศาสตร์ก็จะพบว่า ประเทศเกาหลีเหนือมีดินแดนส่วนหนึ่งในทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับประเทศรัสเซีย ปัจจัยในข้อนี้ได้สร้างความกังวลให้กับประเทศรัสเซีย เนื่องจากหากประชาคมโลกหรือสหรัฐอเมริกาเลือกใช้วิธีการเผชิญหน้าเพื่อเข้าแก้ปัญหานิวเคลียร์ที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือ ผลลัพธ์ที่จะตามมาคือ การหลั่งไหลเข้ามาในดินแดนรัสเซียของผู้พยพชาวเกาหลีเหนือ ซึ่งปัญหานี้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของดินแดนทางตะวันออกเฉียงไกลของประเทศรัสเซีย ดังนั้น ประเทศรัสเซียจึงมีความต้องการที่เหมือนประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค คือ ที่มีความต้องการให้ประเทศเกาหลีเหนือยกเลิกโครงการพัฒนา นิวเคลียร์ของตนเองโดยสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ดี นาย Kang M. Seoung ซึ่งเป็นนักวิชาการแห่งสถาบัน The U.S.-Korea Institute ของ School of Advanced International Studies แห่งมหาวิทยาลัย Johns Hopkins ได้เขียนบทความชื่อ Six-Party Talks: "The Other Fours" ในวารสาร SAI U.S.-Korea Yearbook 2006 ซึ่งเป็นวารสารวิชาการประจำปี 2006 ของสถาบันว่า รัสเซียสูญเสียอิทธิพลที่ตนเองเคยมีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังจากการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์สหภาพโซเวียต ดังนั้น เพื่อให้รัสเซียกลับมามีบทบาทและมีอิทธิพลในภูมิภาคได้อย่างที่เคยมีในยุคสงครามเย็น ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน (President Vladimir Putin) จึงต้องการใช้การเจรจา 6 ฝ่ายเป็นจุดเริ่มให้รัสเซียได้กลับเข้ามามีบทบาทในภูมิภาค โดยรัสเซียหวัง

ว่า การเข้าร่วมในการเจรจาระดับทวิภาคีในประเด็นที่เป็นปัญหาในระดับภูมิภาคจะทำให้รัสเซียสามารถขยายอิทธิพลของตนเองในภูมิภาคนี้จนสามารถเข้ามาแทนที่สหรัฐอเมริกาได้ในที่สุด (Kang, 2006, pp. 87-94) นอกจากนี้แล้ว ประธานาธิบดีปูตินยังหวังผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่ตนเองจะได้หากคาบสมุทรเกาหลีมีสันติภาพและเสถียรภาพ รัสเซียไม่ต้องการให้มีความขัดแย้งเกิดขึ้นบนคาบสมุทรเกาหลีโดยเฉพาะอย่างยิ่งสงครามนิวเคลียร์ รัสเซียจึงคัดค้านและไม่เห็นด้วยในการที่เกาหลีเหนือจะมีอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธพิสัยไกลไว้ในครอบครอง เพราะหากเกาหลีเหนือคงไว้ซึ่งการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธ จะทำให้ชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคเกิดการแข่งกันกันเพื่อสะสมอาวุธไว้ครอบครองจนนำไปสู่การขยายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มมากขึ้นในดินแดนแถบนี้

การเจรจา 6 ฝ่ายจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจากความร่วมมือจากสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้ว่าประเทศจีนจะรับรู้มาตลอดว่าตนเองไม่ใช่ประเทศหลักที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นบนคาบสมุทรเกาหลีได้ แต่กระนั้นประเทศจีนก็ถือเป็นประเทศที่มีความกระตือรือร้นมากที่สุดที่ต้องการเห็นการเกิดขึ้นของการเจรจา 6 ฝ่าย รัฐบาลจีนเองมีความเห็นพ้องต้องกันกับชาติอื่น ๆ ในประชาคมโลกที่ต้องการให้ประเทศเกาหลีเหนือปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเองและต้องการให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนปลอดอาวุธนิวเคลียร์ แต่อย่างไรก็ดี รัฐบาลจีนไม่ได้มองว่าโครงการพัฒนายุทธศาสตร์ของเกาหลีเหนือเป็นภัยคุกคามหลักที่คุกคามความมั่นคงของประเทศ สิ่งที่สร้างความวิตกกังวลให้กับประเทศจีนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเทศเกาหลีเหนือ คือ เรื่องความเป็นไปได้ที่ระบบคอมมิวนิสต์ของประเทศเกาหลีเหนือจะล่มสลาย ซึ่งหากเกิดขึ้นจริงจะทำให้ประเทศจีนต้องเผชิญหน้าและแบกรับผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือจำนวนมากที่จะทะลักเข้ามาในประเทศจีน หรือความเป็นไปได้ของการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างประเทศเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกาซึ่งหากเกิดขึ้นจริง จะทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถขยายอิทธิพลของตนเองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และจะเป็นเปิดโอกาสให้สหรัฐอเมริกาสามารถเคลื่อนกองทัพของตนเองบนคาบสมุทรเกาหลีจนเข้ามาประชิดพรมแดนของประเทศจีนได้ ดังนั้นแล้ว ในทัศนคติของรัฐบาลจีนนั้นมองว่าปัญหายุทธศาสตร์ของเกาหลีเหนือเป็นเพียงแค่ภัยคุกคามในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Threat) เท่านั้น (Park, 2005, p. 82) แต่กระนั้นการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ในของเกาหลีเหนือในปี 2006 ได้ท้าทายทัศนคติที่ประเทศจีนมีต่อเกาหลีเหนืออย่างสิ้นเชิง ประเทศจีนพยายามที่จะใช้วิธีการทูตในการโน้มน้าวให้เกาหลีเหนือปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเอง โดยจีนได้ใช้วิธีการทูตทั้งแบบทวิภาคีในการสานสัมพันธ์กับประเทศเกาหลีเหนือ และแบบพหุภาคีโดยการสนับสนุนให้เกาหลีเหนือเข้าร่วมในเวทีการเจรจา 6 ฝ่าย โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางคอยประสานงานให้การเจรจาระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือเกิดขึ้นควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการจัดการเจรจา 6 ฝ่าย แม้ประเทศจีนจะมีความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นหนึ่งในสมาชิกของการเจรจา 6 ฝ่าย ประเทศจีนเองก็มีความต้องการที่จะใช้เวทีการเจรจານี้เพื่อกันไม่ให้สหรัฐอเมริกามีบทบาทบนคาบสมุทรเกาหลีมากเกินไป และอาศัยเวทีการเจรจา 6 ฝ่ายนี้ในการขยายบทบาทและอิทธิพลของตนเองในภูมิภาคเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การก้าวขึ้นมาของจีน (The Rise of China) ที่รัฐบาลจีนได้ใช้มาตั้งแต่สงครามเย็นสิ้นสุดลง

เมื่อพิจารณาในเจตนาของประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมการเจรจา 6 ฝ่ายแล้วก็จะพบว่า แม้ประเทศสมาชิกจะเห็นพ้องตรงกันที่จะผลักดันให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนปลอดอาวุธนิวเคลียร์ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าประเทศสมาชิกแต่ละชาติต่างมีความต้องการที่เป็นของตนเองที่แอบแฝงอยู่เบื้องหลังการเข้าร่วมการเจรจาแบบทวิภาคี ประเด็นนี้ คือ ประเด็นที่สำคัญที่ทำให้การเจรจา 6 ฝ่ายขาดเสถียรภาพและความเป็นเอกภาพ เพราะเมื่อเวลาผ่านไปประเทศสมาชิกต่างให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตนเองต้องการมากกว่าการคำนึงถึงวัตถุประสงค์หลักของการเจรจา นอกจากนี้แล้ว การเจรจาแบบทวิภาคียังเผยให้เห็นถึงการแบ่งแยกระหว่างประเทศสมาชิกออกเป็น 3 ฝ่าย โดยฝ่ายแรก คือ ประเทศเกาหลีเหนือ ฝ่ายที่สอง คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศพันธมิตร ซึ่งประกอบด้วยประเทศญี่ปุ่นและประเทศเกาหลีใต้ และฝ่ายที่สาม คือ ประเทศจีนและประเทศรัสเซีย ซึ่งทั้งสองประเทศมักจะอยู่ตรงกลางระหว่างความขัดแย้งของสองฝ่ายแรก ความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกล้นเริ่มปรากฏให้เห็นตั้งแต่การจัดการเจรจา 6 ฝ่าย รอบที่สองเมื่อปี 2004 (Second Round of the Talks in 2004) เมื่อประเทศเกาหลีเหนือและประเทศสหรัฐอเมริกา มีความเห็นที่ไม่ลงรอยกันในเรื่องของโครงการปลอดอาวุธนิวเคลียร์ของประเทศเกาหลีเหนือ ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องการให้ประเทศเกาหลีปลอดอาวุธนิวเคลียร์แบบถาวรและสมบูรณ์ หรือที่เรียกว่า Complete Verifiable and Irreversible Dismantlement (CVID) ในทางกลับกัน ประเทศเกาหลีเหนือกลับมองว่า ประเทศตนเองนั้นมีสิทธิ์ที่จะคงไว้ซึ่งโครงการพัฒนานิวเคลียร์และโครงการพัฒนานิวเคลียร์จากแร่ยูเรเนียม หากโครงการดังกล่าวเป็นไปได้เพื่อให้ประเทศเกาหลีเหนือสามารถเข้าถึงการใช้พลังงานนิวเคลียร์ในทางสันติ ดังนั้นแล้ว คำว่าการปลอดอาวุธนิวเคลียร์ ในทัศนคติของประเทศเกาหลีเหนือ นั้นจึงหมายความว่า การยุติการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น (Korean Central News Agency, 2004)

ประเด็นถัดมาที่สำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้การเจรจาเพื่อแก้ปัญหานิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลี คือ ทัศนคติของเกาหลีเหนือที่มีต่อการเจรจา ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าประเทศเกาหลีเหนือเองเข้าสู่การเจรจาทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีในประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องโครงการพัฒนานิวเคลียร์ภายใต้ความต้องการหลัก คือ เข้าสู่กระบวนการเจรจากับสหรัฐอเมริกาถึงการยุติสงครามเกาหลี แก้ไขข้อตกลงหยุดยิง (Korean Armistice) เพื่อให้เกิดการลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพอย่างเป็นทางการ แต่กระนั้นการยุติโครงการพัฒนานิวเคลียร์แบบสมบูรณ์แบบตามอย่างที่สหรัฐอเมริกาต้องการนั้นมีประเด็นเรื่องสภาพแวดล้อมของการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งประเด็นนี้ส่งผลต่อระดับการมองเห็นภัยคุกคาม (Threat Perception) ของประเทศเกาหลีเหนือ เมื่อมองย้อนกลับไปเมื่อครั้งวิกฤตินิวเคลียร์ครั้งที่ 1 ก็พบว่าในช่วงทศวรรษที่ 1990 นั้น มีสงครามใหญ่ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 และสงครามนั้นก็คือ สงครามอ่าว (The Gulf War) ซึ่งเป็นสงครามที่ถือกำเนิดมาจากการที่ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน (President Saddam Hussein) ผู้นำของประเทศอิรักได้ออกคำสั่งยกทัพเข้าไปบุกคูเวตเพื่อยึดครองประเทศคูเวตในช่วงต้นเดือนสิงหาคม 1990 การบุกคูเวตของประเทศอิรักได้สร้างความตื่นตระหนกและความหวาดกลัวให้กับประเทศในตะวันออกกลาง จนทำให้ประเทศซาอุดีอาระเบียและประเทศอียิปต์ออกมาเรียกร้องให้ประเทศสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกต่าง ๆ เข้าแทรกแซงเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับทวีปตะวันออกกลาง เมื่อประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซนปฏิเสธมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่

เรียกร้องให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวตภายในกลางเดือนมกราคม 1991 กองกำลังนานาชาติที่นำโดยประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มการโจมตีที่เรียกว่า ปฏิบัติการพายุทะเลทราย (Operation Desert Storm) ในทันทีจนนำไปสู่สงครามอ่าว แต่กระนั้นสงครามก็จบลงอย่างรวดเร็วภายใน 42 วันนับจากวันที่สหรัฐอเมริกาเริ่มทำการโจมตีกองทัพของอิรัก โดยประธานาธิบดีจอร์จ เฮช ดับเบิลยู บุช (President George H. W. Bush) ประกาศหยุดการโจมตี (Ceasefire) ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 1991

แม้ว่าสงครามอ่าวจะเกิดขึ้นในทวีปตะวันออกกลาง แต่สงครามครั้งนี้ก็ได้สร้างความหวาดกลัวให้กับประเทศเกาหลี นาย Peter Hayes นักวิชาการแห่งมหาวิทยาลัย Sydney University และผู้อำนวยการสถาบันวิจัย Nautilus Institute for Security and Sustainability ซึ่งเป็นสถาบันที่ทำการวิจัยด้านความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ได้เขียนบทความเรื่อง North Korea's Negotiating Tactics and Nuclear Strategy ในรายงานฉบับพิเศษหัวข้อ DPRK Briefing Book: Negotiating Tactics and Nuclear Strategy ฉบับวันที่ 18 เมษายน 2003 มีใจความสำคัญว่าด้วยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมองเห็นภัยคุกคามของประเทศเกาหลีเหนือกับการเกิดขึ้นของสงครามอ่าว การบุกอิรักของสหรัฐอเมริกานั้นชี้ให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกานั้นสามารถใช้กำลังทางทหารเข้าโจมตีประเทศที่เป็นศัตรูกับสหรัฐอเมริกาได้ทุกเมื่อ ประเทศเกาหลีเหนือซึ่งถือเป็นหนึ่งในศัตรูของสหรัฐอเมริกาก็อาจประสบชะตากรรมเดียวกันกับที่อิรักเผชิญได้ หรือในระดับที่มีความรุนแรงน้อยกว่าการเผชิญหน้าทางทหารนั่นก็คือ การที่เกาหลีเหนือต้องเผชิญกับแรงกดดันทางการเมืองและทางทหารจากสหรัฐอเมริกาจนทำให้ประเทศเกาหลีต้องถึงคราวล่มสลายในที่สุด (Hayes, 2003) นอกจากนี้แล้ว เงื่อนไขของการลงนามเพื่อยุติสงครามอ่าวระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิรัก นอกเหนือจากการที่อิรักจะต้องให้การยอมรับในอธิปไตยของประเทศคูเวตแล้ว อิรักจำต้องยกเลิกการครอบครองอาวุธทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction) ที่ตนเองมีทั้งหมด ซึ่งหมายรวมถึง อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธชีวภาพ และอาวุธเคมี (Nuclear, Biological, and Chemical Weapons) และเพื่อให้อิรักเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ อิรักจะต้องอนุญาตให้เจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องด้านนิวเคลียร์เข้าไปทำการตรวจสอบโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของตนเองในประเทศ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับอิรักได้ก่อให้เกิดความกลัวกับผู้นำของประเทศเกาหลีเหนือว่า ตนเองจะประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับอิรัก ความกลัวดังกล่าวจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ผลักดันให้เกาหลีเหนือเล็งเห็นความจำเป็นที่ตนเองจะต้องมีอาวุธนิวเคลียร์ไว้ครอบครอง และยังเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกาหลีเหนือปฏิเสธการเข้ามาของเจ้าหน้าที่จากทบวงการปรมาณูระหว่างประเทศในการเข้ามาตรวจสอบโครงการพัฒนานิวเคลียร์ในประเทศจนนำไปสู่การเกิดของวิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 ในที่สุด

อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็นก็มีส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระดับการมองเห็นภัยคุกคามของประเทศเกาหลีเหนือ ตามที่นักทฤษฎีสายสังคมนิยมได้ให้คำจำกัดความเอาไว้ว่า โครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศในยุคสงครามเย็นค่อนข้างมีความมั่นคง เนื่องจากเป็นโครงสร้างที่กำหนดโดยมหาอำนาจเพียงสองขั้วที่ทั้งคู่มีพันธมิตรเป็นของตนเอง มีฐานกำลังที่เท่าเทียมกัน และแข่งขันกันเองในระดับที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้แล้วทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตยังใช้การคุ้มครองพันธมิตรของตนเองผ่านยุทธวิธีการใช้การป้องปรามแบบขยาย (Extended Deterrence) แต่สภาพดังกล่าวเปลี่ยนไปเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายลงและกลายมาเป็นประเทศรัสเซีย ทำให้ยุทธวิธีการป้องปรามแบบขยายที่เกาหลีเหนือเคยได้รับจาก

สหภาพโซเวียตก็สิ้นสุดลงไปเช่นเดียวกัน ในทัศนคติของเกาหลีเหนือนั้น การล่มสลายของสหภาพโซเวียต หมายถึง ชัยชนะของสหรัฐอเมริกาที่มีเหนือโลกคอมมิวนิสต์ และสหรัฐอเมริกานอกจากจะเป็นศัตรูที่สำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการรวมชาติเกาหลีแล้วยังถือเป็นภัยต่อการปกครองของระบอบคอมมิวนิสต์ของตนเองด้วย (Jeon, 2009, p. 183) เกาหลีเหนือต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวไร้พันธมิตรในยุคหลังสงครามเย็น ไม่สามารถพึ่งพาประเทศรัสเซียและประเทศจีนอย่างที่เคยเป็นได้ ประเทศจีนซึ่งเคยเป็นหนึ่งในพันธมิตรที่สำคัญของประเทศเกาหลีเหนือก็ได้มีการปรับตัวเพื่อให้เข้าโลกยุคหลังสงครามเย็น แม้ในภาพรวมประเทศจีนจะมีการปกครองโดยระบบคอมมิวนิสต์ แต่รัฐบาลจีนได้ทำการปรับระบบเศรษฐกิจของตัวเองให้เข้ากับตลาดโลกเสรีและยังมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในของประเทศตน การเปลี่ยนแปลงของประเทศจีนทำให้ประเทศเกาหลีเหนือยิ่งรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มั่นคงในโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลง (Kim, 2009, pp. 88-89)

ในขณะที่เกาหลีเหนือสูญเสียพันธมิตรของตนไปตามการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศ ในทางกลับกันประเทศพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกกลับยังคงได้รับการคุ้มครองจากยุทธวิธีการป้องปรามแบบขยายอยู่ ประเทศเกาหลีเหนือกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป โครงสร้างดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความไม่สมดุลของภาวะการป้องปรามซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การมองเห็นภัยคุกคามของประเทศเกาหลีเหนือนั่นเอง การที่ระดับการมองเห็นภัยคุกคามของประเทศเกาหลีเหนืออยู่ในระดับที่สูงมาตลอดแม้จะมีการเจรจานั้นเป็นเพราะว่า นอกเหนือจากภาวะที่ถูกบีบให้ต้องอยู่รอดท่ามกลางความเป็นอนาธิปไตยแล้ว ความไม่สมดุลของภาวะการป้องปรามทำให้เกาหลีเหนือไม่สามารถไว้วางใจประเทศที่อยู่ล้อมรอบตนเองได้ ระดับภัยคุกคามที่สูงจึงผลักดันให้ประเทศเกาหลีเหนือต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองซึ่งนำไปสู่การเร่งการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ นับตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมาจนทำให้เกาหลีเหนือสามารถยกระดับความสามารถของตนเองจนมีสถานะเป็นรัฐนิวเคลียร์ได้ในเวลาถัดมา

นักทฤษฎีฝ่ายสังคมนิยม (Realism) และฝ่ายความรู้ (Constructivism) ได้เขียนถึงความสัมพันธ์ระหว่างอนาธิปไตย รัฐ และภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคงไว้ ซึ่งเนื้อหาโดยสรุปคือ อนาธิปไตยสร้างความกลัวให้กับรัฐจนทำให้รัฐต้องทำการแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่นคงปลอดภัย หากพิจารณาในกรณีของประเทศเกาหลีเหนือนั้นก็อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยภายนอกเรื่องของการสร้างระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ระดับการมองเห็นภัยคุกคามของประเทศเกาหลีเหนือเพิ่มสูงขึ้น การที่โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศถูกเปลี่ยนจากระบบสองขั้วมาเป็นแบบขั้วเดียวทำให้เกาหลีเหนือต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวท่ามกลางความสัมพันธ์แบบพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศเพื่อนบ้านที่ยังคงความแน่นแฟ้นอยู่ การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดในภาวะอนาธิปไตยเช่นนี้ทำให้เกาหลีเหนือต้องพิจารณาวิธีที่จะป้องกันตนเองและคำตอบก็อยู่ที่การครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ที่นอกจากจะช่วยเสริมสมรรถนะกองกำลังทางทหารให้กับเกาหลีเหนือแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในยุทธวิธีป้องปรามเพื่อป้องปรามการโจมตีจากรัฐที่อยู่รอบตนเองได้ นี่จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้วิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 เกิดขึ้นแทบจะในทันทีที่สงครามเย็นได้สิ้นสุดลง

เมื่อวิเคราะห์จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่วิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 ได้ถือกำเนิดเป็นต้นมาก็จะพบว่า เกาหลีเหนือได้ทำการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ควบคู่ไปกับการพัฒนาขีปนาวุธทั้งแบบพิสัยใกล้และพิสัยไกล ทั้งนี้ การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธไปพร้อมกันจะเป็นสิ่งที่รัฐนิวเคลียร์มักจะกระทำ เพราะหากจำแนกจากวัตถุประสงค์การใช้แล้ว อาวุธนิวเคลียร์ คือ อาวุธหรือหัวรบ ซึ่งการจะนำไปใช้งานได้จำเป็นจะต้องมีอุปกรณ์ขนส่งซึ่งก็คือ ขีปนาวุธ (Congressional Research Service, 2020) แต่สิ่งที่ทำให้เกาหลีเหนือมีความแตกต่างจากรัฐนิวเคลียร์อื่น ๆ คือ การที่เกาหลีเหนือใช้อาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธเป็นเครื่องมือเพื่อต่อรองในกระบวนการเจรจา เมื่อใดก็ตามที่คาบสมุทรเกาหลีเกิดความตึงเครียดที่เป็นผลมาจากโครงการพัฒนานิวเคลียร์ การทดลองอาวุธนิวเคลียร์ หรือการทดสอบขีปนาวุธพิสัยใกล้และไกล เกาหลีเหนือจะกลายมาเป็นจุดสนใจของประชาคมโลกในทันที ความตึงเครียดที่เกิดในวิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 จนนำไปสู่การเจรจาแบบทวิภาคีระหว่างเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกานั้นสอนให้รัฐบาลเกาหลีเหนือเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธที่ตนเองมี จนทำให้ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคง (Security Dilemma) ถูกนำไปใช้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการป้องปราม (Deterrence Level)

Dr. Victor Cha อดีตผู้อำนวยการสถาบันความมั่นคงแห่งชาติแห่งทำเนียบขาว (Former Director for Asian Affairs in the White House's National Security Council) ซึ่งรับผิดชอบในกิจการที่เกี่ยวข้องกับประเทศญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ และอดีตที่ปรึกษาระดับสูงด้านความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้เขียนถึงการใช้อาวุธกลืนไม่เข้าคายไม่ออกเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของประเทศเกาหลีเหนือ ในหนังสือชื่อ *The Impossible State: North Korea, Past and Future* ซึ่งตีพิมพ์ในปี 2012 มีใจความว่า การที่เกาหลีเหนือพยายามยกระดับความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีผ่านประเด็นปัญหาเรื่องอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธเป็นระยะ ๆ นั้นเป็นเพราะเกาหลีเหนือเรียนรู้ว่าตนเองจะได้ประโยชน์จากภาวะความตึงเครียดมากกว่าภาวะปกติที่เต็มไปด้วยเสถียรภาพและความมั่นคง ดังนั้นแล้ววิกฤตนิวเคลียร์ในหลายต่อหลายครั้ง รวมถึงการทดลองขีปนาวุธ คือ สิ่งที่รัฐบาลเกาหลีเหนือจงใจให้เกิดขึ้นเพื่อจะได้สร้างอำนาจในการต่อรองเป็นของตนเอง และเพื่อให้ข้อต่อรองของตนเองในกระบวนการเจรจาทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคีได้รับการตอบสนอง ซึ่งถือเป็นความพยายามในการใช้อาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธที่นอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันตนเองและเพื่อป้องปรามการโจมตีจากรัฐอื่น (Cha, 2012)

กล่าวโดยสรุปคือ ปัจจัยภายในและภายนอกล้วนมีส่วนสัมพันธ์กับภาวะการมองเห็นภัยคุกคามของเกาหลีเหนือ นับตั้งแต่ปี 1990 เป็นต้นมา ประเทศเกาหลีเหนือมีระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามที่ค่อนข้างสูงและได้ไต่ระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดความตึงเครียดหลายครั้งและได้พัฒนาไปเป็นวิกฤตนิวเคลียร์ถึง 3 ครั้ง หากอ้างอิงตามทฤษฎีของนักทฤษฎีในสายสังคมนิยมและสายความรู้ที่ได้อธิบายเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะอนาธิปไตยและการมองเห็นภัยคุกคามของรัฐแล้วนั้น ก็อาจสรุปได้ว่า รัฐทุกรัฐในระบบระหว่างประเทศต่างก็มีภาวะการมองเห็นภัยคุกคามของรัฐและภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางความมั่นคงด้วยกันทุกรัฐ หากแต่แต่ละรัฐมีระดับของการมองเห็นภัยคุกคามที่แตกต่างกันไป แม้ว่าจะมองเห็นภัยคุกคามจะถือเป็นสิ่งที่รัฐทุกรัฐพัฒนาขึ้นมาจากการอยู่ร่วมกันใน

ระบบระหว่างประเทศที่เป็นอนาธิปไตย แต่ระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐนั้นสามารถลดระดับลงได้หากรัฐนั้น ๆ มีความรู้สึกที่มั่นคงพอ ในที่นี้คือ รัฐดังกล่าวจะต้องมีความรู้สึกเชื่อมั่นในระบบระหว่างประเทศที่ตนเองอยู่ และต้องมีความรู้สึกปลอดภัยที่จะอยู่ร่วมกับรัฐอื่นในระบบที่ไร้การควบคุมและไร้อำนาจสูงไปกว่ารัฐ

บทที่ 5 สรุป

ในยุคสงครามเย็น การเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตเกิดขึ้นมาจากอุดมการณ์ที่ต่างกันของทั้งสองฝ่าย การแข่งขันกันสะสมอาวุธทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ถูกภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคงพันหนาการไว้ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายไม่ต้องการเสียโอกาสในการขยายอิทธิพลของตัวเองเมื่อโอกาสมาถึง (Robert, 2001, pp. 39-41) การเผชิญหน้าของมหาอำนาจสองฝ่ายนั้นได้มีการใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สร้างความหวาดกลัวให้กับฝ่ายตรงข้าม (Freedman, 1989, pp. 40-41) โดยอาวุธนิวเคลียร์มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการถือครองเพื่อข่มขู่ แต่ไม่ได้มีไว้เพื่อการใช้งาน เนื่องจากต่างฝ่ายต่างเข้าใจถึงอำนาจในการทำลายล้างสูงของอาวุธนิวเคลียร์ ในอีกนัยยะหนึ่ง การดำรงอยู่ของอาวุธนิวเคลียร์ในยุคสงครามเย็นนั้นถือเป็นตัวสร้างสันติภาพให้กับระบบการเมืองระหว่างประเทศ การเผชิญหน้าของมหาอำนาจโดยใช้อาวุธนิวเคลียร์มีส่วนที่ทำให้ชาติเล็ก ๆ อื่น ๆ บนเวทีการเมืองระหว่างประเทศหลีกเลี่ยงการสะสมอาวุธเนื่องจากชาติเล็ก ๆ ต้องการที่จะอยู่รอดในภาวะที่มีความตึงเครียดสูง จึงไม่ต้องการที่จะให้ประเทศของตนเองเข้าไปอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งของชาติมหาอำนาจโดยตรง นอกจากนี้แล้ว โครงสร้างการเมืองแบบสองขั้วอำนาจยังนำไปสู่การเกิดของยุทธศาสตร์การป้องปรามแบบขยาย (Extended Deterrence) ทั้งนี้เนื่องจากชาติมหาอำนาจทั้งสองชาติที่ต้องการขยายอิทธิพลของตนเองบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศได้ใช้ยุทธศาสตร์นี้เพื่อปกป้องพันธมิตรของตนที่ตนเองได้ขยายอิทธิพลทางการเมืองเข้าไป ดังนั้นแล้ว แม้ว่าสงครามเย็นจะเป็นภาวะที่มีความตึงเครียดจากการแข่งขันกันของชาติมหาอำนาจสองชาติ แต่โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศเป็นโครงสร้างที่มีความมั่นคงและเป็นโครงสร้างที่รัฐต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบระหว่างประเทศต่างก็สามารถคาดเดาทิศทางของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

แต่อย่างไรก็ตาม การล่มสลายของสหภาพโซเวียตนำมาซึ่งการเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศครั้งใหญ่ โลกในยุคหลังสงครามเย็นที่เป็นระบบที่เหลื่อมมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียวซึ่งก็คือ สหรัฐอเมริกานั้น นักทฤษฎีสายสังคมนิยมได้มองว่าเป็นระบบที่ไม่สามารถอยู่รอดได้ มหาอำนาจหนึ่งเดียวจะรับภาระที่มากเกินไป จนทำให้มหาอำนาจชาติเดียวนี้ค่อย ๆ อ่อนแอ และท้ายที่สุดจะมีอำนาจใหม่เกิดขึ้นมาเพื่อท้าทายอำนาจหนึ่งเดียว (Waltz, 2000, pp. 27-32) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศหลังสงครามเย็น พบว่า มีการเกิดใหม่ของรัฐขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งเป็นรัฐที่มีศักยภาพในการทำหายอำนาจหนึ่งเดียวด้านความมั่นคง จากการที่รัฐเหล่านั้นถือครองอาวุธนิวเคลียร์ ตัวอย่างเช่น ประเทศเกาหลีเหนือ ประเทศอิหร่าน เป็นต้น กระนั้นนักทฤษฎีสายสังคมนิยม Paul Bracken (2012, pp. 115-116) กล่าวว่า การถือครองอาวุธนิวเคลียร์ของรัฐขนาดกลางและขนาดเล็กในยุคหลังสงครามเย็นนั้น ไม่ได้มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์หรือเหตุผลด้านความมั่นคงเพียงอย่างเดียว แต่ในบางครั้งรัฐเหล่านี้แสวงหาการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อตอบสนองต่อความรู้สึกชาตินิยมของตนเอง

ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกด้านความมั่นคง ที่เกิดมาจากการแข่งขันกันระหว่างรัฐ เพื่ออำนาจและความอยู่รอดนั้น คือ ภาวะที่รัฐ ๆ หนึ่งรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยจากการที่รัฐนั้นได้ทำการสะสมอำนาจ แต่ผลลัพธ์ของการกระทำเช่นนั้น กลับไปสร้างความหวาดกลัวและความไม่มั่นคงให้กับอีกรัฐหนึ่งแทน จนทำให้รัฐนั้นได้ตัดสินใจเร่งการสะสมอำนาจเพื่อเป็นหลักประกันในการอยู่รอดของตนเอง แต่ทั้งนี้การสะสมอำนาจที่เกิดจากการแข่งขันกันระหว่างรัฐนั้น ท้ายที่สุดจะนำไปสู่การเกิดของดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) โดยสมดุลจะเกิดขึ้นถ้าหากว่ารัฐใดรัฐหนึ่งในระบบมีอำนาจที่มากเกินไป โดยการเกิดของดุลแห่งอำนาจนี้อาจเกิดมาจากการที่รัฐเข้าสู่กระบวนการเจรจาทางการทูตจนนำไปสู่การควบคุมอาวุธ (Arms Control) หรือ รัฐที่อยู่ในภาวะนี้ตัดสินใจเข้าสู่สงคราม (Mearsheimer, 2007, p. 75) ในยุคสงครามเย็น สมดุลแห่งอำนาจได้ถูกสร้างขึ้น หลังจากเหตุการณ์วิกฤตนิวเคลียร์คิวบา โดยสหภาพโซเวียตตัดสินใจยุติการแข่งขันสะสมอาวุธนิวเคลียร์ และเข้าสู่กระบวนการเจรจากับสหรัฐอเมริกา เหตุการณ์นี้ คือ ภาวะการเสี่ยงโชค (Risk-taking) ที่ได้สร้างอันตรายกับทุกฝ่าย เนื่องจากการแข่งขันที่สามารถนำไปสู่การเกิดของสงครามที่ไม่ได้สร้างประโยชน์กับฝ่ายใด (Schelling, 2008, p. 96) จากทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยมอาจสรุปได้ว่า การแข่งขันเพื่อสะสมอำนาจของรัฐ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นอนาธิปไตย แต่การแข่งขันจะค่อย ๆ นำไปสู่การเกิดของดุลแห่งอำนาจ เนื่องจากรัฐต้องการที่จะลดความตึงเครียดเพื่อที่จะคงไว้ซึ่งสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น (Status Quo) (Robert, 2001, p. 38)

จากการศึกษากรณีศึกษาของประเทศเกาหลีเหนือ นั้น ก็พบว่า ความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีเกิดมาจากการที่เกาหลีเหนือมีระดับการมองเห็นภัยคุกคามที่ค่อนข้างสูง และแม้ประเทศเกาหลีเหนือได้เข้าสู่กระบวนการเจรจาลงถึง 2 ครั้ง แต่การเจรจาทันทีทั้ง 2 ครั้งกลับไม่สามารถทำให้ประเทศเกาหลีเหนือรู้สึกถึงความมั่นคงและความปลอดภัยที่จะอยู่ในระบบระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้เมื่อนำเอาทฤษฎีของสายสังคมนิยมและสายความรู้มาใช้เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของรัฐแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า ความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยที่จะอยู่ร่วมกันในระบบอนาธิปไตยนี้คือ ปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้รัฐใดรัฐหนึ่งลดระดับการมองเห็นภัยคุกคามของตนเองได้ ในกรณีของประเทศเกาหลีเหนือ นั้น การเจรจาทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีที่ไม่สามารถลดระดับการมองเห็นภัยคุกคามของเกาหลีเหนือได้นั้น เป็นเพราะความต้องการที่แท้จริงของเกาหลีเหนือไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้นไม่ว่าการเจรจาจะถูกจัดขึ้นในรูปแบบใดก็ตาม การเจรจาจึงทำหน้าที่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือที่ชะลอปัญหาออกไปเท่านั้น การเจรจาแบบทวิภาคีเพื่อยุติวิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 1 จึงทำได้เพียงแค่ลดระดับความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีลงเท่านั้น และจากการที่เกาหลีเหนือยังมีความไม่เชื่อมั่นในความปลอดภัยของรัฐตนเองจึงนำไปสู่การสะสมอำนาจเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับตนเองจนนำไปสู่การเกิดของวิกฤตนิวเคลียร์ครั้งที่ 2 และการเข้าสู่การเจรจาแบบทวิภาคีภายใต้กรอบของการเจรจา 6 ฝ่ายกลับยิ่งสร้างความรู้สึกไม่มั่นคงให้เกาหลีเหนือมากกว่ารูปแบบการเจรจาแบบทวิภาคี ซึ่งมีสาเหตุมาจาก ประการที่หนึ่ง ประเทศชาติสมาชิกต่างมีเจตนาแอบแฝงในการเข้าสู่การเจรจา และชาติสมาชิกบางชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการนำสิ่งที่ชาติตนเองต้องการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวาระการประชุมในการเจรจา 6 ฝ่าย จนทำให้วาระการประชุมหลักซึ่งก็คือ การปลดอาวุธนิวเคลียร์ประเทศเกาหลีเหนือและการทำให้คาบสมุทรเกาหลีเป็นดินแดนปลอดอาวุธนิวเคลียร์

ถูกลดความสำคัญลง ประการที่สอง แม้การเจรจา 6 ฝ่ายจะเป็นการรวมชาติที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเข้าไว้ในการประชุม แต่การรวมชาติหลายชาติเข้าไว้ด้วยกันในการประชุมนั้นไม่สามารถสร้างความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กับเกาหลีเหนือได้ เกาหลีเหนือยังคงรู้สึกโดดเดี่ยวในระหว่างการประชุม จึงส่งผลให้เกาหลีเหนือยังคงเดินหน้าโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของตนเองจนประกาศตัวเป็นรัฐนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์แบบ เมื่อระดับการเล็งเห็นภัยคุกคามของรัฐอยู่ในระดับที่สูงทำให้ประเทศเกาหลีเหนือต้องเร่งยกระดับกองกำลังทหารและการสะสมอาวุธเพื่อความมั่นคงของประเทศตัวเองจึงเป็นสาเหตุให้ระดับความมั่นคงที่ประเทศเกาหลีเหนือรู้สึกปลอดภัยอยู่สูงผิดปกติและเป็นสาเหตุที่ทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในภาวะตึงเครียดมาตลอด

นอกจากนี้แล้วประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ก็มีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการมองเห็นภัยคุกคามของประเทศเกาหลีเหนือเช่นเดียวกัน ผลของสงครามเกาหลีที่สิ้นสุดลงในปี 1953 ไม่ได้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามทิศทางที่เกาหลีเหนือได้ตั้งเอาไว้แต่แรก ประเทศเกาหลีเหนือได้พบกับความผิดหวังในการที่จะใช้กำลังในการรวมชาติเกาหลีและผลของสงครามทำให้ประเทศเกาหลีใต้ตกภายใต้การอารักขาของสหรัฐอเมริกาโดยสมบูรณ์ นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ประเทศเกาหลีเหนือได้เร่งการสร้างชาติของตนเองภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ และได้มีการประกาศใช้ลัทธิบูชาตัวบุคคล (Cult of Personality) รวมถึงลัทธิจูเช่ (Juche) เป็นการวางรากฐานการปกครองให้กับนายคิม อิล ซุง ผู้ก่อตั้งประเทศเกาหลีเหนือ (Understanding North Korea 2012, 2012, p. 58) นายคิม อิล ซุง ได้เร่งการพัฒนาสมรรถนะของกองทัพภายใต้โครงการเสริมสร้างทหาร (Military Build-up Programme) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงทศวรรษที่ 1960 ที่ระดับการพัฒนาเพื่อเสริมกำลังทหารได้พุ่งขึ้นสูงที่สุด และรวมถึงเร่งการผลักดันโครงการพัฒนานิวเคลียร์ในช่วงทศวรรษที่ 1970 ซึ่งช่วงเวลานั้นถือว่าเป็นช่วงที่ประเทศเกาหลีเหนือพยายามแข่งขันกับประเทศเกาหลีใต้ จากความต้องการที่จะรวมชาติเกาหลีให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ แต่กระนั้น ระดับการพัฒนาประเทศของประเทศเกาหลีเหนือได้เริ่มตกต่ำลงในช่วงทศวรรษที่ 1970 และค่อย ๆ ถ่างห่างประเทศเกาหลีใต้นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งสาเหตุนี้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ในยุคสงครามเย็น ประเทศเกาหลีเหนือพยายามรักษาระดับกำลังทหารให้คงไว้ในระดับที่สูง และเสริมสมรรถนะให้กับกองทัพอยู่ตลอดเนื่องมาจากความกลัวการถูกกลืนชาติโดยประเทศเกาหลีใต้ซึ่งการกระทำเช่นนี้สวนทางกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติอย่างสิ้นเชิง (Cha, 2012, pp. 218-219)

แต่อย่างไรก็ดี หากพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกและภายในประกอบกันก็จะพบว่า ปัจจัยภายนอก คือ ประเด็นเรื่องโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศและสภาพแวดล้อมที่รัฐนั้น ๆ อยู่จะส่งผลต่อระดับการมองเห็นภัยคุกคามของรัฐได้มากกว่าปัจจัยภายใน การที่รัฐต้องอยู่ร่วมกันในภาวะที่เป็นอนาธิปไตยนั้น ทำให้รัฐต้องเผชิญกับภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางความมั่นคงจนส่งผลให้รัฐต้องแสวงหาความมั่นคงให้กับตนเองผ่านการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการทหาร แม้ว่ารัฐนั้น ๆ จะไม่ได้มีเจตนาในการขยายอำนาจของตนเองก็ตาม และนอกจากนี้ การที่ระบบระหว่างประเทศมีสภาพเป็นอนาธิปไตย ปัจจัยนี้ถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้รัฐในระบบต้องตั้งสมมติฐานถึงสิ่งที่เลวร้ายที่สุดไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุดจะสามารถเกิดขึ้นได้กับตนเอง ซึ่งในที่นี้หมายถึง การเกิดของสงครามและการเผชิญหน้าระหว่างรัฐในระบบด้วยกันเองนั่นเอง

ในกรณีของประเทศเกาหลีเหนือ นั้น ปัจจัยภายนอกได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความไม่เท่าเทียมกันของการเผชิญหน้าระหว่างสองฝ่าย ซึ่งก็คือ ประเทศเกาหลีเหนือฝ่ายหนึ่ง และสหรัฐอเมริกา และประเทศพันธมิตรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ประเด็นที่สามารถสรุปได้จากการใช้นโยบายเจรจาเพื่อแก้ปัญหาความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีของสหรัฐอเมริกา คือ สหรัฐอเมริกาเข้าสู่กระบวนการเจรจาทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่เป็นที่พึงพอใจของตนมากกว่าการพิจารณาถึงความต้องการของคู่เจรจา เป็นที่แน่ชัดว่าสิ่งที่รัฐบาลเกาหลีเหนือต้องการเป็นหลัก คือ การเดินเข้าสู่กระบวนการเจรจากับสหรัฐอเมริกาเพื่อยุติสงครามเกาหลีที่ยืดเยื้อมายาวนานกว่า 70 ปีอย่างเป็นทางการด้วยการลงนามในสนธิสัญญาสงบศึก โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์นั้นถือเป็นเรื่องรอง ในทางกลับกัน สิ่งที่สหรัฐอเมริกาต้องการคือ เกาหลีเหนือต้องปลดอาวุธนิวเคลียร์แบบถาวรและสมบูรณ์หรือที่เรียกว่า Complete Verifiable and Irreversible Dismantlement (CVID) โดยที่เกาหลีเหนือจะต้องไม่มีการพัฒนา ผลิต หรือมีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับโครงการพัฒนานิวเคลียร์และซีปนาวุธนับตั้งแต่วันที่ได้ลงนามในข้อตกลงของการเจรจาเป็นต้นไป เมื่อสิ่งที่เกาหลีเหนือต้องการไม่ได้รับการตอบสนองตรงประเด็นจึงเป็นการยากที่จะทำให้เกาหลีเหนือมีความไว้วางใจในคู่เจรจา ความไม่ไว้วางใจในรัฐอื่นจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ภาวะการมองเห็นภัยคุกคามยังอยู่ในระดับสูง ซึ่งส่งผลต่อการลดระดับการป้องปรามของรัฐตนเอง

โครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป จากที่ในยุคสงครามเย็น โครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศถูกกำหนดโดยมหาอำนาจสองขั้ว โดยทั้งคู่ต่างก็มีกำลังทางทหารในระดับที่เท่าเทียมกัน มีการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์เช่นเดียวกัน และต่างฝ่ายต่างก็มีประเทศพันธมิตรของตนเองกระจายไปตามที่ต่าง ๆ ทั่วโลก มาเป็นโลกในยุคหลังสงครามเย็นที่เหลือมหาอำนาจเพียงขั้วเดียวซึ่งก็คือสหรัฐอเมริกา โครงสร้างของโลกในยุคหลังสงครามเย็นนี้จึงมีความอ่อนคลา ยปราศจากการแข่งขันของมหาอำนาจหลัก ดังนั้นรัฐต่าง ๆ ในระบบที่ไม่ได้ถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่ายตามอุดมการณ์ทางการเมืองของมหาอำนาจหลักจึงอยู่กันอย่างอ่อนคลา และเป็นอิสระต่อกันมากขึ้นไปกว่าในยุคสงครามเย็น ความที่รัฐต่างมีอิสระต่อกันจึงทำให้ประเทศต่าง ๆ ในระบบระหว่างประเทศพยายามที่จะถ่วงอำนาจและอิทธิพลระหว่างกันเพื่อไม่ให้รัฐใดมีอำนาจเหนือกว่าจนกลายมาเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงของรัฐตนเอง

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็นได้สะท้อนให้เห็นความเป็นมหาอำนาจหนึ่งเดียวของสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาผ่านระบบพันธมิตรที่สหรัฐอเมริกายังคงไว้กับประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีได้อย่างแน่นแฟ้น ซึ่งความเข้มแข็งของอำนาจที่ไม่ลดลงของสหรัฐอเมริกานี้ทำให้ประเทศรัสเซียและประเทศจีนต้องการหาวิธีการที่จะคานอำนาจ และการเจรจา 6 ฝ่าย ก็คือ หนึ่งในโอกาสที่ทั้งประเทศจีนและประเทศรัสเซียเล็งเห็นถึงความเป็นไปได้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อลดอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค ในขณะที่เดียวกัน ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ แม้ทั้งสองชาติจะอยู่ภายใต้การคุ้มครองความปลอดภัยจากสหรัฐอเมริกา ภัยคุกคามด้านนิวเคลียร์จากเกาหลีเหนือถือเป็นสิ่งที่สั่นคลอนความมั่นคงให้กับทั้งสองชาติค่อนข้างมาก เพื่อพิจารณาจากปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยแรก ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ที่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศเกาหลีใต้มีต่อประเทศเกาหลีเหนือ เริ่มจากประเทศญี่ปุ่นที่มีข้อจำกัดในเรื่องของกฎหมายประจำชาติที่ระบุไว้อย่างชัดเจนใน

มาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญฉบับสันติภาพที่ห้ามการใช้กำลังทางทหารเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับนานาชาติ จึงเป็นเหตุให้ประเทศญี่ปุ่นมีระดับความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยที่ค่อนข้างต่ำกว่ารัฐอื่นในภูมิภาค ดังนั้นแล้วการเจรจา 6 ฝ่าย จึงเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยยกระดับความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กับญี่ปุ่นได้ ในส่วนของประเทศเกาหลีใต้ นั้น ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของชาติเกาหลี คือ ปัจจัยที่สร้างความผูกพันด้านประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ให้กับชาติเกาหลีทั้งสอง ดังนั้นแล้วจึงปฏิเสธไม่ได้ถึงข้อเท็จจริงที่ว่าทั้งสองชาติมีการแข่งขันกันทางด้านความมั่นคง แต่การแข่งขันกันทางด้านความมั่นคงระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้นั้นเป็นการแข่งขันในระดับที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้เมื่ออ้างอิงจากสัดส่วนของจำนวนทหารต่อจำนวนประชากรแล้วก็จะพบว่า กองกำลังทางทหารของเกาหลีใต้ในภาพรวมนั้นมีขนาดเล็กกว่ากองกำลังทหารของเกาหลีเหนือ หากแต่ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความรู้ทางเทคโนโลยีที่ค่อนข้างสูงของเกาหลีใต้ทำให้ภาพรวมของสมรรถนะของกองทัพเกาหลีใต้อยู่สูงกว่าเกาหลีเหนือ นอกจากนี้แล้ว ความเป็นพันธมิตรที่เกาหลีใต้มีต่อสหรัฐอเมริกาทำให้สมดุลทางการทหารระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้มีความโอเนอียงจนทำให้ประเทศเกาหลีใต้มีระดับความมั่นคงที่อยู่สูงกว่าเกาหลีเหนือ

การเกิดของรัฐขนาดกลางและขนาดเล็กในยุคหลังสงครามเย็นนั้นเป็นผลมาจากโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป แม้โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต แต่สิ่งที่ยังคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง คือ การที่ระบบรัฐยังคงเป็นอนาธิปไตย และความเป็นอนาธิปไตยก็ผลักดันให้รัฐต้องพยายามหาทางให้ตนเองอยู่รอดให้ได้ ในระบบที่ไม่มีสิ่งใดมาอยู่เหนือรัฐ ดังนั้นแล้วการที่รัฐต้องเผชิญกับภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางความมั่นคงจึงถือเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ตราบเท่าที่ระบบรัฐมีความเป็นอนาธิปไตย แต่กระนั้นรัฐสามารถทำให้ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางความมั่นคงที่รัฐมีต่อกันผ่อนคลายลงได้ ถ้าหากรัฐมีการสื่อสารที่ดีระหว่างกันและในระหว่างการสื่อสารนั้นรัฐได้แสดงเจตนาแบบฉันทมิตรที่ดีต่อกัน ซึ่งหากรัฐมีการสื่อสารที่ดีและมีความเข้าใจระหว่างกันก็จะทำให้รัฐเกิดความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน ซึ่งจะผลให้รัฐพยายามที่จะรักษาสถานะความเป็นอยู่ (Status Quo) ที่ตนเองมีไว้ในที่สุด เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงเรื่องโครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไประหว่างสองยุคสมัยแล้วนั้น ก็สามารถสรุปได้ว่า การเกิดขึ้นของกรณีปัญหาของประเทศเกาหลีเหนือซึ่งเป็นรัฐขนาดกลางและขนาดเล็กแต่มีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองนั้น คือ ผลลัพธ์ของโครงสร้างระบบการเมืองระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไป และความตึงเครียดที่เกิดขึ้นบนคาบสมุทรเกาหลีนั้นเป็นผลมาจากทั้งปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องของประวัติศาสตร์และโครงสร้างทางการเมืองภายในที่ประเทศเกาหลีมี และปัจจัยภายนอกในเรื่องของโครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศและสภาพแวดล้อมในภาพรวมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ภาวะการมองเห็นภัยคุกคามของเกาหลีเหนือที่อยู่ในระดับสูงมาตลอดเป็นเพราะความต้องการของชาติตนเองไม่ได้รับการตอบสนอง จึงทำให้การเจรจาทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีไม่สามารถเป็นเครื่องมือที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถาวรได้ การเจรจาจึงทำหน้าที่ได้แค่เพียงชะลอปัญหาที่เกิดขึ้นออกไปเท่านั้นและปัญหาจากโครงการพัฒนานิวเคลียร์และซีปนาวูจจะปะทุขึ้นเป็นระยะ ๆ แปรผันสอดคล้องไปตามระดับการมองเห็นภัยคุกคามที่รัฐบาลเกาหลีเหนือมีต่อสภาพแวดล้อมภายนอกในช่วงเวลานั้น ๆ ดังนั้นแล้ว ตราบเท่าที่ความต้องการที่แท้จริงของประเทศเกาหลีเหนือได้รับการตอบสนอง ประชาคมโลกจะต้องเผชิญกับ

ภาวะความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งสิ่งที่ประชาคมโลกควรต้องตระหนักในการจัดการกับปัญหาที่ก่อโดยประเทศเกาหลีเหนือ คือ สภาพแวดล้อมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือนี้มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ มีระบบพันธมิตร มีการแข่งขันกันระหว่างรัฐซึ่งมาจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์นอกเหนือไปจากปัจจัยเรื่องภูมิศาสตร์การเมืองด้วย และทราบได้ก็ตามที่สภาพแวดล้อมภายนอกในระดับภูมิภาคยังไว้ซึ่งการแข่งขันระหว่างรัฐเพื่อความอยู่รอด ก็จะเป็นเรื่องยากที่จะทำให้รัฐอย่างประเทศเกาหลีเหนือที่มีระดับการมองเห็นภัยคุกคามที่อยู่ในระดับสูงมาโดยตลอดจะทำการปลดอาวุธของตนเองแบบสมบูรณ์แบบ ดั่งนั้นแล้ว สิ่งที่ประชาคมโลกสามารถทำได้ คือ การพยายามหาวิธีการที่จะสร้างความเชื่อมั่นทางความมั่นคงให้กับเกาหลีเหนือจนสามารถโน้มน้าวให้เกาหลีเหนือคงไว้ซึ่งปริมาณของอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธที่ตนเองถือครองมากกว่าทำให้ประเทศนิวเคลียร์แบบเกาหลีเหนือปลดอาวุธของตนเองโดยสมบูรณ์ ทั้งนี้ หากเกาหลีเหนือเกิดความเชื่อมั่นในระบบระหว่างประเทศที่ตนเองอยู่ก็จะสามารถลดระดับการมองเห็นภัยคุกคามที่ตนเองมีจนสามารถกลายมาเป็นรัฐปกติที่สามารถอยู่ร่วมกับรัฐอื่น ๆ ในระบบได้อย่างสันติ

บรรณานุกรม

- Agence France Presse. (1993, 6 July). *Clinton Vows to Keep Troops and Nuclear Deterrence in South Korea*. Agence France Presse.
- Agence France Presse. (2010, 7 May). *Kim Vows to Work on Return to N. Korea Nuclear Talks: Xinhua*. Agence France Presse.
- Ang, A. (2005, 13 February). *North Korea Agrees to Nuclear Disarmament*. Associated Press.
- Asia Pulse. (2009, 15 June). *North Korea to Push Ahead with Uranium Enrichment*. Asia Pulse.
- Associated Press. (2007, 25 June). *North Korea Says its Banking Row with Washington Resolved*. Associated Press.
- Atkinson, C. (2006). Constructivist Implications of Material Power: Military Engagement and the Socialization of States, 1972-2000. *International Studies Quarterly*, 50(3), 509-537.
- Barkin, J. S. (2003). Realist Constructivism. *International Studies Review*, 5(3), 325-342.
- Barkin, J. S. (2010). *Realist Constructivism: Rethinking International Relations Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BBC News. (1951, 11 April). 1951: McArthur Fired: Ridgway Take Over. *BBC News*. Retrieved from http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/april/11/newsid_3708000/3708197.stm
- BBC News. (2011, 15 March). North Korea 'Ready to Discuss Nuclear Enrichment'. *BBC News*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news>
- BBC News. (2016, 6 January). North Korea nuclear H-Bomb claims met by skepticism. *BBC News*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news>
- BBC News. (2020, 21 April). Profile: North Korean Leader Kim Jong-Un. *BBC News*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11388628>
- BBC News-Thai. (2017, 9 May). มุน แจ-อิน ชนะเลือกตั้ง ปธน.เกาหลีใต้. *BBC News-Thai*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/international-39858430>
- BBC Summary of World Broadcasts. (1993, 13 April). Japanese Paper: North Korea in Secret Contact with ROK and USA on Nuclear Issue. *BBC Summary of World Broadcasts*.
- Bermudez, Jr. J. (1991). North Korea's Nuclear Programme. *Jane's Intelligence Review*, September 1991, p. 406.
- Bermudez, Jr. J. (2001). *The Armed Forces of North Korea*. New York: I.B. Tauris Publishers.

- Bermudez, Jr. J., Eley, M., Liu, J. & Pabian, F. (2017, 14 July). North Korea's Yongbyon Facility: Probable Production of Additional Plutonium for Nuclear Weapons. *38 North*. Retrieved from <http://38north.org>
- Bermudez, Jr. J., Eley, M., Liu, J. & Pabian, F. (2017, 12 September). North Korea's Punggye-ri Nuclear Test Site: Satellite Imagery Shows Post-Test Effects and New Activity in Alternate Tunnel Portal Areas. *38 North*. Retrieved from <http://38north.org>
- Bodeen, C. (2007, 19 March). *U.S., North Korea Resolve Macau Bank Dispute as Six-Party Talks Begin*. Associated Press.
- Booth, K. & Wheeler, N. (2008). *The Security Dilemma: Fear, Cooperation and Trust in World Politics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Bracken, P. (2012). *The Second Nuclear Age: Strategy, Danger, and the New Power Politics*. New York: Henry Holt and Co.
- Brumfiel, G & Hu, E. (2018, 24 May). North Korea Demolishes Its Nuclear Test Site in a 'Huge Explosion. *National Public Radio*. Retrieved from <https://www.npr.org>
- Byrnes, J. (2016, 9 September). "US, China Condemn North Korea Nuclear Test". *The Hill*. Retrieved from <https://www.thehill.com>
- Byrne, L. (2018, 20 April). Kim Jong Un Says No Further Nuclear, ICBM Tests Needed. *NK News*. Retrieved from <https://www.nknews.org>
- Bull, H. (1968). Strategic Studies and Its Critics. *World Politics*, 20(4), 593-605.
- Cha, V. (2012). *The Impossible State: North Korea, Past and Future*. London: The Bodley Head.
- Cumings, B. (1997). *Korea's Place in the Sun*. New York: W.W. Norton & Company.
- Cha, V. (2012). *The Impossible State: North Korea, Past and Future*. London: The Bodley Head.
- Checkel, J. (1998). Review Article: the Constructivist Turn in International Relations Theory. *World Politics*, 50(2), 324-348.
- Choe, S. (2008, 27 August). North Korea Says It Stopped Disabling Nuclear Complex. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com>
- Choe, S. (2017, 4 July). U.S. Confirms North Korea Fired Intercontinental Ballistic Missile. *New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com>
- Congressional Record. (1947). *Congressional Record: Proceedings and Debates of the 80th Congress First Session*. 93 (12), A2831- A3916.
- Congressional Report Service. (2020, 14 July). North Korea's Nuclear Weapons and Missile Programs. *Federation of American Scientists*. Retrieved from: <https://fas.org/sgp/crs/nuke/IF10472.pdf>

- Copeland, D. (2000). Review: the Constructivist Challenge to Structural Realism: A Review Essay. *International Security*, 25(2), 187-212.
- CNN News. (2018, 27 April). Full declaration of North and South Korean Summit. *CNN News*. Retrieved from <https://www.cnn.com>
- C-SPAN. (2018, 12 June). President Trump News Conference on U.S.-North Korea Summit. *C-SPAN*. Retrieved from <https://www.c-span.org>
- Davenport, K. (2017). UN Security Council Resolutions on North Korea. *Arms Control Association*. August 2017 Retrieved from <https://www.armscontrol.org>
- Department of Geography and Environmental Engineering, United States Military Academy West Point. (2003). *North Korea: A Country Analysis*. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED476015.pdf>
- Dunne, T. (1995). The Social Construction of International Society. *European Journal of International Relations*, 1(3), 367-389.
- Ellis, R. (2015). *The Development of the American Presidency*. New York: Routledge.
- Eyre, D. & Suchman, M. (1996). Status, Norms, and the Proliferation of Conventional Weapons: An Institutional Theory Approach. In P. Katzenstein (Ed.), *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.
- Facts on File World News Digest. (2003, 7 May). North Korea, in Talks with US, Says It Possesses Nuclear Arms: Said to Offer 'Deal' for Concessions,". *World News Digest*.
- FBIS. (2003). *ROK FM Official: ROK, China 'Might Have Agreed' on Multilateral Talks for DPRK Nuclear Issue,* ID KPP20030410000115.
- Fidler, S. & Luce, E. (1 June 2001). U.S. Fears North Korea Could Gain Nuclear Capability through Pakistan. *Financial Times*.
- Fifield, A. (2016, 9 September). North Korea Conducts Fifth Nuclear Test, Claims It Has Made Warheads with 'higher strike power'. *The Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com>
- Freedman, L. (1989). *The Evolution of Nuclear Strategy*. Basingstoke: Macmillan Press, LTD.
- George, A. & Smoke, R. (1974). *Deterrence in American Foreign Policy: Theory and Practice*. New York: Columbia University Press.
- Gertz, B. (1992). North Korea Digs Tunnels for Nuclear Arms. *Washington Times*.
- Glaser, C. (1994). Realists as Optimists: Cooperation as Self-Help. *International Security*, 19(3), 50-90.

- Hansen, N. & Lewis, J. (2013, 3 April). Satellite Images Show New Construction at North Korea's Plutonium Production Reactor; Rapid Restart?. *38 North*. Retrieved from <http://38north.org>
- Hansen, N. & Lewis, J. (2013, 11 September). Update on Yongbyon. *38 North*. Retrieved from <http://38north.org>
- Hayes, P. (2003, 18 April). North Korea's Negotiating Tactics and Nuclear Strategy. In DPRK Briefing Book: Negotiating Tactics and Nuclear Strategy. *Nautilus Institute for Security and Sustainability*. Retrieved from: <https://nautilus.org/publications/books/dprkbb/nuclearweapons/dprk-briefing-book-negotiating-tactics-and-nuclear-strategy/>
- Hecker, S. (2006, 15 November). *Report on North Korean Nuclear Program*. Center for International Security and Cooperation, Stanford University.
- Hecker, S. (2010, 20 November). *A Return Trip to North Korea's Yongbyon Nuclear Complex*. Center for International Security and Cooperation, Stanford University. Retrieved from <http://iis-db.stanford.edu>
- Hecker, S. (2011, 14 November). North Korea Makes Significant Progress in Building New Experimental Light Water Reactor (ELWR). *38 North*. Retrieved from <https://www.38north.org>
- Herz, J. (1950). Idealist Internationalism and the Security Dilemma. *World Politics*, 2(2), 157-180.
- Herz, J. (1962). *International Politics in the Atomic Age*. New York: Columbia University Press.
- Hibbs, M. (1993). Isotopics Show Three North Korean Reprocessing Campaigns Since 1975. *Nuclear Fuel*. 1 March, pp. 8-9.
- Hibbs, M. & Usui, N. (1993, 4 February). IAEA Inspected North Korean Sites U.S. Intelligence Now Says Are Key. *Nucleonics Week*.
- Hoge, W. (2006, 15 October). Security Council Supports Sanctions on North Korea. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com>
- Hopf, T. (1998). The Promise of Constructivism in International Relations Theory. *International Security*, 23(1), 171-200.
- Hoskinson, C. (2003, 19 January). Diplomacy for Now with NKorea, But Force Not Ruled Out: US,. *Agence France Presse*.
- Huffington Post. (2018, 12 June). Trump and Kim Sign Joint Agreement as Historic Singapore Summit Closes. *Huffington Post*. Retrieved from <https://www.huffingtonpost.com>

- Huntington, S. P. (1958). Arms Races: Prerequisites and Results. *Public Policy*, 8(1), 41-86.
- Institute for Science and International Security. (2012). Light Water Reactor Construction Progressing at Yongbyon Nuclear Site. *ISIS Report*. March 5. Retrieved from <http://isis-online.org>
- Jin, D. (2008, 9 December). Nuke Envoys Fail to Narrow Gaps over Verification Pact. *The Korea Herald*.
- Jeon, M. (2009). The Kim Jong-il Regime's "Military-First Politics": Structure and Strategy of Discourse. *The Review of Korean Studies*, 12(4), 181-204.
- Jepperson, R., Wendt, A., & Katzenstein, P. (1996). Norms, Identity, and Culture in National Security. In P. Katzenstein (Ed.), *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.
- Jervis, R. (1976). *Perception and Misperception in International Politics*. Princeton: Princeton University Press.
- Jervis, R. (1979). Deterrence Theory Revisited. *World Politics*, 31(2), 289-324.
- Jervis, R. (1999). The Utility of Nuclear Deterrence. In R. Art & K. Waltz (Eds.), *The Use of Force: Military Power and International Politics*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Jervis, R. (2001). Was the Cold War a Security Dilemma? *Journal of Cold War Studies*, 3(1), 36-60.
- Joint Declaration of South and North Korea on the Denuclearization of the Korean Peninsula*. (1992). Inventory of International Nonproliferation Organizations and Regimes.
- Jung, D. (2017). Kim Jong Un Inspects Thermonuclear Weapon to be Loaded in ICBM Warhead. 3 September 2017. *NK News*. Retrieved from <https://www.nknews.org>
- Kang, S. M. (2006). Six-Party Talks: "The Other Four" *SAIS U.S.-Korea Yearbook 2006* (pp. 87-94): The U.S.-Korea Institute at SAIS, the Paul H. Nitze School of Advanced International Studies, Johns Hopkins University.
- Keohane, R. (1986). Theory of World Politics: Structural Realism and Beyond. In R. Keohane (Ed.), *Neorealism and Its Critics*. New York: Columbia University Press.
- Kessler, G. (2003, 25 April). N. Korea Says It Has Nuclear Arms; At Talks with U.S.; Pyongyang Threatens 'Demonstration' or Export of Weapons. *The Washington Post*.

- Kessler, G. (2008, 11 April). U.S. Ready to Ease Sanctions on N. Korea; Pyongyang Would Have to Acknowledge Evidence About Nuclear Activities. *The Washington Post*.
- Kessler, G. (2008, 12 October). U.S. Drops North Korea from Terrorism List. *The Washington Post*.
- Kim, D. (2014). *The History of Korea*. Santa Barbara: ABC-CLIO, LLC.
- Kim, I. (2009). Kim Jong Il and Denuclearization of the Korean Peninsula. In T. H. Kwak & S. H.
- Kim, C. & Stewart, P. (2017). North Korea Says 'Breakthrough' Puts U.S. Mainland Within Range of Nuclear Weapons. *Reuters*. 28 November 2017. Retrieved from <https://www.reuters.com>
- Joo (Eds.), *North Korea's Foreign Policy under Kim Jong Il: New Perspectives*. Burlington, VT: Ashgate Publishing Limited.
- Kim, Y. (2018). *Origins of the North Korean Garrison State: the People's Army and the Korean War*. Abingdon: Routledge.
- Koh, B. C. (1986). Ideology and North Korea Foreign Policy. In R. A. Scalapino; & Lee Hong Koo (Eds.), *North Korea in a Regional and Global Context*. Berkeley: University of California.
- Korea Herald. (2007, 4 October). Deadline For Disabling N.K. Nukes Set At Year-End. *Korea Herald*.
- Korea Time. (2008, 27 June). N. Korea Destroys Reactor Cooling Tower. *Korea Times*.
- Korean Central Broadcasting Agency. (1994, 3 June). Vice Foreign Minister's Statement on U.S.-Orchestrated Pressure on Nuclear Issue. *BBC Summary of World Broadcasts*. Retrieved from <http://web.lexis-nexis.com>
- Korean Central News Agency. (2002, 7 October 2002). Spokesman for DPRK FM on DPRK Visit of Special Envoy of U.S. President. *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Central News Agency. (2003, 10 January). Statement of DPRK Government on Its Withdrawal from NPT. *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Central News Agency. (2003, 16 January). KCNA on Unjust Behavior of IAEA. *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Central News Agency. (2004, 29 February). DPRK Foreign Ministry Spokesman on Six-Way Talks, *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>

- Korean Central News Agency. (2006, 10 October). DPRK Successfully Conducts Underground Nuclear Test. *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Central News Agency. (2009, 25 May). KCNA Report on One More Successful Underground Nuclear Test". *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Central News Agency. (2010, 29 March). KCNA on Despicable Inside Story about Megaphone War. *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Central News Agency. (2010, 24 November). Statement Released by Spokesman of DPRK Foreign Ministry. *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Central News Agency. (2013, 12 February). Third Underground Nuclear Test Conducted Successfully. *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.kp>
- Korean Central News Agency. (2013, 2 April). *DPRK to Adjust Uses of Existing Nuclear Facilities*". *Korean Central News Agency*. Retrieved from <https://www.kcna.co.jp>
- Korean Peninsula Energy Development Organization. (1994, 21 October). *Agreed Framework between the United States of America and the Democratic People's Republic of Korea*
- Knopf, J. (2009). Three Items in One: Deterrence as Concept, Research Programme, and Political Issue. In T.V. Paul, P. Morgan & J. Wirtz (Eds.), *Complex Deterrence: Strategy in the Global Age*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Knopf, J. (2010). The Fourth Wave in Deterrence Research. *Contemporary Security Policy*. 31(1), 1-33.
- Kyodo News Service. (2004, 31 January). Founder of Pakistan's Nuke Program Sacked as Advisor. *Kyodo News Service*.
- Lebow, R. & Stein, J. (1989). Rational Deterrence Theory: I Think, Therefore I Deter. *World Politics*, 41(2), 208-224.
- Legro, J. & Moravcsik, A. (1999). Is Anybody Still a Realist? *International Security*, 24(2), 5-55.
- Lewis, J. (2015). Recent Imagery Suggests Increased Uranium Production in North Korea. *38 North*. 12 August 2015. Retrieved from <https://www.38north.org>
- Lewis, J. (2018, 4 April). The Word that Could Help the World Avoid Nuclear War. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com>

- Lewis, P. (1994, 4 June). "UN Told North Korea's Nuclear Record Can't Be Retrieved". *The New York Times*.
- Lies, E. (2016, 17 August). North Korea Says It Has Resumed Plutonium Production: Kyodo. *Reuters*. Retrieved from <https://www.reuters.com>
- Lim, J. (2009). *Kim Jong Il's Leadership of North Korea*. Abingdon: Routledge.
- Liu, J. & Bermudez, Jr. J. (2014). New Activity at North Korea's Punggye-ri Nuclear Test Site. *38 North*. 24 September 2014. Retrieved from <http://38north.org>
- Lobell, S. (2009). Threat Assessment, the State, and Foreign Policy: a Neoclassical Realist Model. In S. E. Lobell, N. M. Ripsman & J. W. Taliaferro. (Eds.), *Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lyons, P. (2016, 22 February). Truce, Cease-Fire and Armistice: The Legal Nuances. *The New York Times*. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2016/02/23/world/middleeast/truce-cease-fire-and-armistice-the-legal-nuances.html>
- Mearsheimer, J. (1990a). Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*, 15(1), 5-56.
- Mearsheimer, J. (1995). A Realist Reply. *International Security*, 20(1), 82-93.
- Mearsheimer, J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York W.W. Norton & Company, Inc.
- Mearsheimer, J. (2007). Structural Realism. In T. Dunne, M. Kurki, & S. Smith (Eds.), *International Relations Theory: Discipline and Diversity*. Oxford: Oxford University Press.
- Mearsheimer, J. (2011). Reckless States and Realism. In K. Booth (Ed.), *Realism and World Politics*. Abingdon: Routledge.
- Ministry of Unification. (2004, 1 March). *Address by President Roh Moo Hyun on the 85th March First Independent Movement Day*. Retrieved from <http://eng.unikorea.go.kr/CmsWeb/iewPage.req?idx=PG0000000568&curNum=2>
- Morgan, P. (2003). *Deterrence Now*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers, S. & Choe, S. (2012, 29 February). North Koreans Agree to Freeze Nuclear Work; U.S. to Give Aid. *New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com>
- Nuclear Threat Initiative. (2003). *The Six-Party Talks*. James Martin Center for Nonproliferation Studies at the Monterey Institute of International Studies. Retrieved from <https://media.nti.org/pdfs/6ptalks.pdf>

- Nuclear Threat Initiative. (2011). *North Korea Nuclear Chronology*. James Martin Center for Nonproliferation Studies at the Monterey Institute of International Studies. Retrieved from https://media.nti.org/pdfs/north_korea_nuclear.pdf
- Oberdorfer, D. (1991, 19 October). U.S. Decides to Withdraw A-Weapons from S. Korea; North Korea to Be Pressed to Halt Program, *Washington Post*.
- Oberdorfer, D. (1997). *The Two Koreas: A Contemporary History*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- O'Connor, T. (2017, 5 September). North Korea's Latest Nuclear Bomb is Stronger Than All Its Previous Tests Combined. *Newsweek*. Retrieved from <https://www.newsweek.com>
- Office of the Director of National Intelligence. (2009, 11 October). *Statement by the Office of the Director of National Intelligence on the North Korea Nuclear Test*. Retrieved from <https://www.dni.gov>
- Office of the Historians, Department of States. (1951, 17 May). *Report to the National Security Council by the Executive Secretary (Lay)*. Retrieved from: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1951v06p1/d12>
- Okano-Heijmans, M. (2008, 21 October). Japan as Spoiler in the Six-Party Talks: Single-Issue Politics and Economic Diplomacy towards North Korea. Retrieved from http://www.japanfocus.org/-Maaike-Okano_Heijmans/2929
- Onishi N. & Wong, E. (2008, 27 June). U.S. to Remove North Koreans from Terror List; Nuclear Declaration is Rewarded as Disarmament Effort Advances. *International Herald Tribune*.
- Onuf, N. (1989). *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*. Columbia: University of South Carolina Press.
- Panda, A. (2018, 13 July). Exclusive: Revealing Kangson, North Korea's First Covert Uranium Enrichment Site. *The Diplomat*. Retrieved from <https://www.thediplomat.com>
- Park, J. (2005). Inside Multilateralism: The Six-Party Talks. *The Washington Quarterly*, 28(4), 75-91.
- Park, S. W. (2010, 17 March). *Strategic Posture Review: South Korea*. Retrieved from <http://www.brookings.edu/research/articles/2010/03/17-korea-park>
- PBS. (2003, 21 February). Interview Stephen Bosworth/Kim's Nuclear Gamble, 21 February 2003, *PBS Frontline*. Retrieved from www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/kim/interviews/bosworth.html
- Posen, B. (1993). The Security Dilemma and Ethnic Conflict. *Survival*, 35(1), 27-47.

- Prime Minister of Japan and His Cabinet. (1947, 3 May). The Constitution of Japan. *Prime Minister of Japan and His Cabinet*. Retrieved from: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html
- Ramstad, E. & Meckler, L. (2012, 13 April). North Korean Launch Fails. *The Wall Street Journal*. Retrieved from <http://online.wsj.com>
- Reuters News. (2017, 3 September). U.S. Intel Official: No Doubt North Korea Tested Advanced Device. *Reuters News*. Retrieved from <https://www.reuters.com>
- Richter, P. (2008, 5 January). N. Korea Says It Has Met Nuclear Criteria; U.S. Officials Say a Full List of Activities Has Not Been Produced. *Los Angeles Times*.
- Robert, J. (1989). Rational Deterrence: Theory and Evidence. *World Politics*, 41(2), 183-207.
- Robert, J. (2001). Was the Cold War a Security Dilemma. *Journal of Cold War Studies*, 3(1), 36-60.
- Rodong Sinmun. (2015, 10 December). Kim Jong Un Visits Reconstructed Pyongyang Revolutionary Site. *Rodong Sinmun*. Retrieved from <https://rodong.rep.kp>
- Ryan, M. (2017, 4 August). Why America's 1994 Deal with North Korea Failed - and What Trump Can Learn From It. *The Independent*. Retrieved from <https://www.independent.co.uk/voices/north-korea-missile-test-us-1994-agreed-framework-pyongyang-programme-kim-jong-un-donald-trump-a7876446.html>
- Sagan, S. (1996). Why Do States Build Nuclear Weapons?: Three Models in Search of a Bomb. *International Security*, 21(3), 54-86.
- Sanger, D. & Choe, S. (2016, 5 January). North Korea Says It Has Detonated Its First Hydrogen Bomb. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com>
- Schelling, T. (1960). *The Strategy of Conflict*. Cambridge: Harvard University Press.
- Schelling, T. (2008). *Arms and Influence*. New Haven: Yale University Press.
- Schmerler, D. (2015, 10 March). N. Korea Counters Doubts with 'miniaturized' Bomb Photo. *NK News*. Retrieved from <https://www.nknews.org>
- Seo, Y. & Keith R. (24 November 2010). Two Civilians Killed in North Korean Artillery Attack. *Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com>
- Slevin, P. & Pomfret, J. (2003, 29 August). N. Korea Threatens Nuclear Arms Test: Delegate to Talks Cites US Hostility. *Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com>

- Smith, J. (1993, 12 June). N. Korea Won't Quit Nuclear Ban Treaty; Inspection of Two Key Sites Still Rejected. *Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com>
- So, Y. H. (1989). *Capacity for Nuclear Weapons Development*. FBIS-EAS-89-148, (3 August 1989).
- Solomon, R. (2018, 11 September). Japan Must Do More to Support its Alliance with the U.S. *The Japan Times*. Retrieved from <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2018/09/11/commentary/japan-commentary/japan-must-support-alliance-u-s/>
- Spector, L. S. & Smith, J. R. (1991). North Korea: The Next Nuclear Nightmare?. *Arms Control Today* (March).
- Stein, J. (2009). Rational Deterrence against "Irrational" Adversaries? No Common Knowledge. In T.V. Paul, P. Morgan & J. Wirtz (Eds.), *Complex Deterrence: Strategy in the Global Age*. Chicago: The University of Chicago Press.
- The Korean Armistice Agreement. (1953, 27 July). Retrieved from https://www.usfk.mil/Portals/105/Documents/SOFA/G_Armistice_Agreement.pdf
- The National Committee on North Korea. (2017). Kim Jong Un's 2017 New Year's Address. 1 January 2017. *The National Committee on North Korea*. Retrieved from <https://www.ncnk.org>
- Uemura, T. (1999, 10 May). N. Korea's Concession Revealed. *Asahi News Service*.
- Understanding North Korea 2012. (2012). *Understanding North Korea 2012*. Seoul: Institute for Unification Education, Ministry of Unification.
- United Nations. (1950). *United Nations Official Document*. Retrieved from [https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/84\(1950\)](https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/84(1950))
- US Department of State. (2002). *Press Statement, Richard Boucher, Spokesman, "North Korean Nuclear Program"*. Retrieved from <https://www.state.gov>
- Usinfo.org. (2003, 25 April 2003). Tom Brokaw Interview of US President George W. Bush, Transcript Retrieved from <http://usinfo.org>
- U.S. Fed News. (2005, 19 September). North Korea Agrees to Abandon Nuclear Weapons Program. *U.S. Fed News*. Retrieved from <https://www.lexisnexis.com>
- U.S. Geological Survey. (2009, 25 May). Magnitude 4.7 - North Korea. *U.S. Geological Survey*. Retrieved from <http://earthquake.usgs.gov>
- U.S. Geological Survey. (2013, 12 February). M5.1 - 23km ENE of Sungjibaegam, North Korea. *U.S. Geological Survey*. Retrieved from <http://earthquake.usgs.gov>

- VOA News. (2009, 7 November). Ex-President Bush Promotes Six-Party N. Korean Talks. *Voice of America News*. Retrieved from <https://www.voanews.com/archive/ex-president-bush-promotes-six-party-n-korean-talks>
- Waltz, K. (1979). *The Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley Publishing Company.
- Waltz, K. (1981). The Spread of Nuclear Weapons: More May Be Better: Introduction. *The Adelphi Papers*, 171, 1-39.
- Waltz, K. (2000). Structural Realism after the Cold War. *International Security*, 25(1), 5-41.
- Warrick, J., Nakashima, E. & Fifield, A. (2017, 8 August). North Korea Now Making Missile-Ready Nuclear Weapons, U.S. Analysts Say. *The Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com>
- Wendt, A. (1992). Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics. *International Organization*, 46(2), 391-425.
- Wendt, A. (1995). Constructing International Politics. *International Security*, 20(1), 71-81.
- Xinhua News Agency. (2003, 16 February). US Not to Hold Bilateral Talks with DPRK: Rice. *Xinhua News Agency*.
- Zhebin, A. (2000). Political History of Soviet-North Korean Nuclear Cooperation. In J. C. Moltz & A. Mansourov (Eds.), *The North Korean Nuclear Program: Security, Strategy, and New Perspectives from Russia*. New York: Routledge.